

İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ PROGRAMLAR ENSTİTÜSÜ
HUKUK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

ANONİM ŞİRKETLERİN HAKLI SEBEPLE FESHİ
DAVASINDAKİ FESİH DIŞI ÇÖZÜM YOLLARI

Beste ATİLA
114615034

Prof. Dr. Gül Okutan NİLSSON

İSTANBUL
2018

ANONİM ŞİRKETLERİN HAKLI SEBEPLE FESHİ DAVASINDAKİ FESİH DIŞI
ÇÖZÜM YOLLARI

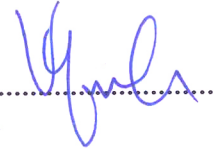
THE SOLUTIONS EXCEPT OF ANNULMENT IN THE SUIT FOR ANNULMENT OF
THE JOINT-STOCK CORPORATION BY JUST CAUSE

Beste ATİLA
114615034

Tez Danışmanı : **Prof. Dr. Gül Okutan NİLSSON**
İstanbul Bilgi Üniversitesi

(İmza)

Jüri Üyeleri : **Prof. Dr. Veliye YANLI**
İstanbul Bilgi Üniversitesi

(İmza)

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe ŞAHİN
Bahçeşehir Üniversitesi

(İmza)

Tezin Onaylandığı Tarih : 27.06.2018

Toplam Sayfa Sayısı : 114

Anahtar Kelimeler (Türkçe)

- 1) Şirketler Hukuku
- 2) Türk Ticaret Kanunu
- 3) TTK m. 531
- 4) Alternatif Çözümler
- 5) Takdir Yetkisi

Anahtar Kelimeler (İngilizce)

- 1) Corporate Law
- 2) Turkish Commercial Code
- 3) Art. 531 Of TCC
- 4) Alternative Remedies
- 5) Judicial Discretion

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	iii
KISALTMALAR CETVELİ	viii
ABSTRACT	x
ÖZET.....	xi
GİRİŞ	1
I. ANONİM ŞİRKETİN HAKLI SEBEPLE FESHİ DAVASININ GENEL İNCELEMESİ.....	4
A. DAVA USULÜ.....	4
B. HAKLI SEBEP ŞARTI VE DAVA SONUCUNA ETKİSİ	6
C. FESİH DAVASININ TALİ NİTELİĞİ.....	8
D. FESİH DIŞI ÇÖZÜM YOLLARI.....	10
E. FESİH DIŞI ÇÖZÜM YOLUNA HÜKMEDİLMESİNİN SEBEBİ ...	11
F. FESİH DIŞI ÇÖZÜM YOLUNA HÜKMEDİLEBİLMESİ İÇİN GEREKLİ KOŞULLAR.....	13
1. Şirketin Yaşatılmasında Fayda Olması.....	13
2. Duruma Uygun Düşen Çözüm Bulunması	15
3. Fesih Dışı Çözümün Kabul Edilebilir Nitelikte Olması.....	16
4. Hâkim Tarafından Göz Önünde Bulundurulması Gereken İlkeler	18
G. FESİH DIŞI ÇÖZÜM YOLUNA HÜKMEDİLMESİNİN TALEP EDİLEBİLİRLİĞİ İLE İLGİLİ SORUNLAR.....	21
1. Taleple Bağlılık İlkesi Bakımından.....	21
2. Davacının Sahip Olduğu Talep Hakkına İlişkin Hususlar Bakımından	22
II. DAVACI ORTAĞIN ORTAKLIKTAN AYRILMASI VE AYRILMANIN HÜKÜM VE SONUÇLARI.....	26

A. GENEL OLARAK	26
B. HUKUKİ NİTELİĞİNE BAĞLI OLARAK AYRILMA KAVRAMININ İNCELEMESİ	29
1. Çıkarılma ve Çıkma Kavramlarının Farkı.....	30
2. Ayrılma Kavramı	31
3. Değerlendirme	32
C. TTK m. 531'DE ORTAĞA AYRILMA HAKKI TANINMASININ AMACI.....	35
D. DAVACININ DOĞRUDAN ŞİRKETTEN AYRILMA İSTEMİNDE BULUNMASI MESELESİ	38
E. DAVACI PAY SAHİPLERİNE ÖDENECEK PAYLARININ GERÇEK DEĞERİNİN KİM TARAFINDAN ÖDENECEĞİ HUSUSU..	39
1. Genel Olarak.....	39
2. Mahkemenin Çoğunluğun Davacının Paylarını Satın Almasına Karar Verebilmesi Hususu	41
a. Tek Borç İlkesi Bakımından Değerlendirme	42
b. Çoğunluğun Davanın Tarafı Olamayacağı Görüşü.....	43
c. Çoğunluğun Davanın Tarafı Olabileceği Görüşü	44
d. Çoğunluğa Yasal Alım Hakkı Tanınması.....	45
e. Pay Sahipleri Sözleşmesi İle Alım Hakkı Tanınması	46
3. Mahkemenin Dava Dışındaki Pay Sahiplerinin Paylarının Davacı Tarafından Satın Alınmasına Karar Vermesi Hususu.....	47
4. Sözleşme ile Azınlık Lehine Satım Hakkı Tanınması Hususu	48
5. Çoğunluğun veya Şirketin Davacının Paylarını Satın Alma Teklifinde Bulunabilmesi Hususu	49
F. DAVACI PAY SAHİPLERİNE PAYLARININ GERÇEK DEĞERİNİN NASIL ÖDENECEĞİ HUSUSU	52

1. Şirketin Kendi Payını İktisabının TTK m. 382/1 Çerçevesinde Yorumlanması.....	54
2. Şirketin Kendi Payını İktisabının TTK M. 493 Çerçevesinde Yorumlanması.....	55
3. Şirketin Kendi Payını İktisabının TTK M. 385 Çerçevesinde Yorumlanması.....	56
4. Şirketin Kendi Payını İktisabının TTK M. 381 Çerçevesinde Yorumlanması.....	59
5. Şirketin Kendi Payını İktisabının Sermaye Azaltılmasını Zorunlu Hale Getirip Getirmediğinin Değerlendirilmesi	60
6. Limited Şirkete İlişkin Hükümlerin Kıyasen Uygulanabilirliği	63
7. Değerlendirme	65
G. DAVACI PAY SAHİPLERİNE ÖDENECEK PAYLARININ GERÇEK DEĞERİNİN HESAPLANMASI	67
1. Davacıya Ödenecek Bedelin Hesaplanmasında Kullanılacak Ölçüler	68
a. Payın Gerçek Değerinin Esas Alınması	68
b. Gerçek Değerin Hesaplanmasında Kullanılacak Yöntem	72
c. Karar Tarihine En Yakın Tarihteki Gerçek Değerin Esas Alınması	75
H. DAVACI PAY SAHİPLERİNE YAPILACAK ÖDEMENİN ŞEKLİ	79
İ. DAVACI PAY SAHİPLERİNE YAPILACAK ÖDEMENİN ZAMANI	80
III. MAHKEME KARARI İLE HÜKMEDİLEBİLECEK DİĞER ALTERNATİF ÇÖZÜMLER.....	81
A. GENEL OLARAK	81

B. ŞİRKET İRADESİNE MÜDAHALEDE BULUNAN MAHKEME KARARI ALINMASI SORUNU VE DOKTRİNDEKİ TARTIŞMALAR	82
C. GENEL KURULUN YETKİ KAPSAMINA GİREN ALTERNATİF ÇÖZÜMLER	87
1. Davalı Şirketin Zorunlu Kâr Dağıtımına Karar Verilmesi.....	88
2. Azınlık Temsilcilerinin Yönetim Kuruluna Üye Olarak Seçilmesi..	90
3. Yönetim Kurulu Üyelerinin Azledilmesi.....	91
4. Şirket Esas Sözleşmesinin Değiştirilmesini Gerektiren Alternatif Çözümler.....	92
a. Esas Sözleşme Değişikliği Gerektiren Çözümler	92
b. Esas Sözleşme Değişikliğine İlişkin Doktrindeki Görüşler	93
D. YÖNETİM KURULUNUN YETKİ KAPSAMINA GİREN ALTERNATİF ÇÖZÜMLER	97
1. Devredilemez Yetkilere Dair Karar Verilip Verilemeyeceği Sorunu	98
2. Mahkemenin Yönetim Yetkisinin Devrine Veya Geri Alınmasına Hükmedebilmesi.....	100
3. Mahkemenin Temsil Yetkisinin Devrine Veya Geri Alınmasına Hükmedebilmesi.....	101
E. DAVALI ŞİRKETTE YAPISAL DEĞİŞİKLİĞE NEDEN OLACAK ALTERNATİF ÇÖZÜMLER	101
1. Davalı Şirketin Bir Diğer Şirket İle Birleşmesi Kararı.....	102
2. Davalı Şirketin Tür Değiştirmesi Kararı	103
3. Davalı Şirketin Bölünmesi Kararı	105
SONUÇ.....	110
KAYNAKÇA	113
ELEKTRONİK AĞ ADRESLERİ.....	119

MAHKEME KARARLARI DİZİNİ	120
---------------------------------------	------------

KISALTMALAR CETVELİ

Art.	Article (Madde)
Batider	Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
Bkz.	Bakınız
C.	Cilt
dpn.	Dipnot
E.	Esas
ETTK	Mülga 6762 sayılı Eski Türk Ticaret Kanunu
HD	Hukuk Dairesi
HAAO	Halka Açık Anonim Ortaklıklar
HMK	Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İİK	İcra ve İflas Kanunu
İÜHFD	İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
K.	Karar
m.	Madde
parag.	Paragraf
RG	Resmi Gazete
s.	Sayfa
S.	Sayılı
TBK	Türk Borçlar Kanunu
t.	Tarihli

TMK	Türk Medeni Kanunu
TTK	Türk Ticaret Kanunu
Vd.	Ve devamı
Vb.	Ve benzeri
Y.	Yargıtay
YTTK	6102 sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu

ABSTRACT

The dissolution of joint stock corporations by just (good) cause is regulated in the Art. 531 Turkish Commercial Code (“TCC”) number 6102. This regulation is based on minority rights, and it is granted to shareholders representing one tenth of the capital or one twentieth for publicly open joint stock corporations. The said shareholders may demand liquidation of joint stock corporations for just cause based on such right granted. However, the court will not have to decide on liquidation of corporations as a result of the case. The court, upon judgment, may decide on alternative solutions other than liquidation which also constitutes the subject of this study.

As per Art. 531 of TCC, despite the existence of a just cause, the judge may decide on plaintiffs to leave the corporation upon payment of real value of their shares or any other just and acceptable solution. The content of our said study is about alternative solutions other than liquidation which may be decided by the judge under Art. 531 of TCC.

This study aims to examine judicial discretion granted to judges by the said article with all legal aspects. In this respect, the said case will be examined based on commercial law and alternative solutions which may be applied as a result of the case will be dealt with in detail. Consequently, this legal body and its results will be discussed in detail.

Keywords

Corporate Law, Turkish Commercial Code, Art. 531 Of TCC, Joint Stock Company, The Dissolution Of Joint-Stock Corporation By Just Cause, Alternative Remedies, Judicial Discretion.

ÖZET

Anonim şirketlerin haklı sebeple feshine ilişkin yasal düzenleme, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (“TTK”) m. 531 ile getirilmiştir. Bu düzenleme azınlık hakkı niteliğinde olup, sermayenin onda birini ya da halka açık anonim şirketlerde yirmide birini temsil eden pay sahiplerine tanınmıştır. Tanınan bu hak çerçevesinde söz konusu pay sahipleri anonim şirketin feshini haklı sebebin varlığı halinde talep edebilecektir. Ancak bu noktada mahkeme dava neticesinde, şirketin feshine karar vermek zorunda olmayacaktır. Mahkeme yargılama sonunda bu çalışmamızın da konusunu oluşturan fesih dışı alternatif çözümlere karar verebilecektir.

TTK m. 531 ile hâkim haklı sebebin varlığına rağmen davacıların paylarının gerçek değerinin ödenmesi suretiyle şirketten ayrılmalarına veya duruma uygun ve kabul edilebilir bir başka çözüme karar verebilecektir. Söz konusu çalışmamızın içeriği de hâkimin TTK m. 531 kapsamında verebileceği fesih dışı alternatif çözümlere ilişkindir.

Bu çalışmamızda söz konusu maddenin hâkime tanıdığı takdir yetkisinin tüm hukuki boyutları ile incelenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda söz konusu dava ticaret hukuku çerçevesinde incelenecek ve dava neticesinde gidilebilecek alternatif çözüm yolları detaylıca ele alınacaktır. Sonuç olarak bu hukuki kurum ve sonuçları üzerinde detaylıca durulmuş olacaktır.

Anahtar Kelimeler

Şirketler Hukuku, Türk Ticaret Kanunu, TTK m. 531, Anonim Ortaklık, Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi, Alternatif Çözümler, Takdir Yetkisi.

GİRİŞ

“Anonim Şirketlerin Haklı Sebep Feshi Davası” 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK)¹ m. 531 ile hukukumuzda girmiş yeni bir dava türüdür. Bu düzenleme ile anonim şirketin haklı sebep feshini talep etme hakkı halka kapalı anonim şirketlerde onda bir, halka açık anonim şirketlerde ise yirmide bir oranındaki paya sahip azınlığa tanınmıştır. Dolayısıyla bu düzenlemenin haklarının muhafaza edilmesi bakımından azınlık pay sahiplerine büyük bir koruma sağladığı söylenebilecektir. Ancak düzenleme sadece azınlığı koruyucu işleve sahip değildir, anonim şirketteki işleyiş aksaklıklarının giderilmesine yönelik de bir hukuksal araçtır. Bu amaçla azınlığın haklı sebebin varlığı halinde şirketin feshini talep ettiği bu davada fesih son çare olup, hâkime fesih dışı çözüm yolları getirebilmesi konusunda geniş bir takdir yetkisi tanınmıştır. Yani hükmün hâkime böylesi geniş bir takdir yetkisi tanımasının sebebi davanın taraflar arasındaki menfaat dengesinin gözetilmek istenmesidir. Tarafların menfaatlerine ilişkin denge gözetilirken, şirketin feshinin son çare olarak değerlendirilmesi ve şirketteki temel işleyiş bozukluklarının ortadan kaldırılarak şirketin devamlılığının sağlanması amaç edinilmiştir.

Bu kapsamda hüküm ile hâkime tanınmış bu takdir yetkisinin iki açıdan önem taşıdığı söylenebilecektir. Öncelik, davaya sebep gösterilen sebebin TTK m. 531 çerçevesinde haklı sebep teşkil edip etmediğini takdir etmektedir. Eğer hâkim davaya konu sebebin ilgili düzenleme kapsamında haklı sebep olduğuna kanaat getirirse, davanın neticesinde nasıl bir çözüm yolu izleyeceğine ilişkin olarak takdir yetkisini kullanması gerekmektedir. Bu doğrultuda ilgili düzenlemede çözüm yolu olarak hâkimin davacıya payının gerçek değerinin ödenerek şirketten ayrılmasına ya da mahkemenin azınlığın fesih talebinden bağımsız olarak duruma uygun ve kabul edilebilir bir başka çözüme karar verebileceği düzenlenmiştir. Bu

¹ 14 Şubat 2011 tarihli 27846 sayılı RG’ de yayınlanarak 1 Temmuz 2012’de yürürlüğe girmiştir.

özüm yolları çalışmamızın bütününde fesih dışı çözüm yolları başlığı altında incelenecek ve konuyla ilgili hukuki sorunlar çerçevesinde mercek altına alınacaktır.

TTK m. 531'in fesih dışı çözüm yollarını pay sahiplerinin şirketten ayrılması ve diğer alternatif özümmler olarak ikili bir ayırım ile ifade etmesi doğrultusunda bu çalışmamızda da fesih dışı çözüm yollarına ilişkin bu ikili ayrıma sadık kalınacaktır. Bu kapsamda çalışmamız üç bölümden oluşacak ve ilk bölümünde anonim şirketin haklı sebeple feshi davası genel hatları ile ele alınacaktır. Diğer iki bölümde ise hâkimin bu yetki çerçevesinde hükmedebileceği fesih dışı çözüm yolları kanun metninde zikredildiği şekli ile iki ana konu olarak ele alınacaktır.

Çalışmamızın ilk bölümünde öncelikle anonim şirketin haklı sebeple feshi davasına dair genel bilgi verilecektir. Bu kapsamda dava usulü, haklı sebep şartı ve dava sonucuna etkisi, davanın tali niteliği, fesih dışı çözüm yolları, fesih dışı çözüm yollarına hükmedilmesinin sebep ve maksadı ile gerekli koşullara değinilecektir. Bu bölümde son olarak hâkimin fesih dışında bir çözüm yolu tercih etmesi taleple bağıllık ilkesi bağlamında incelenecek ve davacının fesih dışında bir çözüme hükmedilebilmesini talep etme hakkı olup olmadığı hususu ele alınacaktır.

İkinci bölümde ise hâkimin fesih dışında verebileceği davacı ortağın şirketten ayrılması kararı ve bu ayrılmanın hüküm ve sonuçları incelenecektir. Bu bağlamda konu genel olarak ele alındıktan sonra ayrılma kavramının terimsel incelemesi, ortağa ayrılma hakkı tanınmasının amacı, davacının doğrudan şirketten ayrılma isteminde bulunup bulunamayacağı ele alınacaktır. Yine bu bölümde, davacıya pay sahiplerinin gerçek değerinin kim tarafından ve nasıl ödeneceği hususu, gerçek değerin hesaplanma şekli, davacıya yapılacak ödemenin şekli ve zamanı açıklanacaktır.

Tezimizin son bölümün başlığı mahkeme kararı ile verilebilecek diğer alternatif çözümlerdir. Bu kapsamda ilk olarak konu hakkında genel bir değerlendirme yapılacak, devamında mahkeme kararının şirket iradesine müdahale edip edemeyeceği doktrinde tartışmalar çerçevesinde mercek altına alınacaktır. Ardından mahkemenin verebileceği alternatif çözüm örnekleri incelenecek ve bu çerçevede genel kurulun yetkisi kapsamına giren alternatif çözümler, yönetim kurulunun yetkisi kapsamına giren alternatif çözümler ve şirkette yapısal değişikliğe neden olacak alternatif çözümler ele alınacaktır.

Nihayet tezimizin sonuç kısmında da çalışma neticesinde verilen sonuçlar ifade edilecektir.

I. ANONİM ŞİRKETİN HAKLI SEBEPLE FESHİ DAVASININ GENEL İNCELEMESİ

Haklı sebeple fesih, sürekli borç ilişkilerine ilişkin bazı düzenlemelerde² karşımıza çıktığı gibi şirketler hukukunda da adi şirket³, kolektif şirket⁴ ve limited şirketin⁵ haklı sebeple feshi davasında karşımıza çıkmaktadır. Anonim şirketler için ise söz konusu uygulama 6762 sayılı eski Türk Ticaret Kanunu döneminde oldukça tartışmalı olup⁶, bu kavramın anonim şirketler için Türk hukukunda düzenlenişi ilk kez 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 531. maddesi ile olmuştur. Yapılan bu düzenleme öncesinde doktrindeki tartışmalar arasındaki hâkim fikir, anonim şirketin haklı nedenle feshinin dava konusu olamayacağı ve ancak şirket ana sözleşmesinde konuya ilişkin düzenlenme ile bu yola gidilebileceği idi⁷. Fakat pratikte bu yolu seçen şirketlere ender rastlanılmakta olup⁸, azınlığı koruyucu bir uygulama ile karşılaşılmıyordu. Yeni Kanun ise bu düzenleme ile haklı sebeplerin varlığı halinde anonim şirketin feshini azınlık pay sahibine dava hakkı olarak tanımış ve çoğunluğun gücünden azınlığı korumaya çalışmıştır.

A. DAVA USULÜ

Dava koşulu olan haklı sebep kavramı ve dava sonucuna ilişkin çözüm örnekleri öncesinde davanın usuli özelliklerini ifade etmek gerekmektedir. Bu doğrultuda

² Adi Kiraya ilişkin TBK m. 331, Ürün Kirasına ilişkin TBK m. 369, Hizmet Sözleşmesine İlişkin TBK m.435 vb.

³ Bkz. TBK m. 639/b.7.

⁴ Bkz. TTK m. 245.

⁵ Bkz. TTK m. 636/3.

⁶ Tartışmalar için bkz. Erdem, Nuri, Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi, İstanbul 2012, s. 38-55; Şahin, Ayşe, Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi, İstanbul 2013, s. 36-44; Hızlısoy İlbasmış, Özlem, Anonim Şirketin Haklı Sebeple Feshi, Ankara 2016, s.16-20.

⁷ Doğanay, İsmail, Türk Ticaret Kanunu Şerhi, Cilt 2, İstanbul 2004, s. 1275-1276; Hızlısoy, s. 17.

⁸ Bahtiyar, Mehmet, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Toplantıları, I-II-III, Ankara 2008, s. 1020; Erdem, s. 6.

anonim şirketin haklı sebeple feshini düzenleyen hükme göre davalı sıfatı şirkete, davacı sıfatı azınlığa – esas sermayenin en az onda birine veya halka açık şirketlerde en az yirmide birine sahip pay sahiplerine- aittir. Davacılar belirtilen bu oranı dava süresince korumak durumundadırlar, aksi takdirde dava sıfat yokluğu nedeni ile reddolunur. Bununla birlikte paylarda rehin ya da intifa hakkı olması davacı sıfatını etkileyen unsurlar değildir⁹.

Haklı sebeple fesih davasında yetkili mahkeme HMK m. 14 ve TTK m. 531 doğrultusunda şirket merkezinin olduğu yerdeki mahkeme, görevli mahkeme ise TTK m. 5 doğrultusunda ticaret mahkemesi yoksa asliye hukuk mahkemesidir. Yetkili mahkeme esas sözleşme ile değiştirilemeyeceği gibi, tahkim de geçerli değildir¹⁰. Kanunda dava için herhangi bir hak düşürücü süre öngörülmemekle birlikte bu durum doktrinde tartışılmış bir konudur¹¹.

Benim de katıldığım genel kabule göre davanın açılması süresi TMK madde 2’ye aykırılık teşkil etmemeli ve burada olması gereken makul sürede yine mahkemenin takdirinde olmalıdır¹². Ancak bu noktada makul süre kıstasının hükme uygun olmadığını, zira davacının ilk haklı gibi görünen neden ile davayı açmayarak, iddiasını güçlendirmek amacı ile başka örnekler görmek isteyebileceği de ifade edilmiştir¹³.

⁹ Tekinalp, Ünal(Poroy, Reha/Çamoğlu, Ersin), Ortaklıklar Hukuku II, İstanbul 2017, s. 341 parag. 1563a.

¹⁰ Ayoğlu, Tolga, “Anonim Ortaklıkların Haklı Nedenle Feshi”, Prof. Dr. Oğuz İmregün’e Saygı Sempozyumu, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2013/2, s.223-224; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar, s. 340 parag. 1562c; Şahin, s. 357; Hızlısoy, s. 231.

¹¹ Kanun metninde dava hakkı için hak düşürücü sürenin düzenlenmemiş olmasının önemli eksiklik olduğu görüşü için bkz. Moroğlu, Erdoğan, 6102 S. Türk Ticaret Kanunu (Başlangıç Hükümleri, Ticari İşletme, Ticaret Şirketleri, Kıymetli Evrak ve Son Hükümler) Değerlendirme ve Öneriler, İstanbul 2016, s. 330.

¹² Oruç, Murat, “6102 S. Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Ortaklıktan Haklı Sebeple Fesih İstemine Bağlı Çıkarılma”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, Mart 2011, Cilt 27, Sayı 1, s.220; Hızlısoy, s. 222; Kılıç, s. 413.

¹³ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar, s. 342 parag. 1564c.

Bunlarla birlikte basit yargılama usulünün uygulanacağı haklı sebeple fesih davasında dava koşulu olan haklı sebebi ispat yükü de HMK m. 190/1 ve TMK m. 6 gereği haklı sebebin varlığını iddia eden tarafta olacaktır¹⁴.

B. HAKLI SEBEP ŞARTI VE DAVA SONUCUNA ETKİSİ

Anonim şirketin haklı sebeple feshi davasının açılabilmesi ve fesih veya fesih dışı çözümlere hükmedilebilmesi için haklı sebebin mevcut olması şart koşulmuş olup, ilgili hüküm haklı sebeplerin neler olduğunu özel olarak belirtmemiştir¹⁵. Haklı sebep kavramı ilgili bulunduğu sözleşme ya da ortaklığın niteliği doğrultusunda somut olayın özelliğine göre somutlaşır ve şekillenir¹⁶. Nitekim haklı sebep kavramının Türk hukukunda ifadesel bir karşılığı olmayıp, kanun koyucunun kasti olarak bıraktığı bu boşluğun fiili bir zorunluluk olduğu nitekim dürüstlük kuralı tespitinde kullanılacak tüm ölçütlerin normda olamayacağı görüşü hâkimdir¹⁷. Bu bağlamda haklı sebep şirket esas sözleşmesi ile de tanımlanamayacağı gibi¹⁸ dava konusu haklı sebebin tespitinde hâkimin takdir yetkisi devreye girmektedir. Hâkim takdir yetkisini kullanırken her somut olay bazında ayrı incelemede bulunarak şirketin hedefine ulaşmasını zorlaştıran, pay sahiplerinin şirkete dair beklentilerine ulaşmasını güçleştiren sebepleri¹⁹ haklı sebep tespitinde ölçüt olarak kullanabilir²⁰.

¹⁴ Yargıtay'ın haklı nedenle fesih davasının kabulü için ileri sürülen haklı sebebin ispatlanması gerektiğine ilişkin kararı için bkz. Y. 11. HD., E 2014/18585, K 2015/6457, 06.05.2015 t. Kararı, (www.kazanci.com.tr).

¹⁵ Altay, Sıtkı Anlam, Anonim Ortaklıklar Hukuku'nda Sermayeye Katımlı Ortak Girişimler, İstanbul 2009, s. 686.

¹⁶ Şahin, s. 106.

¹⁷ Ormancı Altınok, Pınar, Sürekli Borç İlişkilerinin Haklı Sebeple Feshi, İstanbul 2011, s. 135.

¹⁸ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar, s. 342 parag. 1564b.

¹⁹ Altay, s. 686.

²⁰ Yargıtay tarafından somut olayda anonim şirketin feshini gerektirecek haklı sebeplerin bulunmadığının tespitine ilişkin karar için bkz. Y. 11. HD., E 2015/6622, K 2016/2159, 29.02.2016 t. Kararı, (www.kazanci.com.tr). Aksi yönde ileri sürülen sebeplerin fesih için yeterli olduğuna ilişkin karar için bkz. Y. 11. HD., E 2015/6751, K 2015/13424, 14.12.2015 t. Kararı (www.kazanci.com.tr); Y. 11. HD., E 2016/2552, K 2017/5272, 11.10.2017 t. Kararı, (www.lexpera.com.tr).

Haklı sebebin tespiti ile dava sonucunda feshe hükmedilebileceği gibi fesih dışında diğer çözümlere de gidilebilecektir. Bu şekilde ilgili düzenleme, hâkimin takdir yetkisinin kapsamını haklı sebeplerin tespiti ile sınırlamamış ve dava sonucuna ilişkin seçilecek yol bakımından da bu yetkinin kullanılmasına hükmetmiştir²¹. Nitekim söz konusu dava, azınlığı koruyucu olmakla birlikte azınlığın kendisine tanınmış olan bu dava hakkını kötüye kullanma riski de mevcuttur. Bu nedenle hâkime tanınan bu takdir yetkisi ile azınlığın dava hakkını kötüye kullanması riski de göz önünde bulundurulmuş ve hâkimin dava sonunda feshi dışında çözüm yollarına hükmedebileceği kabul edilmiştir. Buna göre mahkeme tarafından azınlık pay sahiplerine paylarının gerçek değerinin ödenmesi ile şirketten çıkış imkânı verilmiş veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir bir alternatif çözüm imkânı öngörülmüştür. Sunulan bu çözüm yollarının işlevleri azınlığı korumak ve gerek görüldüğünde azınlığın şirketle ilişkisini sonlandırabilmesini sağlamak ve şirketin temel yapısını korumaktır²².

Davacının fesih talep ederken sunduğu haklı sebeplerin ağırlığının, hâkimin hangi çözüm yolunu seçeceği hususunda etkili olup olmadığı doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe göre ancak feshi gerektirecek ağırlıkta haklı sebepler varsa alternatif çözüm yoluna hükmedilebilir²³, buna göre eğer haklı sebep şirketin feshini sağlayacak ölçüde değilse hâkim fesih dışında çözüm yollarına da hükmedilemeyecektir. Bir diğer görüş ise haklı sebebin feshi gerektirmeyecek ağırlıkta olmasının başka çözümlere hükmedilmesine engellemediğini, önemli olanın mevcut duruma çözüm yolu bulunmasının şart olduğu noktasında kanaatin oluşması olduğunu söylemektedir²⁴. Kanaatimce buradaki mühim nokta menfaatler dengesi olmalı ve haklı sebebin ağırlığının mutlaka feshi gerektirecek düzeyde bulunmasından ziyade, şirket menfaati için başkaca bir çözüm yoluna

²¹ TTK md. 531 gerekçesinde hangi sebeplerin haklı sayılabileceğine karar yetkisinin ve dava sonucunda hangi çözüm yoluna gidileceğinin tespitinin hâkime bırakıldığı belirtilmiştir.

²² Erdem, s. 8-18; Hızlısoy, s. 35-4.

²³ Şahin, s. 125.

²⁴ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar, s. 342 parag. 1564b; Erdem, s. 235; Hızlısoy, s. 80; Tekinalp, Ünal, Anonim Ortaklığın Haklı Sebeplerle Alternatif Çözümlü Fesih Davasının Bazı Usuli Sorunları, Ersin Çamoğlu'na Armağan, İstanbul 2013, s. 218.

hükmedilmesini gerektirecek düzeyde bulunması aranmalıdır. Nitekim haklı sebebin unsurları olarak ilgilinin haklarının ihlali ve menfaatinin zedelenmesi ve bu durum neticesinde ortaklığın devamının çekilmez hale gelmesi belirlenebildiği gibi²⁵, hükmün gerekçesinde de mahkemenin kanaatinin şirketin devamının ekonomik ve rasyonel olarak gerekip gerekmediği noktasında yoğunlaşması gerektiği belirtilmiştir²⁶.

C. FESİH DAVASININ TALİ NİTELİĞİ

Anonim şirketin feshi davasının tali niteliğinden anlaşılması gereken husus, şirketin feshinin son çare olması ile doğrudan bağlantılıdır. Bu kapsamda TTK m. 531'e hangi aşamada başvurulacağı ve dava neticesinde de hangi aşamada fesih kararı verileceği yani davanın tali niteliği doktrinde tartışılmıştır. Anonim şirketin haklı sebeple feshi davasının taliliği, tarafların davayı ikame etmesinin veya dava neticesinde fesih kararı verilmesinin ikincilliğine ilişkindir.

Talilik tartışması dava öncesi ve dava sonrası sona erme sebepleri bakımından iki yönlü incelenmelidir²⁷. Şöyle ki ilk husus, davacı pay sahiplerinin bu davaya başvurmadan önce diğer çözüm yollarını denemeleri gerekip gerekmediğine ilişkindir. Diğer çözümlerden kast edilen somut olayın özelliğine göre, özel denetçi tayini, bilgi alma, sorumluluk davası ya da iptal/butlan davası yollarıdır. Bu çerçevede eğer şirket esas sözleşmesinde veya yasada davaya konu ihtilafın çözümü amacıyla bu şekilde bir yol mevcut ise ve bu yol söz konusu ihtilafı önleyecek güçte ise feshin son çare olması ilkesi kapsamında öncelikle ilgili yolun uygulanması gerektiği kabul edilmelidir. Ancak bu hal yasada bir zorunluluk

²⁵ Şahin, s. 113.

²⁶ Yargıtay 11. HD, 02.06.2014 tarih ve E. 2014/3669, K. 2014/10238 sayılı Kararında (www.kazanci.com.tr), şirketin ayakta kalması için mahkemenin gereken diğer çözüm yollarını değerlendirmesinin zorunluluğunu belirtmiştir. Hâkimin haklı sebebin tespitinden sonra şirketin devamı için gereken hukuki dayanakları araştırması gerektiği görüşü için bkz. Altay, s. 691.

²⁷ Fesih davası öncesinde farklı çözüm yolu izlenmesi ve diğer sona erme sebeplerinin olmaması bakımından benzer bir ayırım için bkz. Erdem, s. 212-216. Azınlığın başvurabileceği yollar ve fesih kararı ile diğer sona erme bakımından yapılan benzer bir ayırım için bkz. Hızlısoy, s. 254-259, Şahin, s. 324-337.

olarak öngörülmediğinden, davacının doğrudan şirketin feshine ilişkin dava açması davanın reddine imkân vermemeli, hâkim bu değerlendirmede bunu bir ön koşul olarak aramamalıdır²⁸. Çünkü bu durum şirketin feshinin son çare olması ilkesine aykırılık da teşkil etse, dürüstlük kuralına aykırı da olsa yasada bir şart olarak öngörülmemiştir. Dahası bu düşüncenin kabulü hükmün düzenleniş amacı ile bağdaşmadığı gibi, zararı büyüterek davayı geciktirir²⁹. Bu doğrultuda hâkim yargılamada dava öncesinde gidilebilecek bir yol olup olmadığı incelemesini yaptıktan sonra menfaatler dengesini gözeterek bir karara varacaktır³⁰. Yani TTK m. 531'in hâkime tanıdığı bu takdir yetkisinin, tarafların anonim ortaklıklarda pay sahiplerine tanınmış diğer hak ve dava yetkilerine öncelikli başvurusunun dava şartı olması gerekliliğini bertaraf ettiğini söyleyebiliriz. Tabii hâkim davacının davayı ikame etmeden önce diğer çözüm yollarına başvurmamasını TMK m. 2'ye aykırılık kapsamında değerlendirebilir³¹ ve bu durum da davaya konu sebebin haklı sebep olarak kabul edilip edilmeyeceği noktasında hâkimin kararını etkileyebilir. Yani eğer hâkim davanın açılma şeklini dürüstlük kuralına aykırı bulursa, davaya konu sebebi TTK m. 531 kapsamında haklı sebep olarak kabul etmeyebilir. Eğer ilk aşamada haklı sebebin söz konusu olmadığı tespiti yapılırsa hâkim davanın reddine karar verebilecektir³².

Talilik tartışmasının ikinci hususu ise dava sonrası verilecek karar bakımından kendini göstermektedir. Buna göre ilgili kanun maddesinde hâkime fesih dışında alternatif çözümlere gitme yetkisi açık bir şekilde verilmiştir. Bu kapsamda ancak

²⁸ Çamoğlu, Ersin, Kollektif Ortaklıkta Haklı Sebep Kavramı ve Ortağın Haklı Sebeple Çıkarılması, İstanbul 1976 s. 74; Tekinalp, Ünal, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, İstanbul, 2013, s. 292, parag. 14-12b; Kılıç, Fatoş, “Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi Davasında Alternatif Bir Çözüm Olarak Bölünme”, Prof. Dr. Hamdi Yasaman’a Armağan, 1. Baskı, İstanbul 2017, s. 425.

²⁹ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar, s. 343 parag. 1564d.

³⁰ Şahin, s. 334-335.

³¹ Ayoğlu, s.235.

³² Şahin, s.72.

alternatif çözüm yolları ile sonuç elde edilemediği hallerde şirketin feshine karar verilmesi ve feshin son çare olması talilik ilkesinin görünümüdür³³.

Bu noktada davanın tali niteliğinin görünümü olan çözüm yollarını davanın kabulü halinde, şirketin feshi veya fesih dışı diğer çözüm yolları olarak ayırabiliriz. Burada menfaatler dengesi şirketin devamlılığını gerektirirse, feshin son çare olma ilkesi doğrultusunda, hâkim fesih dışı çözüm yollarına yönelecektir.

D. FESİH DIŞI ÇÖZÜM YOLLARI

Bu tezin konusunu oluşturan fesih dışı çözüm yolları, ilgili kanun maddesinde pay sahiplerinin şirketten ayrılması ve diğer çözümler olarak ikili bir ayırım ile düzenlenmiştir. Bu da davacının şirketten ayrılması ile diğer çözümler arasında bir sıralama olup olmadığını gündeme getirmektedir. Bu doğrultuda fesih ile diğer çözümler arasında bir sıralama yapılması gerekirse, sermayenin korunması ilkesi gereği pay sahibine payının gerçek değerinin ödenmesi ile ortaklıktan çıkışına karar verilmesinin ilk tercih olmaması gerekmektedir³⁴. Ancak makul diğer çözümlere gidilemezse davacının şirketten ayrılmasına karar verilmesi gerekmekte olup, bunun da çözüm olmaması halinde verilecek karar fesih olmalıdır. Aksi halde hâkimin bahsedecek olduğumuz çözüm yollarını araştırmadan davanın reddi kararını vermesi bozma sebebi oluşturacaktır³⁵.

Sözü edilen makul çözümlerin uygulamasında tartışmalı olmakla birlikte hâkim aynı anda birden fazla çözüm yolunun uygulanmasına da karar verebilir³⁶. Davacının ayrılması dışında bahsedilen duruma uygun ve kabul edilebilir diğer çözüm yollarının neler olduğu madde hükmünde açıkça belirtilmemiştir.

³³ Önemli olanın fesihten daha hafif bir şekilde davanın çözülebilmesi olduğu görüşü için bkz. Çelik, Aytekin, “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na Göre Anonim Şirketlerin Haklı Sebeple Feshi”, Batider, Aralık 2009, C. 25, Sayı 4, s.576-577.

³⁴ Şahin, s. 380; Hızlısoy, s. 274.

³⁵ Davacı pay sahiplerinin şirketten ayrılmaları çözüm teşkil ederken feshe karar verilmesinin bozma gerektirmesi için bkz. Yargıtay 11. HD, 02.06.2014 tarih ve E. 2014/3669, K. 2014/10238 sayılı Kararı, (www.kazanci.com.tr).

³⁶ Tekinalp, Alternatif, s. 219; Şahin, s. 524-525.

Sınıflandırarak örneklememiz gerekirse, bu çözüm yollarını esas sözleşme değişikliği gerektiren, genel kurulun yetki alanına giren, yönetim kurulun yetki alanına giren ve şirketin yapısal değişikliğine neden olan çözüm yolları olarak sınıflandırabiliriz.

Esas sözleşme değişikliği gerektiren çözüm yolları şunlar olabilir: esas sermayenin azaltılmasına ilişkin değişiklikler, birikimli oy kullanımı, üstün oy ve azami oy hakkına ilişkin değişiklikler, kar dağıtılmasına ilişkin değişiklikler, genel kurul yeter sayısına ilişkin değişiklikler, yönetim kurulunda temsil hakkı sağlanmasına ilişkin değişiklikler vb.

Genel kurulun yetkisi kapsamına giren alternatif çözümler şunlar olabilir: davalı şirketin zorunlu kâr veya yedek akçe dağıtımına karar verilmesi, azınlık temsilcilerinin yönetim kuruluna üyesi seçilmesi, yönetim kurulu üyelerinin azledilmesi ve yeni üyenin seçilmesi, denetçinin atanması ve değiştirilmesi, genel kurul kararlarının değiştirilmesi veya kaldırılması vb.

Yönetim kurulunun yetkisi kapsamına giren alternatif çözümler şunlar olabilir: yönetim kurulu kararlarında değişiklik veya ortadan kaldırılma, mahkemenin yönetim veya temsil yetkisinin devrine veya geri alınmasına hükmedebilmesi vb. Şirkette yapısal değişikliğe yol açabilecek çözüm yolları ise şirket birleşmesi, bölünmesi veya tür değiştirmesinden ibarettir.

E. FESİH DIŞI ÇÖZÜM YOLUNA HÜKMEDİLMESİNİN SEBEBİ

Azınlığa haklı neden olması halinde, anonim şirketin alternatif çözümlü feshini talep edebilme hakkı tanıyan bu düzenleme ile şirketin varlığını tehdit eden çoğunluğun hukuka uygun davranması, kararlarında adil olması ve modern yönetim anlayışına yönelmesi hedeflenmiştir. Bu doğrultuda şirketin ve çoğunluk haricindeki pay sahiplerinin çıkarları, mahkemenin tespit edeceği çözüm yolu ile güvenceye alınılabilecektir. Dolayısıyla TTK m. 531'in hedefi; haklı sebeplerin

mevcut olması durumunda, şirketi mahkeme kararı ile feshedilmesini sağlamak değil, mahkemenin tespit edeceği çözümler ile sorunu çözerek şirketin devamlılığını sağlamak olacaktır³⁷.

Burada hâkime tanınan serbest karar verme yetkisinin ve bu durumun uzantısı fesih dışı çözüm yoluna hükmedilebilmesinin temelinde bu davaya hâkim olan iki ana ilke vardır. Bu ilkeler feshin son çare olma ilkesi³⁸ ve ölçülülük ilkesidir. Bu iki ilke fesih dışı çözüm yollarına hükmedilmesini sağlamakla birlikte hâkime tanınan takdir yetkisini de sınırlamaktadır³⁹. Burada hâkimin tamamen serbest karar vermesi de önlenerek, feshin ağır sonuçlarının ölçülülük ilkesi çerçevesindeki başka çözüm yolları ile kaldırılması hedeflenmektedir. Nitekim feshin son çare olma ilkesinin ve ölçülülük ilkesinin getirdiği sınırlama ile hâkim, diğer çözüm yollarının olay üzerinde uygulanabileceğine karar verdiğinde sebepleri haklı görse dahi fesih dışında daha makul çözüme hükmedebilecektir⁴⁰.

Kanun hükmünün gerekçesinde değerlendirme yapılırken, mahkemenin iktisadi ve rasyonel değerlendirme ile şirketin devamlılığının gerekip gerekmediğine karar vereceği ve bu bağlamda da fesih dışı çözümlere hükmedebileceği belirtilmiştir⁴¹. Gerekçede bahsedilen değerlendirme menfaatler dengesine ilişkin olup, burada şirketin devamlılığının sağlayacağı yarara göre karar verilecektir⁴². Nitekim bu noktada İmregün, davacı azınlığın feshedilmiş bir şirkete kıyasen devamlılığı

³⁷ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar, s. 340 parag. 1562a.

³⁸ Yasaman, Hamdi, “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nda Hâkimin Genişleyen Rolü”, Batider, Aralık 2009, C. 25 , Sayı 4, s.93; Şahin, s. 326. Limited şirketler bakımından şirket devamlılığının esas olmasına ilişkin karar için bkz. Yargıtay 11.HD., E.2014/5680, K. 2014/12950, 07.07.2014 t. Kararı, (www.kazanci.com.tr).

³⁹ Çamoğlu, Ersin, “Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshinde Hâkimin Takdir Yetkisi”, Batider, Mart 2015, C. 31, Sayı 1, s. 9.

⁴⁰ Yıldız, Şükrü, TTK Tasarısına Göre Anonim Şirketin Haklı Sebeplerle Feshi, Prof. Dr. Ergon A. Çetingil ve Prof. Dr. Rayegan Kender’e 50. Birlikte Çalışma Yılı Armağanı, İstanbul 2007, s. 1198.

⁴¹ Mahkemenin şirketin faaliyetlerine devam etmesinin mümkün olup olmadığını değerlendirmesine ilişkin karar için bkz. Yargıtay 11.HD., E.2015/9088, K. 2016/2352, 03.03.2016 t. Kararı, (www.kazanci.com.tr).

⁴² Çamoğlu, Takdir Yetkisi, s. 10.

korunmuş bir şirketten daha fazla menfaati olacağını ifade etmiştir⁴³. Bu husus da bize ilgili düzenlemenin amacının, azınlığı korumakla birlikte şirket devamlılığını sağlamak olduğunu göstermektedir.

Önemle belirtmek gerekir ki buradaki menfaat dengesinde sadece davacı göz önüne alınmayacak olup, şirket çalışanları gibi 3. kişilerin de şirketin devamına yönelik menfaatleri değerlendirilecektir⁴⁴. Başka bir deyişle burada yapılacak değerlendirmenin asıl amacı toplu menfaati korumak olup, buradaki menfaat de şirketin devamlılığına ilişkin menfaat olacaktır⁴⁵. Bu sebeple de feshe hükmedilebilmesi için fesih, diğer tüm menfaatlerden mühim ve gerekli olmalıdır⁴⁶. Yani hüküm, şirketi muhafaza eden koşulların, feshi gerektiren koşullardan daha ağır olup olmadığına ilişkin mahkemeyi menfaat terazisi oluşturarak bir karara varmaya yöneltmektedir⁴⁷.

F. FESİH DIŞI ÇÖZÜM YOLUNA HÜKMEDİLEBİLMESİ İÇİN GEREKLİ KOŞULLAR

1. Şirketin Yaşatılmasında Fayda Olması

Mahkemenin somut olay bazında yapacağı değerlendirme, çözüme ilişkin taraf menfaatlerini karşılaştırmak ve bu kıyas esnasında da şirketin devamlılığını esas almak olacaktır. Bir diğer deyişle şirketin feshi toplu menfaat değerlendirmesine göre gidilebilecek tek çözüm yolu olmamalıdır. Bu bağlamda da hâkimin haklı sebebe dair tespitine göre haklı sebep, feshi zorunlu kılacak denli ağır olmamalıdır⁴⁸. Bu durumun temelinde sermaye şirketi olan anonim şirketin sona ermesinin olası yıkıcı etkilerini önlemek ve feshin son çare olması ilkesinden

⁴³ İmregün, Oğuz, Anonim Şirketlerde Pay Sahipleri Arasında Umumi Heyet Kararlarından Doğan Menfaat İhtilafları ve Bunları Telif Çareleri, İstanbul 1962, s. 79.

⁴⁴ Şahin, s. 487; Çamoğlu, Haklı Sebep, s. 101; Pulaşlı Hasan, 6102 s. Türk Ticaret Kanununa Göre Şirketler Hukuku Şerhi, C. 2, Ankara 2015, s. 1788.

⁴⁵ Şahin, s. 497.

⁴⁶ Çamoğlu, Haklı Sebep, s. 101.

⁴⁷ Arslanlı, Halil, Anonim Şirketler, C. III, İstanbul, 1960, s. 747-748; Hızlısoy, s. 82.

⁴⁸ Erdem, s. 234- 235.

yararlanmak yer almaktadır. Aynı zamanda haklı sebeple fesih davasının tali niteliği ve ticaret hukukundaki işletme devamlılığı prensibi de bizi feshin mutlak surette gerekip gerekmediğine ilişkin aynı noktaya götürmektedir⁴⁹. Bunlara ek olarak hükümde diğer çözüm yollarına gidilebilme yetkisinin hâkime tanınması azınlığın bu fesih hakkını kötüye kullanımını da sınırlayıcı etkidedir⁵⁰.

Hükmün gerekçesinde de belirtildiği üzere mahkemenin yapacağı değerlendirme sonucunda diğer çözümlere hükmedilebilmesi için, ekonomik ve rasyonel açıdan şirketin feshinin zorunluluk arz etmemesi gerekmektedir⁵¹. Şirketin yaşatılmasında yarar olan bu durumlar, sorunun şirket sona ermeden çözümlenmiş olmasından bahisle şirket ve şirketle ilişkili 3. kişilerin de menfaatinedir. Yani denilebilir ki ancak seçilen çözüm yolunun negatif etkileri, sonuçtan elde edilecek menfaatten daha yoğun ise şirketin feshine hükmedilmelidir⁵². Mesela davaya konu haklı sebepler şirketin ekonomik durumundan ileri geliyorsa ve şirket finansal açıdan çöküşte ise şirketin feshine karar verilmesi daha uygundur. Özetle şirketin feshi dışındaki çözümlere hükmedilebilmesi için feshin tarafların menfaatlerine en uygun çözüm olmaması gerekmektedir⁵³.

Tüm bu doğrultuda işbu çalışmamızdaki “fesih dışı çözüm yolları” ayrımının kanun koyucu tarafından öngörüldüğü ve aşağıda açıklanacak olan duruma uygun ve kabul edilebilir olma kriterlerinin davacının şirketten ayrılması hali için de gerekli koşullar olarak sayılması gerektiği söylenebilecektir⁵⁴.

⁴⁹ Şahin, s. 501.

⁵⁰ Sumer, Ayşe, “Türk Ticaret Kanunu Tasarısında Anonim Ortaklıkların Haklı Nedenle Feshi”, Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2010, C. 28, S. 1, s. 180.

⁵¹ Şirketin mali olanaklarının yetersizliği nedeniyle verilen fesih kararları için bkz. Y. 11. HD., E 2014/17428, K 2015/8840, 06.07.2015 t. Kararı; Y. 11. HD., E 2015/6768, K 2015/10302, 12.10.2015 t. Kararı; Y. 11. HD., E 2015/6751, K 2015/13424, 14.12.2015 t. Kararı; Y. 11. HD., E 2014/16609, K 2015/11987, 12.11.2015 t. Kararı (www.kazanci.com.tr)

⁵² Şahin, s. 502.

⁵³ Erdem, s. 234.

⁵⁴ Ayoğlu, s. 239.

2. Duruma Uygun Düşen Çözüm Bulunması

Anonim şirketin haklı sebeple feshine ilişkin düzenlemede hâkime fesih dışında karar verebilmesi için bu kararının duruma uygun düşen çözüm içermesi gerektiği düzenlenmiştir. Gerek kanun maddesinde gerekse de gerekçesinde tanımı yapılmamış olan duruma uygunluk kavramı hâkime geniş bir yetki tanımakla birlikte⁵⁵, hâkimin diğer çözüm yollarına başvurma hususundaki takdir hakkını sınırlayıcı da etkidedir⁵⁶. Mahkemenin kararı tespit ederken kullanacağı ölçüt olan duruma uygunluk; seçilecek çözüm yolunun toplu menfaate hizmet etmesi⁵⁷ ve davacı pay sahiplerini dava açmaya iten sorunların çözülerek, davadan beklentilerinin karşılanmasıdır. Yani ilgili yolun somut olaydaki ihtilafı çözebilmesini, şirketin devamlılığını sağlamasını, gereksinimi karşılar nitelikte olmasını ve maddi olaylardan soyutlanmamış olmasını ifade eder⁵⁸. Özetle seçilecek çözüm yolunun dava konusu haklı sebebin giderilmesini sağlayacak⁵⁹ şekilde uygun olmasına ilişkin mecburiyettir⁶⁰. Bu mecburiyet ölçülülük ilkesi ile de bağlantılıdır. Nitekim seçilecek çözüm yolu belirlenirken en elverişli ve az yıkıcı olan yolun belirlenmesi ölçülülüğü ve devamında da duruma uygunluğu sağlamaktadır⁶¹. Bu hususun temeli de kanun koyucu tarafından fesih yerine alternatif çözüm yollarına gidilme yetkisinin kanun metninde açık bir şekilde düzenlenmesidir.

Duruma uygun çözümü tespit ederken mahkeme somut olay bazında kapsamlı bir değerlendirme yapmalı ve dava konusunun özelliğine göre çözüm tahsis etmelidir. Duruma uygun çözümün tespiti için şirkete ilişkin yapılan kapsamlı incelemede

⁵⁵ Ayan, Özge, “Yeni Türk Ticaret Kanununda Anonim Şirketin Haklı Sebeple Feshi Davası (531. Madde)”, Legal Hukuk Dergisi, Haziran 2011, C. 9, Sayı 102, s. 2255.

⁵⁶ Şahin, s. 502.

⁵⁷ Çelik, s. 578. Şirket menfaatinin haklı sebep tespitinde dikkate alınması sebebiyle burada çözümün sadece haklı sebebe uygunluğunun yeterli olduğu görüşü için bkz. Hızlısoy, s. 278.

⁵⁸ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar, s. 342 parag. 1564.

⁵⁹ Tekinalp, Alternatif s. 219.

⁶⁰ Şahin, s. 504.

⁶¹ Şahin, s. 504.

şirketin iktisadi durumu, yönetimi vb. hususların ve dava konusu haklı sebebin ne şekilde ve nereden oluştuğuna dair somut verilerin incelenmesi gerekmektedir⁶².

3. Fesih Dışı Çözümün Kabul Edilebilir Nitelikte Olması

Kanun hükmünde duruma uygunluk ile belirtilmiş olan bir diğer ölçüt de seçilecek çözümün kabul edilebilir olmasıdır. Bu kavramında terimsel anlamı metinde belirtilmediği gibi kapsamına ilişkin de bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu sebeple kimler için kabul edilebilir olacağı kısmı yoruma açık durumdadır. Düzenlemede, geniş bir kavram olan “ilgililer” somut olarak yer almadığı için kanun koyucunun iradesinin kabul edilebilirliğin sadece davanın tarafları için gerektiği şeklinde olduğu düşünülebilir⁶³. Ancak doktrinde Türk hukukundaki bu düzenlemenin mehzaz kanunun paraleli olduğu ve kast edilenin tüm ilgililer için kabul edilebilirlik olduğu görüşü kabul görmektedir⁶⁴. Buna göre davacı ve davalı dışında şirket ile herhangi bir menfaat ilişkisi olan 3. kişiler de alternatif çözümün tespitinde göz önünde bulundurulacak ve çoğunluk kadar azınlık menfaati de değerlendirilecektir. Nitekim haklı sebebin tespitinde de tüm ilgililer bazında değerlendirme yapılması ve temelde hâkime alternatif çözüm düzenleme yetkisinin veriliş amacı da buna hizmet etmekte olup, amaç şirket ile menfaat ilişkisindeki tüm ilgililer için en uygun bir sonuca ulaşmaktır. Bu da göstermektedir ki kabul edilebilirlik, duruma uygunluk ölçütünde olduğu gibi hâkimin alacağı tedbirleri sınırlayıcı ölçüt olmakla birlikte, hâkime geniş bir takdir yetkisi de sunmaktadır⁶⁵. Nitekim kabul edilebilirlik ölçütü hâkimin yetki alanını sınırlamasına karşın, ilgililerin ve menfaatlerinin belirlenmesi hususunda hâkime geniş bir değerlendirme yelpazesi de tanınmıştır⁶⁶. Bu da demek oluyor ki şirket ile menfaat ilişkisindeki tüm ilgililer bu ölçüt bazında değerlendirilecektir. Bu değerlendirme esnasında da her somut olay bazında hâkime oldukça geniş bir

⁶² Altay, s. 692; Tekinalp, Alternatif, s. 219.

⁶³ Hızlısoy, s. 279.

⁶⁴ Şahin, s. 505; Erdem, s. 240; Ayan s. 2255; Çelik, s. 579; Hızlısoy, s. 279; Tekinalp, Alternatif s. 219.

⁶⁵ Ayan, s. 2255.

⁶⁶ Şahin, s. 505.

takdir yetkisi sağlanmış ve nasıl bir çözüm yolu belirleyeceği hususunda özgür bırakılmıştır⁶⁷.

Hâkim somut olayda menfaatleri değerlendirerek, en uygun ve elverişli çözüme karar vermekle yükümlüdür. Bu bağlamda çözüme gidilirken ilk tespiti gereken hususlardan biri de pay sahiplerinin ortaklığın devamına ilişkin iradelerin incelenmesi olacaktır. Nitekim davacılar arasında böyle bir iradenin tekrar oluşamayacak şekilde ortadan kalkması davacının şirketten çıkarılması ya da son çare olarak fesih sonucunu doğuracaktır. Ancak bu iradenin tamamen ortadan kalkmamış olması, mahkemeyi bu diğer çözüm yollarına sevk ederek bu ölçütlerin diğer açılardan incelenmesine itecektir⁶⁸. Bu incelemede neticesinde de tercih edilecek çözümün azınlığı da koruyucu olması mühim olup, şirketin devamlılığının azınlık için çekilmez hale gelişi önlenmelidir⁶⁹. Önemle belirtmek gerekir ki bunun sağlanabilmesi için de tespit edilen çözümün kalıcı çözümler yaratacak nitelikte olması gerekmektedir. Aksi takdirde çözümün, dava sonrasında sorunun tekrar gündeme gelmesine engel olamaması ilgili düzenlemenin amacına da ters düşecektir⁷⁰.

Haklı nedenle fesih davası sonucunda hâkimin varacağı çözümler davacı, davalı veya 3. kişilerin taleplerini aynı anda, arzu ettikleri oranda karşılayamayacaktır. Burada mahkeme tarafından yapılacak menfaat dengesinde çıkar çatışmaları değerlendirilecek ve en ideal çözüm yolu tespit edilecektir⁷¹. En ideal çözüm yolunun tespiti de herkesin menfaatine uygun düşecek ölçüde en avantajlı çözüm yolunun bulunması olacaktır. Bu tespit de her somut olay bazında ayrıca yapılacak olup, amaç nesnel değerlendirmeler ışığında en kabul edilebilir çözümü bulmak olacaktır⁷². Kabul edilebilirlik ölçütünün özü sağlanacak menfaat ile zedelenen

⁶⁷ Çelik, s. 579.

⁶⁸ Ayoğlu, s. 245- 246.

⁶⁹ Erdem, s. 238, Çamoğlu, Takdir Yetkisi, s. 14, Ayan, s. 2255.

⁷⁰ Erdem, s. 241.

⁷¹ Şahin, s. 508.

⁷² Altay, s. 691.

çıkart arasındaki farktır⁷³. İşte bu noktada hükmedilecek çözüm yolunun, bu çözümünden çıkartı zedeleneyecek kişi tarafından da kabul edilebilir olması aranmaktadır⁷⁴.

Buradaki mühim nokta ise kabul edilebilirliğin tüm ilgililer tarafından kabul edilmek zorunda olma ile aynı anlama gelmemesidir⁷⁵. Bu ölçüt hâkimin takdir yetkisi ile doğrudan ilişkili olup, burada kast edilen razı olunabilir tarzda bir çözüme varmaktır. Bu çözüme varılırken de herhangi bir ilgilinin hâkimin değerlendirmesine dair onayının söz konusu olması düşünülemez. Hâkimin menfaat terazini sarsmayacak şekilde hükmedeceği çözüm kabul edilebilirlik ölçütüne uygun varsayılacak ve somut olarak kabul edilmesinin aranması söz konusu olmayacaktır.

Tüm bu hususlar göz önünde bulundurularak hâkim ancak tüm ilgililerin çıkartı için kabul edilebilir, makul bir çözüm bulamıyorsa şirketin feshi hükmedilecek çözüm yolu olacaktır. Bu da göstermektedir ki kabul edilebilirlik ölçütünün de temelinde ölçülülük ilkesi ve feshin son çare olma ilkesi yer almaktadır⁷⁶.

4. Hâkim Tarafından Göz Önünde Bulundurulması Gereken İlkeler

Alternatif çözüme hükmedilebilmesi için ilgili çözümün uygun ve kabul edilebilir olmasının yanı sıra hâkimin de bağılı kalması gereken temel ilkeler bulunmaktadır. Emredici kanun kuralları ile hukukun ve anonim şirketler hukukunun temel ilkeleri bağılı kalınması gereken bu ilkelerin içeriğini oluşturmaktadır⁷⁷. Kanun metninde somut şekilde koşul olarak düzenlenmemiş bu ilkeler aynı zamanda hâkimin takdir yetkisinin de sınırlarını oluşturmaktadır⁷⁸. Bu doğrultuda

⁷³ Altay, s. 692.

⁷⁴ Erdem, s. 239.

⁷⁵ Şahin, s. 507; Tekinalp, Alternatif s. 219; Çelik, s. 579; Hızlısoy, s. 280.

⁷⁶ Şahin, s. 508.

⁷⁷ Şahin, s. 509; Ayan s. 2256; Hızlısoy, s. 236.

⁷⁸ Çamoğlu, Takdir Yetkisi, s. 9, 14; Hızlısoy, s. 281.

hükmedilecek çözüm yolu tespit edilirken emredici yasa hükümleri ile anonim şirketin temel prensiplerine ters düşmeyecek sonuçlar üzerinde durulmalıdır⁷⁹. Mahkeme tespit edeceği çözüm yolunun uygulanmasına karar verirken, genel kurul veya yönetim kurul yetkisi kapsamına girebilecektir. Bu doğrultuda da mahkemenin uyması gereken ilkelerin tespitinde, TTK md.447'deki genel kurul kararlarının butlanı ve TTK md.391'deki yönetim kurulu kararlarının butlanına ilişkin düzenlemenin dikkate alınması uygun olacaktır⁸⁰.

Bu doğrultuda değerlendirilebilecek ilkelerden ilki eşit işlem ilkesidir. Pay sahiplerinin eşit şartlarda yani aynı koşullarda, eşit işleme tabi olacağını düzenleyen bu ilke⁸¹ hâkim tarafından alternatif çözüme karar verilirken göz önünde bulundurulmalıdır. Hâkim bu ilkeyi ihlal ederek şirket içi eşitsizlik ve ölçüsüzlüğe neden olmamalıdır⁸². Ancak somut olay bazında objektif sebeplere dayalı haklı gerekçeler varsa eşiklik ilkesi göz ardı edilebilecektir ve bu durumun keyfilik taşıyıp taşımadığına da hâkim karar verecektir⁸³. Buna göre tüm pay sahiplerinin menfaati için gerekmesi ve şirketin hedefine de uygun olması durumunda eşit işlem ilkesinden ödün verilmesi mümkündür⁸⁴. Bu ödün verilirken de hâkim ölçülülük ilkesini ve objektif kriterleri göz önünde bulundurmalıdır⁸⁵. Özetle hâkimin alternatif çözüm tespit ederken eşit işlem ilkesine aykırı davranabilmesinin koşulu fesihten daha makul bir çözümün varlığı ve bu çözümün dava konusu sorunu sonlandırabilecek düzeyde olmasıdır⁸⁶.

Anonim şirketlerde paydaşa ana sözleşme ile pay bedelini veya itibari değeri aşan primi ifa dışında borcun getirilemeyeceğini düzenleyen tek borç ilkesi de hâkim tarafından göz önünde bulundurulacak bir diğer ilkedir. Bu ilkeye göre paydaşlara sermaye koyma dışında ek yükümlülükler ancak istisnai durumlarda yükletilebilir

⁷⁹ Şahin, s. 509.

⁸⁰ Hızlısoy, s. 281.

⁸¹ Yıldız, Şükrü, Anonim Ortaklıkta Pay Sahipleri Açısından Eşit İşlem İlkesi, Ankara 2004, s. 75.

⁸² Şahin, s. 510.

⁸³ Yıldız, Eşit İşlem İlkesi, s. 61, 92.

⁸⁴ Şahin, s. 510.

⁸⁵ Hızlısoy, s. 282.

⁸⁶ Şahin, s. 510; Hızlısoy, s. 282.

fakat bu durumlarda da yaptırım olarak ıskat öngörülemez⁸⁷. Bu doğrultuda hâkim bu ilkeye aykırı olacak şekilde taraflara ve diğer 3. kişilere iktisadi veya kişisel yükümlülükler öngörecek çözümlere karar vermemelidir⁸⁸. Hâkim bu ilkeyi koruyarak azınlık ve çoğunluk arasındaki dengeyi sağlamış ve anonim şirketlerdeki çoğunluk ilkesini de muhafaza etmiş olacaktır⁸⁹.

Şirketten alacaklı olan kişilerin korunması amacı ile büyük önem taşıyan şirket sermayesinin korunması ilkesi de hâkim tarafından değerlendirilmek zorunda olan bir diğer ilkedir⁹⁰. Asgari sermaye miktarının korunması da bu ilkenin sonucu olup, ilkenin temeli şirket ve şirketten alacaklı 3. kişilerin menfaatlerini korumaktır. Bu noktada hâkimin hükmedebileceği alternatif çözüm yolu olan şirketten ayrılmanın, sermayenin iadesi yasağına ve dolayısıyla malvarlığının korunması ilkesine istisna olarak görülmesi gerekeceğine ilişkin görüş de mevcuttur⁹¹.

Tüm bunlara ek olarak emredici kanun hükmü olan dürüstlük kuralı ve hakkın kötüye kullanılması yasağına aykırı çözümlere de gidilemeyecektir⁹². Bu kapsamda hâkim alternatif çözümü tespit ederken, bu ilkeler doğrultusunda tüm ilgililer için en az zarara yol açacak çözüm yolunu tercih etmelidir.

⁸⁷ Karakan, Esra, “Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Sermaye Koyma Borcunu Yerine Getirmemesinin Sonuçları”, Zirve Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Eylül 2012, C. 1, Sayı 1, s.122, s.133.

⁸⁸ Erdem, s. 237; Şahin, s. 509.

⁸⁹ Çamoğlu, Takdir Yetkisi, s.14; Hızlısoy, s. 283.

⁹⁰ Erdem, s. 237; Şahin, s. 510.

⁹¹ Erdem, s. 237.

⁹² Hızlısoy, s. 283.

G. FESİH DIŞI ÇÖZÜM YOLUNA HÜKMEDİLMESİNİN TALEP EDİLEBİLİRLİĞİ İLE İLGİLİ SORUNLAR

1. Taleple Bağlılık İlkesi Bakımından

Hukuk Muhakemeleri Kanunu m.26 hâkimin tarafların talepleri ile bağlılığını düzenlemektedir. Bu ilkeye göre de hâkim talebin dışında başka bir şeye veya talebin fazlasına karar veremez, tarafların iddia ve savunmaları doğrultusunda karar verebilir. Ancak hâkime bu yetki kanunda açık bir şekilde verilmişse de bu ilkenin istisnası gündeme gelebilir⁹³. Anonim şirketin haklı sebeple feshini düzenleyen TTK m.531 hükmü tam olarak bu istisnayı karşılamaktadır⁹⁴. Şöyle ki kanun metninde açıkça davacının talebi olan fesih dışında alternatif çözümlere karar verme yetkisi hâkime tanınmıştır. Buna göre haklı sebebin varlığının ispatından sonra, hâkim uzman bilirkişilerden rapor alarak şirket için en makul çözüm yolunu tespit edebilecektir⁹⁵. Bu düzenleme taleple bağlılık ilkesinin istisnası olup, buna göre hâkimin tarafların talebinden bağımsız diğer bir çözüm yoluna karar vermesi usul hukukuna aykırı olmayacaktır⁹⁶. Zira hükme göre davacı şirketin feshini talep edebiliyorken hâkimin fesih dışında bir çözüme karar verme yetkisi bulunmaktadır⁹⁷. Bu durum göstermektedir ki anonim şirketin haklı sebeple feshi davasında hâkim davacının talebi ile bağlı kalmaksızın geniş bir takdir yetkisine sahiptir⁹⁸. Burada hâkime tanınan yetki re'sen karar verme yetkisi olup⁹⁹, bu yetki usul hukukundaki tasarruf ilkesinin de karşıtı niteliğindedir. Nitekim tasarruf ilkesi davacının dava açılması ve dava üzerindeki etkisini, resen hareket ilkesi ise hâkimin davacı talebi olmadan da hareket ederek karar almasını

⁹³ Kuru, Baki, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, İstanbul 2015, s. 355.

⁹⁴ Hızlısoy, s. 223; Erdem, s. 234; Şahin, s. 493; Kendigelen, Abuzer, Yeni Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, İstanbul 2016, s. 434-435; Oruç, s. 222.

⁹⁵ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar, s. 342 parag. 1564a.

⁹⁶ Şahin, s. 493.

⁹⁷ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar, s. 342 parag. 1564a.

⁹⁸ Şahin, s. 489.

⁹⁹ Şahin, s. 492.

ifade eder¹⁰⁰. Ancak hâkime sağlanan geniş takdir yetkisi, hükmedilecek çözüm yolunun tespitinde hâkimin tamamıyla özgür olduğu anlamına gelmemektedir. Hâkim somut olaydaki menfaatler dengesi içinde en uzlaştıracı çözüm yolunu tercih etmek durumundadır¹⁰¹.

Özetle ilgili hükümde taraflara fesih dışında gidilebilecek çözüm yolları için talep hakkı düzenlenmemiştir. Yani madde metninde davacının mahkemeden fesih dışında alternatif çözüm talep etme hakkı zikredilmemiştir. Bu doğrultuda hâkim hükmedilecek çözüm yoluna karar verirken, davacı tarafın fesih talebinden bağımsız olarak, tarafların menfaatleri ve dilekçeleri ışığında, fesih dışında davacıların paylarının gerçek değerlerinin ödenerek şirketten çıkarılmalarına veya duruma uygun ve kabul edilebilir başka bir çözüm yoluna karar verebilir¹⁰².

2. Davacının Sahip Olduğu Talep Hakkına İlişkin Hususlar Bakımından

Kanun metninde davacı tarafa fesih dışında bir çözüme hükmedilebilmesini talep etme hakkı tanınmamıştır. Bu durumda davacının fesih dışında bir çözüm talep edip edemeyeceği veya terditli dava açıp açamayacağı tartışmalıdır¹⁰³.

Bu bağlamda haklı sebeple fesih davasında ele alınması gereken ilk husus davacının doğrudan doğruya fesih dışında bir çözüm yolu talep edip edemeyeceğidir. Konuya dair doktrinde farklı görüşler mevcuttur. Bir görüş hükmün lafzının davacının fesih dışında çözüm talep edemeyeceğini işaret etmesine rağmen, hükmün amacı değerlendirildiğinde farklı sonuca ulaşıldığını ifade etmektedir¹⁰⁴. Buna göre madde metninde davacının feshi talep edebileceğine ilişkin düzenleme emsal niteliğinde olup, davacının diğer çözüm yollarına dair talep yetkisini sınırlayıcı değildir. Bu doğrultuda davacı davasını

¹⁰⁰ Alangoya, Yavuz, Medeni Usul Hukukunda Vakıaların ve Delillerin Toplanmasına İlişkin İlkeler, İstanbul 1979, s. 2-3.

¹⁰¹ Şahin, s. 491.

¹⁰² Yıldız, Tasarı, s. 1199.

¹⁰³ Şahin, s. 494.

¹⁰⁴ Hızlısoy, s. 225.

açarken feshi zikretmeden doğrudan alternatif çözüm talebiyle açabilecektir. Ayrıca bu görüşe göre bu durum haklı sebebin feshi gerektirir ağırlıkta olmadığı hallerde de alternatif çözüme gidilebileceği görüşü ile de paralel niteliktedir. Buna göre feshi gerektirecek kadar ağır olmayan haklı sebeplerin mevcudiyetinde davacı doğrudan fesih dışı çözüm talebiyle dava açabilecek ve ilgili taleplerin kaynağını TTK m.531 oluşturacaktır. Yani davacı talep etmese dahi hâkim feshe hükmedebileceğinden, dava farklı taleple açıldığında da haklı sebeple fesih davasından ayrı düşünölmeyecek ve hâkim somut olay bazında hukuki değörlendirmeyi yaparak TTK m.531 bazında karar verecektir¹⁰⁵. Bu görüş devamında hâkimin davacının talebinden farklı bir çözüm yoluna karar verip veremeyeceğı sorununu gündeme getirmektedir. Burada da hâkimin talepten fazlasına hükmedemeyeceğı görüşü olduğı gibi hâkimin dilediğı çözüm yoluna karar verebileceğı görüşü de mevcuttur. Yani hâkimin takdir yetkisine dair yasal bir sınırlama mevcut olmaması, dahası hükmün taleple bağıllık ilkesinin istisnası olarak değörlendirilmesi hâkimin talep edilenden farklı bir çözüm yolu seçebileceğıne işaret etmektedir¹⁰⁶.

Davacının fesih dışında bir çözüm talep edip edemeyeceğıne ilişkin ikinci görüş ise davacının dava dilekçesinde sadece fesih talebinde bulunabileceğı, fesih dışı çözüm talebinde bulunsa dahi mahkemenin diğör talepler ile bağıllı olmayacağıdır¹⁰⁷. Buna göre kanun metninin amacı da lafzı da davacıya sadece fesih davası açma yetkisi vermekte ve hâkime de karar vereceğı çözüm yolları ile ilgili olarak geniş bir inisiyatif sunmaktadır. Bu görüş hükmün açık bir şekilde davacıya sadece feshi talep hakkı sunduğunu ve bu doğrultuda fesih söz konusu olmaksızın başka bir çözüm yolu talep edilemeyeceğini ifade etmiştir. Aksi görüşün kabul edilmesinin ise kanunda düzenlenmemiş yeni dava türlerinin davacının talebine göre oluşmasına neden olacağı belirtilmiştir¹⁰⁸.

¹⁰⁵ Hızlısoy, s. 225.

¹⁰⁶ Hızlısoy, s. 225, 226; Erdem, s. 234.

¹⁰⁷ Çelik, s. 581, dñn.91; Oruç, s. 222; Şahin, s. 496.

¹⁰⁸ Şahin, s. 496.

Nitekim benim de katıldığım görüşe göre, TTK m.531 hükmü gerekçesi de değerlendirilerek lafzı ve ruhu ile yorumlandığında bu düzenlemenin, davacı pay sahiplerine şirketin feshini isteyebilmeleri için tanınmış bir azınlık hakkı olduğu sonucuna varılacaktır. Bu düzenleme azınlığın menfaatlerini zedeleyen bir sebebin varlığı halinde azınlığa şirketin feshini talep yetkisi sağlamakta, hâkime de söz konusu sebebin haklılığını değerlendirerek fesih veya fesih dışı çözüme karar kılma yetkisi tanımaktadır. Hâkim azınlık davacının feshi talep etmesine karşın şirketin devamı için daha makul bir çözüm öngörebiliyorsa fesih dışında çözüm yolları öncelikli tercihi olacaktır. Kanunun amacı da azınlığa fesih yerine başka bir çözüm talep ederek bu davayı açma hakkı verilmesine aykırıdır. Dolayısıyla davacının fesih talep etmeksizin başka bir çözüm yolunun talebine dayanarak dava açması mümkün olmayacaktır. Dahası ters açıdan değerlendirilecek olursa da seçilecek çözüm yolu davacının talep etmeyeceği ve muhalefet edeceği çözüm yolu olsa dahi, kabul edilebilirlik pay sahibi iradesine göre belirlenemeyeceği için hâkim bu çözüm yolunun uygulanmasına karar verebilir¹⁰⁹.

Davacı azınlığın talebinin kapsamına ilişkin ikinci husus ise davanın terditli olarak açılıp açılmayacağıdır. Terditli dava, davacının dava dilekçesinde fesih veya fesih dışında bir çözümü kademeli olarak talep edebilmesi anlamına gelmektedir¹¹⁰. Buna göre davacının ilk talebi esastan reddedilmediği süreçte ikinci talebi değerlendirilmeyecektir. Yani buradaki sorun azınlığın davayı açarken fesih ile birlikte başka bir çözüm yolunu da dilekçesinde talep ederek, bunları kademeli olarak sıralayıp sıralayamayacağıdır. Şöyle ki haklı sebeple fesih davasında azınlık ne talep etmiş olursa olsun hâkim gideceği çözüm yoluna karar verirken bağımsızdır; dolayısıyla düzenlemenin bu yapısı terditli dava yapısı ile uyuşmamaktadır¹¹¹. Çünkü terditli davada davacının diğer talebi ancak ilk talep reddedilirse incelenebilmektedir. Bu durum da haklı sebeple fesih davasındaki

¹⁰⁹ Altay, s. 496.

¹¹⁰ Pekcanıtez, Hakan/Atalay, Oğuz/Özekes, Muhammet, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, Ankara 2016, s. 264.

¹¹¹ Hızlısoy, s. 228.

hâkimin geniş takdir yetkisine aykırıdır¹¹². Davacının taleplerini asli-feri şekilde ileri sürebilmesi haklı nedenle fesih davasının taleple bağıllık ilkesinin istisnası olması niteliğine de aykırı düşmektedir¹¹³. Özetle haklı nedenle fesih davasında çözüme ilişkin değerlendirme ve karar yetkisi tamamıyla hâkimde bulunmaktadır. Nitekim hâkimin fesih dışı alternatif çözümlere, davacının fesih talebinden bağımsız karar verebilmesi şirket ve diğer 3. kişilerin menfaatini koruma amacına hizmet etmektedir. Bu noktada kanunda davacıya fesih dışında çözümleri talep hakkının düzenlenmeyişi yerinde görmeyen görüş de mevcuttur. Buna göre kanunun düzenleniş amacının azınlığı korumak olmasından bahisle¹¹⁴, azınlığın dava açarken hâkimi bağlayıcı talepler ileri sürebilmesi gerektiği belirtilmiş ve bu durumun hâkime de değerlendirmede kolaylık sağlayacağı ifade edilmiştir¹¹⁵.

Kanaatimce de terditli dava açılması TTK m.531'in yapısına uygunluk teşkil etmemekle birlikte davanın bu şekilde açılması ret kararı verilmesini gerektirmez¹¹⁶. Çünkü dava hakkının temeli şirketin feshi olmakla birlikte, alternatif çözümlerin değerlendirilmesi hususunda mahkemeye azınlığın kendisi için uygun gördüğü çözümleri sunması da normal karşılanmalıdır¹¹⁷. Bu doğrultuda denilebilir ki davacı dilekçesinde fesih dışında uygulanabileceğini düşündüğü alternatif çözümleri de belirtebilir, hâkim öncelikli olarak bu çözümleri inceleyebilir. Ancak hâkim asla bu çözümlerle bağılı olmayacak ve gerekirse dilekçede belirtilmemiş başka bir çözüm yolunun uygulanmasına hükmedebilecektir¹¹⁸. Yani davacı davasında menfaati doğrultusunda şirketten ayrılma veya zorunlu kar dağıtımı gibi bir karar verilmesini de talep edebilir¹¹⁹. Ama mühim olan nokta davacının davasını terditli olarak açmasının hâkim için bağlayıcı olmamasıdır. Dolayısıyla kanaatimce de hâkimin alternatif çözüme

¹¹² Tekinalp, Alternatif, s. 215-216.

¹¹³ Hızlısoy, s. 228.

¹¹⁴ Yıldız, Tasarı, s. 1196.

¹¹⁵ Şahin, s. 498.

¹¹⁶ Tekinalp, Alternatif, s. 217; Hızlısoy, s. 229.

¹¹⁷ Kılıç, s. 426.

¹¹⁸ Şahin, s. 497.

¹¹⁹ Tekinalp, Alternatif, s. 217; Şahin, s. 497.

hükmedebilmesi için davacının talebi aranmamaktadır, hâkim uygun gördüğü çözüm yolunu tarafların talebinden bağımsız olarak uygulamaya koyabilir¹²⁰.

II. DAVACI ORTAĞIN ORTAKLIKTAN AYRILMASI VE AYRILMANIN HÜKÜM VE SONUÇLARI

A. GENEL OLARAK

Anonim şirketlerde, diğer şirket türlerinden farklı olarak¹²¹, ortağın şirketten çıkması veya çıkarılması düzenlenmemiştir¹²². Yani kural pay sahibinin şirket ile ilişkisinin pay devri ile son bulması iken pay sahibinin ıskat¹²³ veya pay bedelinin iadesi suretiyle şirketten ayrılması istisnai niteliktedir¹²⁴. TTK sadece genel hükümlerde yer alan ticaret ortaklıklarının birleşmesi¹²⁵ ve şirketler topluluğuna¹²⁶ dair düzenlemelerde ancak bazı koşullarda kullanılabilecek ayrılma hakkını düzenlemiştir. TTK'nın dışında SerPK da HAAO bakımından ayrılma hakkına ilişkin çeşitli düzenlemelere yer vermiştir¹²⁷. Sınırlı ve istisnai kabul edilen bu

¹²⁰ Erdem, s. 234; Yıldız, Tasarı s. 1199; Şahin, s. 493; Oruç, s. 222; Hızlısoy, s. 223.

¹²¹ Limited şirketlerdeki çıkma ve çıkarılma hükümleri için bkz. TTK m. 638-640. Aynı hususta kollektif ve komandit şirketler için bkz. TTK m. 253-258.

¹²² Şahin, s. 397; Tekinalp, Ünal(Poroy, Reha/Çamoğlu, Ersin), Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, İstanbul 2010, s. 440 parag. 848/848a.

¹²³ İskat, pay sahibi bedelini ödemede temerrüde düşerse temerrüde düşülen paylara ilişkin pay sahipliğinin son bulmasıdır. İskat ve TTK m.531 kapsamında ayrılma hakkı arasındaki farklar için bkz. Şahin, s. 407.

¹²⁴ Bilgili, Fatih/Demirkapı, Ertan, Şirketler Hukuku, Bursa 2013, s. 472.

¹²⁵ TTK m.141/1'e göre ticaret şirketleri birleşirken birleşme sözleşmesinde düzenlenmek kaydıyla, devrolunan şirket ortaklarına ayrılma akçesi karşılığında şirketten ayrılma hakkı öngörülmüştür. Burada sözleşmede ayrılma hakkı düzenlenmesi zorunlu değildir. Ancak kolaylaştırılmış birleşmeyi düzenleyen TTK m.155/2 çerçevesinde devrolunan şirket ortağına ayrılma akçesi ile ayrılma hakkının tanınması zorunluluktur. Ayrıca belirtmekte fayda var ki TTK m.151/5'e göre ayrılma hakkı tanıyan bu sözleşmelerin şirketteki mevcut oyların yüzde doksanı ile onaylanması gerekmektedir. Bu hak sadece şirket birleşmeleri için mevcut olup, bölünme ve tür değiştirmeler için söz konusu değildir.

¹²⁶ TTK 202/f.1, f2'e göre bağlı şirket pay sahipleri, hâkim şirket işlemlerinden dolayı zarar görürse sorumluluk davası açabilir ve mahkeme davacının paylarının satın alınmasına karar vererek davacının ayrılması sonucu doğabilir.

¹²⁷ SerPK m.24'e göre SerPKm.23'de belirtilen önemli nitelikte işlemlere dair genel kurul toplantısına katılarak olumsuz oy kullanan ve ilgili muhalefet şerhini tutanağa işleyen pay sahipleri, paylarını halka açık şirkete satarak ayrılma hakkına sahiptir. Buna ek olarak SerPK m.26'da bahsedilen pay alım teklifi zorunluluğu da azınlıktaki pay sahiplerine şirketten ayrılma hakkı sağlayan bir diğer hükümdür. Buna göre şirket yönetiminde kontrolün ele geçirilmesini sağlayan

haller dışında anonim şirketten çıkma veya çıkarılma için dava açılmasının mümkün olmamasının sebebi olarak da anonim şirketin güven esasına dayanmamasından bahisle pay sahibinin kişiliğinin önem taşıması¹²⁸ ve sermayenin korunması ilkesi gösterilmektedir. Nitekim ortağa şirketten ayrılırken ödenecek pay bedeli, sermayenin iadesinin yapılmasını gerektireceğinden, sermayenin korunması ilkesi gereği anonim ortaklıklarda çıkma veya çıkarılma kurumları kabul görmemiştir¹²⁹. Nitekim bu süreçte anonim şirketler için açılan haklı sebeple fesih ve şirketten çıkma talepli davalardaki Yargıtay uygulaması da bu kurumların kanunda düzenlenmediğinden bahisle davanın reddi yönünde olmuştur¹³⁰.

Mevcut düzenlemede anonim şirketin haklı sebeple feshini düzenleyen TTK m.531 ise farklı bir yaklaşım sergileyerek hâkime, davacı pay sahiplerinin şirketten pay bedelleri ödenerek çıkarılmasına karar verme yetkisi tanımıştır. Haklı sebebin varlığı halinde hâkime, davacı azınlığın şirketten ayrılmasına karar verme imkânı tanıyan bu çözüm yolu, spesifik olarak TTK m. 531’de kanun koyucu tarafından zikredilmiş tek fesih dışı çözüm yoludur. Bu çözüm yolunun kanun metninde alternatif yöntem olarak düzenlenmesi hâkime yol gösterici niteliktedir. Bu doğrultuda somut olayda hâkim, bu çözüm yolunun menfaatler dengesi için makul olduğuna ve bu çözüm yolunun uygulanmasına karar verirse davacı pay sahibinin payının gerçek değerini de alarak şirketten ayrılması sonucu doğacaktır¹³¹. Yani bu düzenlemenin öneminden bahsedilecek olursa özetle denilebilir ki, hâkime tanınmış olan bu takdir yetkisi, çıkma veya çıkarılma seçeneği bulunmayan anonim şirkette pay sahiplerine şirketten ayrılma imkânı

payları ya da oy hakkını elde eden kişiler, diğer pay sahiplerinin paylarına yönelik pay alım teklifi yapmak zorundadır.

¹²⁸ Oruç, s. 210.

¹²⁹ TTK m.480/3 hükmü pay sahiplerinin şirkete sermaye olarak verdiklerini geri isteyemeyeceğini düzenlemektedir.

¹³⁰ Şahin, s. 391, dpn. 47 (Y. 11. HD., E 2005/2750, K 2006/2644, 14.03.2006 t. Kararı).

¹³¹ Yargıtay’ın davacının paylarının gerçek değerinin ödenerek şirketten çıkarılmasına ilişkin iki kararı için bkz. Y. 11. HD., E 2015/9088, K 2016/2352, 03.03.2016 t. Kararı ve Y. 11. HD., E 2014/3669, K 2014/10238, 02.06.2014 t. Kararı, (www.kazanci.com.tr).

sunmakla birlikte TTK m.531’de de spesifik olarak zikredilmiş tek fesih dışı çözüm yoludur¹³².

TTK m. 531’de davacının çıkarılmasının fesih dışı alternatif çözüm olarak düzenlenmesinin sonucu olarak, pay sahibinin şirketten çıkması münferit dava konusu yapılamamaktadır. Mahkeme bu kararı ancak haklı sebeple fesih davası başlığı altında ve ancak ilgili koşullar sağlanmışsa verebilir¹³³. Nitekim bu düzenlemenin yapılmasının amacı da feshin son çare olma ilkesinin uygulanmasını sağlamaktır. Şirketin feshi ve bu durumun olası olumsuz sonuçlarına dair tehlikeyi ortadan kaldırmak için hâkime davacı azınlığı şirketten çıkarılmasına karar yetkisi verilmiştir¹³⁴.

Davacının şirketten çıkarılmasına ilişkin karar, hâkimin öncelikli olarak hükmedeceği fesih dışı çözüm yolu olmak zorunda değildir, şirketin devamlılığına karar veren mahkeme pay sahiplerinin şirketten ayrılmasını gerektirmeyen duruma uygun ve kabul edilebilir başka bir çözüme de karar verebilir. Bu da göstermektedir ki pay sahibi, haklı sebeple fesih davasını ikame ederken, hâkimin herhangi bir alternatif çözüme karar verebileceği gibi kendisinin ortaklıktan çıkarılmasına da karar verebileceğini göz önünde tutmalıdır¹³⁵.

Somut olayda eğer bir diğer çözüm yolunun ihtilafı ortadan kaldırmakla birlikte daha hafif bir yol olduğu tespit edilirse, hâkimin davacının şirketten çıkarılmasına karar vermesi hukuka uygun olmayacaktır¹³⁶. Kanunun lâfzî yorumu da davacının şirketten çıkarılmasının öncelikli alternatif çözüm olarak değerlendirilemeyeceğine işaret ederken, menfaatler dengesi açısından davacının şirketten çıkarılmasına öncelik verilmesinin daha doğru olacağını savunan görüş de mevcuttur. Bu görüşe göre söz konusu önceliğin sağlanma sebebi, şirketten

¹³² Şahin, s. 391.

¹³³ Oruç, s. 211.

¹³⁴ Çelik, 589.

¹³⁵ Erdem, s.261.

¹³⁶ Çelik, s. 589.

ayrılma çözümünün şirketin menfaatini yani devamlılığını sağlamakla birlikte, davacının mali haklarını da koruma altına almasıdır¹³⁷. Bahsedilen mali hak koruması da, davacılara şirketten ayrılırken paylarının mahkemenin karar vereceği tarihe en yakın dönemdeki gerçek değerlerinin ödenmesi ile sağlanmaktadır.

Son olarak belirtmek gerekir ki söz konusu çözüm yolu, anonim şirketlerdeki pay devri işleminin doğurduğu sonucu doğurmamaktadır. Şöyle ki davacının şirketten çıkması şirketteki pay sahipliğini sona erdirmekte olup, şirkette pay sahipliğinin değişmesi anlamına gelmediği için de pay devrinden de farklıdır¹³⁸. Bilhassa ayrılma neticesinde şirkette sermaye azaltımı yapılmışsa, bu durum ilişkinin tasfiyesini doğurduğundan kısmi tasfiye olarak nitelendirilmektedir¹³⁹. Oysa pay devrinde yeni pay sahibi paya bağlı hak ve borçları devam ettirdiğinden bu hususlarda herhangi bir değişiklik olmamaktadır¹⁴⁰.

B. HUKUKİ NİTELİĞİNE BAĞLI OLARAK AYRILMA KAVRAMININ İNCELEMESİ

TTK m. 531 metninde mahkemenin davacı pay sahiplerine paylarının gerçek değerinin ödenip şirketten çıkarılmalarına karar verebileceği belirtilerek, çıkarılma ifadesi kullanılmıştır¹⁴¹. Ancak kanun metninde çıkarılma ifadesinin kullanılması, mahkemenin azınlığın iradesi olmaksızın şirketten ayrılmasına karar verebileceği düşüncesine neden olduğu için doktrinde eleştirilmiştir. Eleştirilerin temelinde azınlığın iradesinin söz konusu mahkeme kararında önem taşıyıp taşımadığı ve bu bağlamda bu ifadenin davacıyı haklı nedenle şirketten çıkarma olarak anlaşılıp anlaşılamayacağı vardır¹⁴². Bu durumun tespiti kullanılan ifadenin hukuki netliğinin kazanılması noktasında önem taşımaktadır, nitekim hükmün

¹³⁷ Erdem, s.261.

¹³⁸ Şahin, s. 395-396.

¹³⁹ Dirikcan Öztürk, Hanife, Limited Şirket Ortağının Ayrılması ve Ayrılma Hakkı, Ankara 2005, s. 19.

¹⁴⁰ Tekinalp(Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar ve Kooperatif, s. 412 parag. 772a.

¹⁴¹ Limited şirketin haklı sebeple fesih davasını düzenleyen TTK m. 636 f.3'de de çıkarma ifadesi kullanılmıştır.

¹⁴² Erdem, s.261.

uygulanma koşulları ve alanının belirlenmesi metinde kullanılan ifadenin anlamına göre değer kazanacaktır.

1. Çıkarılma ve Çıkma Kavramlarının Farkı

Bu hususta önce çıkma ve çıkarılma terimleri arasındaki farkı anlamak gerekir; buna göre çıkma pay sahibinin kendi isteği ile şirketten ayrılması, çıkarılma ise olumsuz bir ifade biçimi olup davacının rızası olmaksızın şirketten ayrılmak zorunda bırakılmasıdır¹⁴³. Yani çıkarılma tamamen mahkeme takdirinde gelişen bir sonuç iken, azınlığın çıkarılmaya ilişkin iradesinin önem arz etmediği kabul edilmektedir¹⁴⁴. Nitekim doktrinde eleştirilen ve tespiti gereken husus da kanun koyucunun azınlığa çıkma hakkını mı verdiği yoksa azınlığın iradesinden bağımsız hâkime azınlığı çıkarma yetkisi mi verdiğidir.

Bazı yazarlar burada davacıya tanınmış bir imkân olarak mahkemenin verdiği kararın, davacının şirketten çıkması sonucunu doğurduğunu ve burada pay sahibine tanınmış bir çıkma hakkı olduğunu ifade ederek, çıkarılma ifadesini kullanmamışlardır¹⁴⁵. Bu düşünceye göre kanun metninde azınlığa bir imkân yani hak tanınmakta olup, bu durum çıkarılma olarak değil çıkma hakkı¹⁴⁶ veya bir diğer deyişle şirketten çıkma imkânı¹⁴⁷ olarak ifade edilebilir. Çünkü çıkma hakkı azınlığın iradesi ile şirketten ayrılmasını ifade etmekte olup, azınlığa bir hak tanındığı düşüncesinin kabulünde hukuki nitelendirme olarak çıkma ifadesi yani azınlığın çıkmasına izin verilmesi¹⁴⁸ kullanılacaktır. Nitekim kanunun düzenleniş amacı azınlığın çoğunluğun gücünden korunması ve bu koruma neticesinde de çekilmez hala gelen ilişkiyi azınlığın sona erdirmesine olanak sağlamaktır.

¹⁴³ Şahin, s. 395; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), Ortaklıklar ve Kooperatif, s. 164 parag. 301, 303; Erdem, s. 232.

¹⁴⁴ Hızlısoy, s. 287.

¹⁴⁵ Yasaman, Hamdi, Anonim Ortaklıkların Haklı Nedenle Feshi, İsviçre Borçlar Kanunu'nun İktisabının 80. Yılında İsviçre Borçlar Hukuku'nun Türk Ticaret Kanunu'na Etkileri, İstanbul 2009, s. 716; Şahin, s. 395; Erdem, s. 262.

¹⁴⁶ Yasaman, Haklı Neden, s. 716.

¹⁴⁷ Şahin, s. 395.

¹⁴⁸ Erdem, s. 262.

Dolayısıyla burada azınlığın korunması söz konusu olmakta olup, hükmün amacının da azınlığa bir çıkma hakkı yani pay sahipliği ilişkisini kesmek için iradi dava hakkı tanınması yönünde olduğu kabul edilmektedir¹⁴⁹. Tarafların çatışan çıkarları da bu hak sayesinde dengede tutulabilecektir. Özetle kanaatimce de anonim ortaklığın haklı sebeple feshi davasında azınlığa şirketten ayrılma hakkı tanınmasındaki amaç, şirket ile ilişkisi çekilmez hale gelen ve şirketten ayrılmak isteyen davacı azınlığı çoğunluk karşısında korumak olduğu için, burada azınlığın isteği ile şirketten ayrılma halinin olduğunu ve bunun da çıkma olarak nitelendirilmesi gerektiğinin kabulü gerekmektedir¹⁵⁰.

2. Ayrılma Kavramı

Bu konuda benzer bir diğer görüş ise çıkma ile çıkarılma hususundaki farkın azınlığın iradesi olmasından bahisle söz konusu davada iradenin tespit edilemediği veya edilse dahi önem taşımadığını göz önünde tutarak kanun metni için en uygun ifadenin çıkmadan ziyade ayrılma olduğunu ifade etmiştir¹⁵¹. Nitekim ayrılma ifadesi azınlığın iradesine dair herhangi bir ipucu içermemektedir. Bu düşünceye göre bu durum TTK ve SerPK’ deki çıkma veya çıkarma benzeri haller için öngörülen hükümlerdeki kullanılan terimler ile de paralellik göstermektedir. Şöyle ki payları şirketin satın aldığı durumlarda ayrılma akçesi (TTK m.141/1, 141/2) ya da ayrılma hakkı (SerPK m. 24), payların diğer ortaklar tarafından satın alındığı durumlarda payların satın alınması (TTK m. 202/1/b., 202/2, 208), payları satma hakkı (SerPK m. 27/2) veya pay alım teklifi (SerPK m. 25/1, 26, 33/4) ifadesi kullanılmıştır. Dolayısıyla TTK m. 531’de de payları şirketin satın aldığı bir durum olduğu için diğer düzenlemelere paralel şekilde ayrılma ifadesinin kullanılması uygun olacaktır¹⁵².

¹⁴⁹ Şahin, s. 395.

¹⁵⁰ İmregün, s. 105.

¹⁵¹ Hızlısoy, s. 288; Şahin s. 395.

¹⁵² Hızlısoy, s. 289-290.

3. Değerlendirme

Bu hak sadece azınlığa tanınmış olup, genel bir haklı sebeple çıkma hakkı değildir. Bu hak sayesinde çoğunluğun işlemleri karşısında koruma altına alınan azınlık, şirketten çıkarak menfaatlerinin zarar görmesini engelleyebilir ve şirket devamlılığı sağlanabilir. Yani bu noktada hükmün sadece azınlığı koruma amacı taşımadığı, şirketteki işleyiş bozukluklarının giderilmesinin hedeflendiği de kabul edilebilmektedir. Buna göre bahsedilen ayrılmanın hukuki niteliğinin çıkma olması sadece azınlığı çoğunluktan korumak düşüncesinden kaynaklanmamaktadır, nitekim çoğunluğun gücünün sebep olduğu haller dışında da haklı sebep halleri mevcuttur¹⁵³. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus, eğer çoğunluğun gücünün sebep olduğu haller varsa ve bu haller bilhassa azınlığın şirketten ayrılmasını sağlamak amacına yönelikse mahkeme kararını verirken bu durumu değerlendirmeli ve menfaat dengesini iyi gözetmelidir.

Bir diğer görüş de kullanılan ifadenin davacının şirketten çıkarılması şeklinde yorumlanması gerektiğidir¹⁵⁴. Bu görüşün kabulü ise haklı sebebin oluşmasının nedeni olmayan ve bu durumdan olumsuz etkilenen azınlığın şirketten çıkarılmasına neden olacaktır ki bu durumda hükmün amacına ters düşmektedir. Zira davanın açılmasını sağlayan haklı sebepler davacı azınlıktan değil, davalıdan kaynaklanan sebepler olup, davacının asli kusurlu olmasının ya da ortak kusurun zaten davanın reddi sonucunu oluşturacağı kabul edilmektedir¹⁵⁵. Belirtmek gerekir ki burada çıkarma ifadesi yerine davacının paylarını şirketin satın alması şeklinde bir ifadenin de uygun olmayacağı ifade edilmiştir. Buna göre payların şirket tarafından satın alınması, bu payların sermaye azaltımı yolu ile ödenmesi ihtimalini kapsamamaktadır. İnceleneceği üzere, davacı pay sahiplerinin

¹⁵³ Hızlısoy, s. 287-288.

¹⁵⁴ Çamoğlu, Haklı Sebep, s. 59; Oruç, s. 210-211; Sumer s. 177; Orak Çelikboya, Leyla, Türk Ticaret Kanunu Madde 208 Uyarınca Anonim Şirketlerde Satın Alma Hakkı, İstanbul 2017, s. 28.

¹⁵⁵ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar, s. 341 parag. 1563b; Erdem, s. 262.

paylarının gerçek değerlerinin sermaye azaltımı ile ödenmesine de karar verilebilecektir¹⁵⁶.

Doktrindeki bu eleştiriler, ayrılma kararını veren organın mahkeme olması ve bu bağlamda hangi terimin kullanılacağı konusunda da farklı görüşler etrafında şekillenmiştir. Bir görüşe göre şirketten bağımsız bir makam olan mahkemenin davacının ayrılmasına karar vermesi çıkarma olarak ifade edilmekte doğru olsa da diğer şirketler için öngörülmüş olan çıkarma kavramı ile karıştırılabileceğinden TTK m. 531’de kullanımı uygun olmamıştır¹⁵⁷. Ancak buna karşın mahkemenin karar mercii olmasının ayrılmanın çıkarma olarak ifade edilmesi için başlı başına yeterli olmayacağı görüşü de mevcuttur¹⁵⁸. Buna göre TTK m. 638/2’de limited şirketler için düzenlenen ayrılma halinde karar mahkeme tarafından verilmesine rağmen çıkma ifadesi kullanılması bu görüşe emsal niteliğinde olup, mahkemenin karar veriyor oluşunun çıkarma ifadesinin kullanılmasında dayanak olamayacağını gösterir niteliktedir. Bu doğrultuda da açık ki çıkarma ifadesinin kullanılması sadece karar veren makama bağlanamayacak olup, bu hususta kanunun amacından bağımsız bir değerlendirme de yapılamayacaktır.

Çıkma ve çıkarılma kavramları arasındaki farkın metinde yarattığı karışıklık değerlendirildiğinde kanaatimce söylenebilir ki, kanunun düzenleniş amacı azınlığı çoğunluktan korumak ve bu koruma esnasında da şirket devamlılığını sağlamaktır. Dolayısıyla bu amaçtan bahisle, düzenlemede çıkarma yerine azınlığın şirketten çıkmasına izin verilmesi veya bahsedildiği gibi ayrılma şeklinde bir ifade kullanılmış olsaydı daha amaca uygun bir yaklaşım olacağı görüşündeyim.

Mahkemenin azınlığın ayrılmasına karar verme yetkisi kanunun lafzına göre değerlendirildiğinde, mahkeme azınlığın paylarının gerçek değerinin ödenmesine ve azınlığın şirketten ayrılmasına veya başka bir çözüme resen karar verebileceği,

¹⁵⁶ Hızlısoy, s. 290.

¹⁵⁷ Erdem, s. 262.

¹⁵⁸ Hızlısoy, s. 288.

burada azınlığa herhangi bir talep imkânı tanınmadığı söylenebilecektir. Hükümün bu şekilde düzenlenmesi, bize mahkemenin herhangi bir talep ile bağlı olmaksızın azınlığa yapılacak ödeme ve şirketten ayrılma kararını verebileceğini göstermektedir. Burada azınlığın veya şirketin konuya ilişkin talebi mahkemeyi bağlamadığı gibi, mahkemenin karar süreci de bu taleplerden bağımsız ilerlemektedir. Nitekim davacının iradesinin tespit edilemeyeceği haller olduğu gibi zaten bu hüküm bazında iradenin tespiti de gerekmemektedir¹⁵⁹. Çünkü kanun koyucu, davacının şirketten ayrılması imkânının ancak haklı sebeple fesih davası içinde mahkeme tarafından karar verilerek gündeme gelmesini istemiştir¹⁶⁰. Özetle mahkemeden sadece şirketten ayrılmanın talep edilebilmesi bilinçli bir biçimde kanun metninde yer almamış, bu hak fesih davasında mahkemenin vereceği alternatif çözümlerden biri olarak bırakılmıştır. Aynı şekilde mahkeme azınlığın iradesi sadece fesih yönünde olsa dahi bağımsız bir şekilde şirketten ayrılma kararını verebilir. Burada azınlık sadece fesih talebinde bulunsa yani şirketten ayrılmayı istemese dahi mahkemenin azınlığın şirketten ayrılmasına karar vermesi sorunu gündeme gelebilecektir. Bu da demektir ki azınlık mahkemeden şirketin haklı sebeple feshi talebinde bulunurken, bu talebinin şirketten ayrılma ihtimalini de kapsadığını bilmelidir. Çünkü yapılan düzenlemede azınlığa tam bir ayrılma özgürlüğü verilmemiş, mahkemenin ayrılık kararını vermesi talepten bağımsız tutulmuştur.

Söz konusu düzenlemede mahkemenin azınlığın talebinden bağımsız karar alma hali kanunun lafzına uygun olmasına rağmen, hükmün amacına ters düşmektedir. Neticede hüküm azınlığı korumak, azınlığın öne sürdüğü haklı sebepler doğrultusunda gerek şirket gerek azınlık menfaati için en doğru kararı almak amacıyla düzenlenmiştir. Dolayısıyla hükmün tüm sonuçlarıyla birlikte bir azınlık hakkı olması için azınlığa şirketten ayrılma hususunda talep hakkı verilmesi, iradesi dışında ayrılması sonucunun doğmaması gibi bazı güvencelerin sağlanması

¹⁵⁹ Hızlısoy, s. 287.

¹⁶⁰ Şahin, s. 396.

gerekmektedir¹⁶¹. Mevcut düzenlemedeki talep ve menfaat hususları ve varılacak çözüm yolu arasındaki denge ise hâkim tarafından tespit edilecek olup hâkim, şirket ve diğer 3. kişileri de hesaba katarak en az zarara neden olacak çözüm yolunu seçecektir.

C. TTK m. 531'DE ORTAĞA AYRILMA HAKKI TANINMASININ AMACI

Hakların kişiye değil, paya bağlandığı anonim şirketlerde sermaye şirketi niteliğine uygun olarak pay devri serbestisinin mevcut olduğu, ancak ortağın şirketten çıkması veya çıkarılmasının ancak birleşme ve şirketler topluluğuna ilişkin genel hükümlerde sınırlı olduğu belirtilmişti. İşte bu noktada TTK m. 531 ile haklı sebeple fesih davasında hâkime davacının şirketten çıkarılmasına karar verme yetkisinin tanınması, anonim şirketten çıkması ve çıkarılması mümkün olmayan pay sahibine şirketten mali hakkını da elde ederek ayrılma imkânı tanımaktadır¹⁶². Özetle söz konusu imkân, kapalı anonim ortaklıklarda paylarını satarak şirketten ayrılma hakkı bulunmayan pay sahiplerine bir çözüm niteliğindedir.

Kanunda yapılan bu düzenleme şirketin feshinin yaratacağı tehlikeleri önlemekle birlikte davacı ve diğer 3. kişilerin menfaatini de korumaktadır¹⁶³. Çünkü şirketin feshi ve devamında meydana gelecek tasfiye işlemi önemli ekonomik sonuçlar doğuracaktır. Bu düzenleme hâkime tüm olası sonuçları değerlendirerek oluşturacağı menfaat dengesinin gözetilmesinde yol gösterici niteliktedir. Bu sayede feshin son çare olması ilkesine sadık kalınarak, dava konusu haklı sebepler çözüme kavuşturulabilecek ve ortaklığın devamı kendisi için çekilmez olan azınlık pay sahipleri korunmuş olacaktır¹⁶⁴. Dahası bu çözüm yolunun metinde zikredilmesi ile de eğer davacının şirketten çıkması ile çözüm sağlanacaksa

¹⁶¹ Şahin, s. 397.

¹⁶² Şahin, s. 391.

¹⁶³ Erdem, s. 260.

¹⁶⁴ Şahin, s. 392.

hâkimin feshe hükmetmemesi amaçlanmıştır. Nitekim gerek tasfiye payına oranla daha yüksek ayrılma akçesi alarak şirketten ayrılan azınlık menfaati, gerek şirketin devamlılığının sağlanması ve bu sayede de şirket ve diğer 3. kişilerin menfaati için oldukça uygun bir çözümdür¹⁶⁵.

Özellikle pay sahipleri arasındaki uyuşmazlıkların haklı sebep oluşturduğu durumlarda bu yöntem ile hem çoğunluğun gücü karşısında azınlık korunmuş olacak hem de azınlık maddi olarak zarara uğratılmayarak, azınlığın yeni seçenekler yaratmasının önü açılacaktır. En mühimi de çoğunluk da mağdur edilmeyerek şirket devamlılığı sağlanmış olacaktır. Pay sahipleri arasındaki uyuşmazlığa ek olarak, işletme konusunun değiştirilmesine ilişkin haklı sebepler varsa veya davacıya zarar vermek amacı ile tercih edilmiş sistemli bir strateji çerçevesinde şirkette yapısal değişiklikler gerçekleştiriliyorsa yine bu yöntem tercih edilebilir olacaktır¹⁶⁶.

Ancak haklı sebebin pay sahipleri arasındaki uyuşmazlıktan ziyade çoğunluktan veya şirketten kaynaklı olması durumunda, hâkim menfaat dengesi kurmak zorunda olduğundan sadece azınlığın menfaatini düşünerek bu çözüm yoluna gitmeyecektir. Burada şirketin devamlılığı için sorun yaratan sebeplerin giderilmesi öncelikli hedef olacak, bu sebeple de azınlığın şirketten ayrılması yeterli bir çözüm sunmayacaktır. Bilhassa haklı sebep yaratan sebeplerin iktisadi olması durumunda, örneğin kâr elde edilememesi, sermaye kaybı gibi sebepler halinde hâkimin azınlığın şirketten ayrılmasına karar vermesi oldukça düşük bir ihtimal olacaktır¹⁶⁷. Bu durumlarda şirket iktisadi olarak zayıf bir halde olduğundan davacıya ayrılma akçesinin ödenmesi menfaat terazisinde büyük bir dengesizlik yaratacaktır.

Mahkemenin uygun bir çözüm olarak değerlendirip, davacının şirketten ayrılmasına ilişkin karar vermesi halinde, mahkemenin bu kararı şarta bağlı olarak

¹⁶⁵ Şahin s. 392.

¹⁶⁶ Şahin, s. 394.

¹⁶⁷ Şahin, s. 393.

verip veremeyeceği meselesini de incelemekte fayda vardır. Mahkemenin, davacının paylarını belli süre içinde şirketin satın almasına, bu sürede alınmazsa şirketin feshinin hüküm doğuracağına ilişkin şartlı yani aşamalı karar verip veremeyeceği doktrinde değerlendirilmiştir. Bir düşünceye göre davacının payları belirli bir tarihe dek şirket ya da diğer pay sahipleri veya 3. kişiler tarafından, hâkimin belirleyeceği bedel üzerinden satın alınmazsa şirketin feshedilmiş sayılacağına ilişkin aşamalı karar verilebileceği kabul edilmiştir¹⁶⁸. Mahkemenin bu şekilde bir kararı verebileceğinin kabulü halinde, nihai karar ile belirtilen sürede payların satılmaması halinde şirket kendiliğinden fesholacaktır. Bu düşünce yapısına göre hâkim şirketin feshini engellemek için şirkete ya da diğer pay sahiplerine payları satın alma hakkı tanıyarak şirketin feshini engelleme seçeneği tanımıştır. Yani bu karar ile şirketin dışında şirketteki çoğunluk pay sahipleri ya da 3. kişilere payları satın alma yükümlülüğü yüklenmemiş, satın alma imkânı tanınmıştır¹⁶⁹.

Her ne kadar bu durum tartışmalı olsa da nihai olarak hâkimin şarta bağlı olarak hüküm vermesi, medeni usul hukuku açısından mümkün değildir¹⁷⁰. Nitekim Türk usul hukukunda şartlı, aşamalı karar kurumu düzenlenmemiş olduğundan bahisle, bu kararın verilmesi hukuka uygun olmayacaktır. Bu noktada hâkimin ara karar olarak bu yönde aşamalı bir yol tercih edebilmesi noktası ise tartışılabilir olmakla birlikte¹⁷¹ nihai karar olarak davacının paylarının satımı için süre tanınması, bu mümkün olmadığı takdirde şirketin feshedilmiş olarak kabul edileceğine ilişkin hüküm hukuka aykırı olacaktır¹⁷².

¹⁶⁸ Yıldız, Tasarı, s. 1199.

¹⁶⁹ Şahin, s. 424.

¹⁷⁰ Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 472; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar, s. 347 parag. 1567a.

¹⁷¹ TTK m. 530 hükmünde mahkeme, şirkette organ eksikliği olması durumunda şirkete gerekli işlemleri yapması için ara karar şeklinde süre verebilecektir. Bundan bahisle kanaatimce TTK m. 531 kapsamında da mahkeme şirkete ilgili ihlali sona erdirmesi için ara karar ile süre verebilmelidir.

¹⁷² Tekinalp, Alternatif, s. 220; Şahin, s. 425.

D. DAVACININ DOĞRUDAN ŞİRKETTEN AYRILMA İSTEMİNDE BULUNMASI MESELESİ

Mahkemenin TTK m. 531 çerçevesinde davacının şirketten ayrılmasına ilişkin takdir hakkının olması, beraberinde davacının davadaki talep hakkının kapsamını gündeme getirmektedir. Bu çerçevede davacının, dava açarken talebini şirketten ayrılma olarak sınırlandırıp sınırlandıramayacağı hususu ortaya çıkmaktadır. İlk olarak belirtmek gerekir ki, davacının talebini bu şekilde sınırlandırmasının veya terditli olarak talepte bulunmasının kanuni bir karşılığı bulunmamaktadır. TTK m. 531 hükmünde kanun koyucu, davacının sadece haklı sebeple fesih davasını açabileceğini düzenlemiş ve diğer çözümlerin bu davadan ayrı bir talep olarak gündeme gelmesini düzenlememiştir¹⁷³. Dolayısıyla da bu kapsamda davacı talebini sadece ayrılma ile sınırlayamayacağı gibi bunun haricinde diğer çözümler ile de sınırlayamayacaktır¹⁷⁴. Yani davacı azınlık, haklı sebeple fesih davasına dayalı olarak, fesih talebinde bulunmadan sadece pay bedellerinin kendisine ödenerek şirketten çıkmasını davada talep olarak sunamayacaktır. Kanun koyucunun azınlığa tanımış olduğu hak, haklı sebeple feshe ilişkin olup şirketten ayrılmaya ilişkin değildir. Nitekim azınlığa bu hakkın tanınmamasının karşılığı olarak da hâkime alternatif çözümlere karar verme yetkisi tanınmıştır. Davacının sadece fesih talep edebilmesinden bahisle, fesih dışında bir yol ile davanın çözülebileceği haller için hâkime bu takdir yetkisi tanınmıştır.

Bu durum davacının talebini ayrılma değil de şirketin feshine karar verilmesi ile sınırlandırdığı durumlar için de geçerlidir. Nitekim bazı durumlarda davacının şirketten çıkması onun menfaatine uygun olmayabilir. Ancak bu durumun da kanuni bir karşılığı olmamakla birlikte, azınlığın talebini sınırlaması her görünümde hâkimin takdir yetkisine ilişkin de bir sınırlama niteliği taşımaktadır¹⁷⁵. Hâkime tanınmış olan bu takdir yetkisi emredici niteliktedir ve

¹⁷³ I. Bölüm D 2.

¹⁷⁴ Şahin, s. 428.

¹⁷⁵ Şahin, s. 429.

davacının talebi bu duruma engel teşkil etmemektedir¹⁷⁶. Kanun koyucu söz konusu düzenleme ile azınlığın davayı açarken hâkimin verebileceği alternatif çözümleri de peşinen kabul ettiğini varsaymıştır ve bu hususta da davacıya bir seçim şansı tanımamıştır. Dolayısıyla davacı azınlığın açtığı haklı sebeple fesih davası, şirketten ayrılma iradesini de beraberinde içermektedir.

Ancak burada davacının doğrudan ayrılma istemi ile davayı açması her ne kadar hâkim üzerinde bağlayıcı olmasa da, hâkim tarafından menfaatler karşılaştırmasında dikkate alınır¹⁷⁷. Nitekim TTK m. 531'in asıl düzenleme amacı azınlığın korunması olup, azınlığın menfaatine yönelik çözümün hâkim tarafından öncelikli değerlendirilmesi bu çerçevede hukuka uygun olacaktır. Çünkü somut olay bazında azınlığın menfaati sadece şirketten ayrılmayı veya şirketin feshini gerektirebilir. Ama tekrar etmekte fayda var ki bu talep ile sadece hâkimin değerlendirmesinde öncelik tanıyabilmesinin önü açılmış olup, hâkimin takdir yetkisini sınırlandıracak ya da engelleyecek herhangi bir durum oluşmayacaktır.

E. DAVACI PAY SAHİPLERİNE ÖDENECEK PAYLARININ GERÇEK DEĞERİNİN KİM TARAFINDAN ÖDENECEĞİ HUSUSU

1. Genel Olarak

TTK m.531 madde metninde davacı azınlığa şirketten çıkarken ödenecek olan ve payının gerçek değerini içeren tutarın kim tarafından ve nasıl ödeneceği hususları düzenlenmemiştir. Bu hususlar kendi içerisinde payları kimin satın alacağı, pay bedellerini kimin ödeyeceği ve de mahkemenin payları kimin satın alacağına karar verip veremeyeceği sorularını da içermektedir¹⁷⁸. Bu doğrultuda mahkemenin vereceği karar ile şirketin, pay sahiplerinin veya üçüncü kişilerin davacı azınlığın

¹⁷⁶ Tekinalp, Alternatif, s. 220.

¹⁷⁷ Şahin, s. 429.

¹⁷⁸ Hakim şirketin hakimiyetini hukuka aykırı kullanmasını düzenleyen TTK m. 202'de ise bağlı şirket pay sahiplerinin paylarını hakim şirketin satın alacağı madde metninde düzenlenmiştir.

paylarını satın alıp alamayacağı hususu beraberinde, mahkemenin buna ilişkin kararının dava dışındaki 3. kişileri etkilemesi sorununu da getirir.

Hükmün gerekçesine göre azınlık pay sahibine payının gerçek değerinin kim tarafından, nasıl ödeneceği ve şirketin bu payları geçici iktisap edip edemeyeceği yargı kararları ve doktrin görüşleri çerçevesinde belirlenecektir. Buna göre doktrinde şirketin azınlığın payını satın almasına, mahkemenin karar verebileceği kabul edilmiştir¹⁷⁹. Nitekim TTK m. 379¹⁸⁰ ile şirkete kendi payını iktisap etme olanağının getirilmesi ve de şirketin davaya taraf olması, mahkemenin davacı azınlığın paylarının şirket tarafından satın alınmasına karar verebileceğine işaret teşkil etmektedir¹⁸¹. Tabii mahkemenin bu kararı verebilmesi TTK m. 379'un içerdiği bazı sınırlamalara tabi olacaktır. Buna göre davacı azınlığın paylarının sermayeye oranı kanuni sınır olan onda biri aşması halinde bu kararın uygulanma ihtimali zayıflayacaktır¹⁸². Çünkü bu oranın geçilmesi halinde sermaye azaltımı yapılması gündeme gelecektir¹⁸³. Bilhassa bu oranın daha da arttığı hallerde bu paya eş değer sermaye azaltımı şirket ve şirket ortaklarının iktisadi zararına yol açacak ve menfaatlerinin tehlikeye girmesi söz konusu olacaktır¹⁸⁴. Özetle şirketin kendi payını iktisabı ve asgari sermayeye ilişkin kurallar çerçevesinde bu yola başvuru her daim sonuç doğurmayabilecektir¹⁸⁵. Bilhassa şirketin kilitlenme durumlarında şirket, kendi paylarını iktisap için gereken şartlara uygun olmayacağı için bu payları devralamayabilecek ve sermayenin azaltımı bu durumdaki şirket ve kalan pay sahipleri açısından uygun olmayabilecektir. Örneğin, haklı sebebin neden olduğu kilitlenmenin yaşandığı şirketin sermayesinin yüzde 50 oranında iki paydan oluşması halinde, davacının pay

¹⁷⁹ Şahin, 416; Sumer, s. 177.

¹⁸⁰ TTK m. 379 uyarınca şirketin esas ya da çıkarılmış sermayesinin onda birini aşmayan ölçüde paylarını ivazlı kabul edebilmektedir. Ancak esas sermayesinin onda birini aşan ölçüde payı şirketin iktisap etmesi yasaktır.

¹⁸¹ Şahin, s. 416; Sumer, s. 177.

¹⁸² Bu sınırlamaya göre her anonim şirket, genel kurulunun yönetim kuruluna vereceği yetki ile sermayenin yüzde onunu aşmayacak ölçüde payı iktisap ve rehin olarak kabul edebilecektir.

¹⁸³ Erdem, s. 268.

¹⁸⁴ Şahin, s. 417.

¹⁸⁵ Yargıtay bir kararında davacının şirketten çıkmasına karar vermesine rağmen şirketin borca batık olması nedeniyle davacıya pay bedeli ödenmesi talebini reddetmiştir. İlgili karar için bkz. Y. 11. HD., E 2015/8119, K 2016/2586, 09.03.2016 t. Kararı, (www.kazanci.com.tr).

bedelinin sermaye azaltımı yoluna gidilerek şirket tarafından ödenmesi uygun bir çözüm olmayacaktır¹⁸⁶. Çünkü bu durum, şirketin malvarlığının yarısının kaybına neden olacak ve şirket faaliyetlerine kar elde ederek devam etmesinin zorlaşması sonucunu doğuracaktır.

Şirketin payı iktisabı mümkün olmasına rağmen olumsuz sonuçlar doğurabildiği durumlar da olabilecektir, mesela çoğunluk pay sahiplerinin azınlık haklarının sürekli ihlali ile haklı sebebe neden olduğu yani gücün kötüye kullanıldığı durumlarda şirketin payı iktisabı aleyhe sonuç doğurabilecektir. Ya da azınlığın paylarının şirket tarafından iktisap edilmesi ve bedellerinin ödenmesi şirketi iktisadi olarak zorlayabilir ve bu durum şirkette kalan azınlık pay sahipleri için olduğu kadar diğer pay sahipleri için de aleyhe etki doğuracaktır.

Dolayısıyla gerek bu iktisap için gereken koşulların mevcut olmaması, gerekse de bu iktisabın teşkil edebileceği olumsuz sonuçlar mahkemenin fesih kararı almasına neden olabilir. Bu durumda da davacı azınlığın şirketten ayrılması ile çözülebilecek problem iktisaba ilişkin olumsuzluklar neticesinde feshin son çare olması ilkesine aykırı olarak fesih ile çözülmeye çalışılacak ve bu sonuç olarak şirketteki diğer pay sahiplerinin mağduriyetine sebep olabilecektir. Bu mağduriyeti engellemek için de mahkeme davacının şirketten ayrılmasına ilişkin bu çözüm yoluna hükmederken, davaya taraf olmayan şirketteki pay sahiplerine yükümlülük getirilmesine ihtiyaç duyulabilmektedir¹⁸⁷.

2. Mahkemenin Çoğunluğun Davacının Paylarını Satın Almasına Karar Verebilmesi Hususu

Payların çoğunluk pay sahiplerince alınıp alınamayacağı özellikle iki açıdan oldukça tartışmalıdır. Bu kapsamda öncelikle bu durumun şirketler hukukundaki tek borç ilkesine aykırı olup olmayacağı, sonrasında da medeni usul hukuku

¹⁸⁶ Hızlısoy, s. 292.

¹⁸⁷ Limited şirket için bkz. Yıldırım, Ali Haydar, 6102 s. Yeni TTK'na Göre Limited Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi, Bursa 2013, s. 273.

açısından davaya taraf olmayan 3. kişileri (feri müdahiller de bu kapsamdadır¹⁸⁸) ilgilendiren karar verilip verilemeyeceği değerlendirilecektir.

a. Tek Borç İlkesi Bakımından Değerlendirme

TTK m. 480 tek borç ilkesini hükme bağlamış olup, istisnalar haricinde esas sözleşme ile pay sahibine payın bedelini veya itibari değerini aşan primi ifa haricinde borç yükletilemeyeceğini düzenlemiştir. Burada dava dışındaki 3. kişilere yükletilen borcun TTK m. 531 kapsamında yasal istisna oluşturduğu ve davaya taraf olmayanlara yükletilecek bu borcun mahkeme kararı ile getirilmesinden dolayı tek borç ilkesine aykırı olmadığı düşünülemeyecektir; çünkü düzenlemenin kendisi hâkimin alternatif çözüme karar verirken tek borç ilkesine istisna niteliğinde karar verebileceğine ilişkin özel bir hüküm içermemektedir¹⁸⁹. Aksine mahkemenin kararı verirken şirketler hukukunun temel ilkelerine aykırı olmayacak şekilde karar vermesi gerekmektedir. Tek borç ilkesi sadece şirket genel kurulunun esas sözleşmede uyması gereken bir kural değildir, şirketler hukukuna ilişkin genel bir ilkedir, bu nedenle de mahkemeyi bağlamaktadır. Nitekim emredici prensip tek borç ilkesi nedeni ile pay sahibinin iradesi ve talebi olmaksızın mahkeme resen bu payların satın alınmasına karar veremeyecektir. Hatta haklı sebebe bizzat çoğunluk neden olsa ve tamamen onların kusurlu davranışlarından oluşsa dahi payların satın alınmaya zorlanması yaptırım olarak öngörülemez¹⁹⁰. Aksi takdirde şirketler hukukunun emredici prensibi ile ters düşecek böyle bir yaptırımın öngörülmesi hukuka aykırı sonuç doğuracaktır.

¹⁸⁸ Feri müdahale, üçüncü bir kişinin davayı kazanmasında hukuki yararı olan taraf lehine, ona yardımcı olarak davada yer almasıdır. Bkz. Ulukapı, Ömer, Medeni Usul Hukuku, Konya 2014, s. 199.

¹⁸⁹ Hızlısoy, s. 295.

¹⁹⁰ Şahin, s. 421.

b. Çoğunluğun Davanın Tarafı Olamayacağı Görüşü

Medeni usul hukuku prensipleri çerçevesinde, davanın tarafı olmayan kişiler bakımından mahkemenin vereceği kararın etkileri son derece açıktır. Kural davanın dava dilekçesinde taraf olduğu belirtilen kişiler ile yürütülmesi ve hükmün de bu kişiler bazında lehe veya aleyhe olarak verilmesidir¹⁹¹. Davada taraf olmayan kişiler bazında mahkeme herhangi bir hüküm veremeyecektir ve mahkemenin verdiği hüküm sadece davanın tarafları bakımından kesin hüküm oluşturacaktır¹⁹². Yani HMK m. 303 gereğince verilen kesin hükmün davanın tarafı dışındaki 3. kişilere herhangi bir etkisi olmayacaktır¹⁹³. Nitekim hükme karşı da sadece taraflar kanun yoluna başvurabilecektir. Bu doğrultuda dava, çoğunluk pay sahiplerine ihbar edilmiş¹⁹⁴ veya ferî müdahalede¹⁹⁵ bulunulmuş da olsa taraf sıfatı kazanılmayacağından hüküm bu kişileri kapsamayacaktır. Nitekim ferî müdahil taraf olmadığı için de davaya katılması davada herhangi bir taraf değişikliğine veya dava arkadaşlığına yol açmaz¹⁹⁶. Bu doğrultuda doktrinde baskın görüş olarak haklı sebeple fesih davasındaki davalı tarafın sadece şirket olarak kabul edildiği göz önünde bulundurulduğunda¹⁹⁷, mahkeme tarafından çoğunluk hakkında payların satın alınmasına ilişkin karar verilemeyeceği rahatlıkla söylenebilecektir.

¹⁹¹ Pekcanitez, Hakan /Özekes, Muhammet / Akkan, Mine / Taş Korkmaz, Hülya, Pekcanitez Usul: Medeni Usul Hukuku, C. 1, İstanbul 2017, s. 558.

¹⁹² Tekinalp, Alternatif, s. 218; Hızlısoy, s. 294.

¹⁹³ Kuru, Baki/Arslan, Ramazan/ Yılmaz, Ejder, Medeni Usul Hukuku, 25. Baskı, Ankara 2014, s.207.

¹⁹⁴ İhbar edilen aleyhine hüküm kurulmasının uygun olmadığına ilişkin bkz. Yargıtay 17.HD., E. 2009/1166, K. 2009/1241, 09.03.2009 t. Kararı, (www.kazanci.com.tr).

¹⁹⁵ HMK m. 69/1 gereğince ferî müdahil hakkında da karar verilemez.

¹⁹⁶ Pekcanitez /Özekes / Akkan / Taş, C. 1, s. 718-719.

¹⁹⁷ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar, s. 341 parag. 1563; Hanağası, Emel, “Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi Davasının Usul Hukuku Perspektifinden Değerlendirilmesi”, Batider, Mart 2016, C. 32, Sayı 1, s. 222; Yüksel, Sinan, “Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi Davasında Davalı Sıfatı Üzerinde Düşünceler”, Prof. Dr. Hamdi Yasaman’a Armağan, 1. Baskı, İstanbul 2017, s. 870 vd; Nomer Ertan, Füsün, “Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi Davası - TTK m.531 Üzerine Düşünceler-”, İÜHFD, 2015, C. 73, Sayı 1, s. 424. Şirketin davalı taraf olmasının gerekli ve yeterli olduğu görüşü için bkz. Aker, Halit, “Anonim ve Limited Şirketlerde Ortaklık Sıfatının Sona Ermesi ve Özellikle Haklı Sebeple Fesih Davasına İlişkin Bazı Değerlendirmeler”, Batider, Mart 2016, C. 32, Sayı 1, s. 138.

Kanaatimce de davacının payları diğer pay sahiplerince davanın tarafı olarak satın alınamayacaktır, nitekim hâkime fesih dışı alternatif çözüm yollarına karar verebilme yetkisinin tanınması, davanın temelini şirketin feshi olduğunu değiştirmemektedir. Bu nedenle davanın esasında fesih davası olması şirketin davalı tarafının sadece şirket olmasını gerektirmektedir. Ancak husumetin davalı şirket ile birlikte diğer pay sahiplerine de yöneltilmesi nedeniyle dava reddolunmamalı ve mahkeme hükmü sadece davalı şirkete yönelik verilmelidir.

c. Çoğunluğun Davanın Tarafı Olabileceği Görüşü

Buna karşın doktrinde çoğunluğun taraf teşkilinin sağlanması ile davacının paylarını satın alabileceğine ilişkin bir görüş de mevcut bulunmaktadır¹⁹⁸. Buna göre mahkemenin konuya ilişkin kararını vermeden, çoğunluğun da onayı olması kaydıyla ilk olarak taraf teşkilini sağlaması gerekmektedir. Ancak bu şekilde çoğunluk davada taraf olduktan sonra mahkemenin çoğunluğun payları devralmasına hükmedebileceği ifade edilmiştir. Doktrinde bu görüşe benzer olarak, diğer pay sahiplerinin davada taraf olmaları düşüncesinin reddini sorun doğurucu bulan bir başka görüş de mevcuttur¹⁹⁹. Bu görüş de davacının paylarını diğer pay sahiplerinin davanın tarafı olarak satın alınabileceğini savunmaktadır. Buna göre şirketin finansal gücünün payları iktisap etmekte yetersiz kalması durumunda, bu çözümün de uygulanamamasından dolayı yeni bir yol ikame edilmesi zor olacaktır. Ayrıca bu kişilerin payları satın almaya zorlanmasının tek borç ilkesine aykırı olarak değerlendirilebileceği ifade edilmekle birlikte, bu durumun davaya taraf olmaları bakımından engel olmayacağı ifade edilmiştir. Zira davacı ile diğer pay sahipleri arasında çıkabilecek bilhassa fiyat hususundaki ihtilaf, mahkeme tarafından gerçek değer belirlenerek çözümlenecek ve tarafların karşılıklı borçları hükme bağlanacaktır. Ayrıca buna göre, davalı olarak sadece şirketin kabul edilmesi alternatif çözümlerin kapsamını daralttığı gibi, ihtilafın

¹⁹⁸ Aker, s. 138-139.

¹⁹⁹ Yüksel, s. 879.

taraflarının davada taraf sıfatıyla hukuki dinlenilme hakkından yoksun olmasına da sebep olacaktır²⁰⁰.

Bu görüşü destekleyen Yargıtay kararına konu bir olayda azınlık, paylarının şirketteki çoğunluk pay sahiplerine satılmasını ve şirketten çıkarılmasını, bunun pay sahiplerince kabul edilmemesi halinde ise çoğunluk pay sahiplerinin paylarının kendisine satılarak çoğunluğun şirketten çıkarılmasını talep etmiştir. Azınlığın açtığı bu davada husumet, şirket ile birlikte diğer pay sahiplerine yöneltilmiş ve ilk derece mahkemesi tarafından husumetin şirkete yöneltilmesi gerektiğinden bahisle davanın reddi kararı verilmiştir. Yargıtay ise husumetin şirket ile birlikte davalı ortaklara da düştüğüne, aksi düşünülse dahi davalı olarak şirket gösterildiği için davanın esastan görülmesine engel olmadığına ilişkin açıklamaları dikkate alarak ilk derece mahkemesi kararını bozmuştur²⁰¹. Tekinalp bu noktada davanın reddedilmeyerek esastan incelenmesi hususuna katılmakla birlikte, mahkeme kararının sözü edilen tarafları kapsamayacak şekilde tesis edilmesi gerektiğini ifade etmiştir²⁰². Nomer ise bu karara paralel şekilde husumetin şirket dışında çıkarılması talep olunan pay sahibine de yöneltilebileceğini ifade etmiş ve davanın tarafı olmayan kimse hakkında karar verilemeyeceğinden bahisle hakkında talep bulunan pay sahibine de husumetin yöneltilmesi gerektiğini belirtmiştir²⁰³.

d. Çoğunluğa Yasal Alım Hakkı Tanınması

Payların çoğunluk tarafından satın alınabilmesi, ancak çoğunluk pay sahiplerine haklı sebeple fesih davasında ileri sürebilecekleri yasal alım hakkı tanınması halinde mümkün olabilecektir. Diğer ortaklara bu şekilde yasal alım hakkının öngörülmesi durumunda, şirketin kendi payını iktisabındaki güçlük ve

²⁰⁰ Yüksel, s. 881.

²⁰¹ Yargıtay 11.HD., E. 2015/2387, K. 2015/8048, 10.06.2015 t. Kararı, (www.kazanci.com.tr).

²⁰² Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar, s. 341 parag. 1563.

²⁰³ Nomer Ertan, N. Fusun, "Yargıtay Kararları Işığında Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi", Yürürlüğünün 5. Yılında Ve Yargıtay Kararları Işığında Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu (Tebliğler ve Tartışmalar), İstanbul 2018, s. 112

sınırlamaların önüne geçilerek payların satın alımı kolaylaştırılmış olacaktır. Pay sahiplerine bu şekilde alım hakkı tanınmasının şöyle bir aleyhe etkisi mevcuttur, eğer davacı azınlık pay sahiplerinin şirketten çıkma iradesi yoksa ve kanunen şirkete veya diğer ortaklara bu yönde bir alım hakkı tanınmışsa, bu alım hakkı davacı azınlık aleyhine sonuç doğurmuş olacaktır²⁰⁴. Nitekim tanınmış olan bu yasal alım hakkı mahkemenin dava konusuna ilişkin takdir yetkisini kaldırmış olacaktır. Bu nedenle de davanın sonucunun davacının iradesi aleyhine sonuç doğurması ve belki de dava konusu haklı nedene sebep olmuş çoğunluğun isteğinin gerçekleşmesi ilgili düzenlemenin ve davanın amacına aykırı olacaktır. Bu nedenle de çoğunluk ile azınlık pay sahiplerinin dava dışında anlaşma sağlamaları daha makul bir çözüm olacaktır, bu durumda dava konusuz kalacağı için reddolacaktır. Özetle bahsedilenlerden ötürü haklı sebeple feshe ilişkin kanun maddesinin düzenleniş amacına aykırı olarak diğer şirket ortakları lehine payların alınabilmesi için yasal bir alım hakkı düzenlenmemesi gerekmektedir²⁰⁵.

e. Pay Sahipleri Sözleşmesi İle Alım Hakkı Tanınması

Buna karşın böylesi bir yasal alım hakkından ziyade, pay sahipleri sözleşmesinde azınlık yerine diğer pay sahipleri lehine alım hakkı tanınması halinde, çoğunluk pay sahipleri sözleşme hükümleri doğrultusunda azınlık pay sahiplerini şirketten çıkarabilecektir. Bu hak ile çoğunluk ya da diğer pay sahipleri korunmuş olup, bu durum şirketin feshinin son çare olması ilkesine doğrultusunda haklı sebeple fesih davasının reddini gerektirmeyecektir. Fakat yargılama esnasında pay sahiplerinin sözleşmeye bağlı olarak haklarını kullanması halinde azınlık da paylarını satma borcu altına girecek ve payların satımı ile konusuz kalmış olacağı için dava reddedilecektir²⁰⁶.

²⁰⁴ Şahin, s. 422-423.

²⁰⁵ Türk, Hikmet Sami, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı İle İlgili Taslaklar-Tartışmalar, Bolu Toplantısı (30 Nisan 1988 – 1 Mayıs 1988), Ankara 1994, s. 198; Şahin, s. 423.

²⁰⁶ Şahin, s. 423.

3. Mahkemenin Dava Dışındaki Pay Sahiplerinin Paylarının Davacı Tarafından Satın Alınmasına Karar Vermesi Hususu

Bilhassa şirketteki haklı sebeplerin çoğunluğun gücünü kullanımından kaynaklandığı hallerde, alternatif çözüm olarak mahkemenin azınlığa satın alma hakkı verip veremeyeceği değerlendirilmiştir. Böyle bir durumda mahkemenin dava dışı çoğunluğun ya da diğer pay sahiplerinin paylarını, azınlığın satın alması yönünde karar verebilmesinin hukuki açıdan uygunluğu incelenmiştir.

Mahkemenin bu kararı verebilmesine ilişkin herhangi bir düzenleme kanun koyucu tarafından düzenlenmemiştir. Kanuni olarak düzenlenmemiş olan, azınlığa tanınacak böyle bir satın alma hakkına, mahkemenin karar verebilmesi değerlendirirken, kanunda alternatif çözüme hükmedilebilmesi için duruma uygun düşme ve kabul edilebilirlik şartlarının olduğu da göz önünde bulundurulmalıdır. Bu şartlar aynı zamanda söz konusu kararın hukuki ve geçerli bir karar olmasını sağlamaktadır. Ayrıca bu koşullar sadece davacı ya da davalı bazında değil dava dışındaki diğer pay sahipleri için de göz önünde tutulmalıdır. Bu kapsamda söylemek gerekir ki mahkemenin dava dışındaki pay sahiplerinin paylarının azınlıkça satın alınmasına ilişkin kararı öncelikle medeni usul hukuku açısından uygun değildir. Şöyle ki davada taraf olarak bulunmayan diğer pay sahiplerinin söz konusu yargılama esnasında davacı ile sulh anlaşması yapmaları ya da mahkemenin davada taraf olmayan pay sahipleri bakımından karara varması, medeni usul hukuku açısından hukuka aykırıdır. Çünkü mahkeme davanın dışındaki pay sahibinin paylarının satın alınması veya tersi yönde bir karar veremez, çünkü böyle bir kararın verilmesi halinde dava tarafı olmayan kişi veya kişiler için söz konusu karar kesin hüküm oluşturmayacaktır²⁰⁷. Ayrıca mahkemenin alternatif çözümlere karar verebilme yetkisini kullanarak davacının, diğer paydaşların payını satın almasına dair verdiği karar, medeni usul hukukuna uygun olmamakla birlikte bu durum tek borç ilkesine de aykırılık

²⁰⁷ Tekinalp, Alternatif, s. 218.

oluşturacaktır²⁰⁸. Şöyle ki bilhassa şirkette ortak olarak devam etmek isteyen diğer pay sahipleri bu karar ile paylarını azınlığa satma yükümlülüğü altına girmiş olacaklardır. Ve bu durum şirketler hukukunun emredici prensibi olan tek borç ilkesine aykırılık teşkil edecektir.

Bununla birlikte davalı tarafın sadece şirket olması düşüncesinin bu davanın özelliğine ters düştüğünü, bu durumun alternatif çözümlerin kapsamını daralttığı gibi tarafların hukuki dinlenilme hakkına kavuşmasını da engellediğini ifade eden görüş de bulunmaktadır²⁰⁹. Bu görüşe göre davacının payları diğer pay sahipleri tarafından davanın tarafı olarak yani taraf teşkili sağlandıktan sonra²¹⁰ satın alınabilmelidir²¹¹.

Tabii belirtmekte fayda var ki tarafların yani davacı ile davaya taraf olmayan paydaşların, yargılama dışında payların bu şekilde satımı hususunda anlaşmalarında hukuki bir engel söz konusu değildir.

4. Sözleşme ile Azınlık Lehine Satım Hakkı Tanınması Hususu

Davacı azınlığın paylarının kime satılacağına ilişkin bir diğer husus da pay sahipleri sözleşmesinde azınlık lehine payın satımı için bir hak tanınması hususudur. Bu hakkın tanınması halinde davacı azınlık pay sahipleri, pay sahipleri sözleşmesinin tarafı diğer pay sahiplerine paylarının satılması doğrultusunda talepte bulunabilecektir. Satım için tanınan hak ile hakkın kullanıldığı muhatap hak konusu payı devralma borcu altına girmektedir. Bu satım hakkı pay devri haricinde şirketten çıkma imkânı bulunmayan ve payını devredemediği için de şirketten çıkamayan azınlık pay sahipleri için kurtarıcı niteliktedir²¹². Azınlığa tanınmış olan satım hakkı kullanılması ile birlikte hakkın

²⁰⁸ Şahin, s. 426.

²⁰⁹ Yüksel, s. 879, 881.

²¹⁰ Aker, s. 138-139.

²¹¹ Taraf teşkilinin sağlanması ile davacının paylarının satın alınabilmesine ilişkin detaylı açıklama için bkz. II. Bölüm E 2.

²¹² Okutan Nilsson, Gül, Anonim Ortaklıklarda Paysahipleri Sözleşmesi, İstanbul 2004, s. 226

yöneldiği kişi bakımından da satın alma yükümlülüğü doğacaktır. Azınlığın paylarının kime satılacağı hususunda azınlığa talep yetkisi veren bu hak azınlık için kurtarıcı olmakla birlikte Şahin, bu durumun fesih davasının reddi ile sonuçlanmasına neden olabileceğini ifade etmiştir²¹³. Bu görüşe göre şirketin feshinin son çare olma ilkesi doğrultusunda hâkim, azınlığa tanınmış bu hakkın varlığını değerlendirerek dava konusu haklı sebeplerin davacı azınlığın ayrılması yani bu hakkın kullanılması ile çözülebilecek nitelikte olduğuna karar verirse davanın reddine karar verebilecektir. Ancak davaya konu ihtilafın çözümü için mevcut bir başka yola başvurulmasının, yasada bir şart olarak öngörülmemesinden bahisle davanın reddini gerektirmeyeceğine ilişkin de görüş²¹⁴ mevcut bulunmaktadır²¹⁵.

Özetle söz konusu durumda azınlığa da söz konusu paylar için satma hakkı tanınabilir ve bu çerçevede yargılama esnasında payların azınlık tarafından diğer pay sahiplerine satılma olasılığında bu durum davanın konusuz kalmasına neden olabilecektir.

5. Çoğunluğun veya Şirketin Davacının Paylarını Satın Alma Teklifinde Bulunabilmesi Hususu

Haklı sebebe dayalı fesih davası sonucunda davacının şirketten ayrılması kararının uygulamasında söz konusu olan bir başka husus da şirket veya diğer pay sahiplerinin davacının paylarını satın alma talebinde bulunup bulunamayacağı mevzudur. Şirket ya da şirketteki diğer pay sahipleri, şirketin feshini engellemek için yargılama esnasında bu talebi ileri sürerek davayı sona erdirmeye amacı taşıyabileceklerdir. Burada gündeme gelen husus mahkemenin taraflar

²¹³ Şahin, s. 423.

²¹⁴ Çamoğlu, Ersin, Kollektif Ortaklıkta Haklı Sebep Kavramı ve Ortağın Haklı Sebep ile Çıkarılması, İstanbul 1976 s. 74; Tekinalp, Ünal, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, İstanbul, 2013, s. 292, parag. 14-12b; Kılıç, Fatoş, “Anonim Ortaklığın Haklı Sebep ile Feshi Davasında Alternatif Bir Çözüm Olarak Bölünme”, Prof. Dr. Hamdi Yasaman’a Armağan, 1. Baskı, İstanbul 2017, s. 425.

²¹⁵ Bu husus anonim şirketin haklı sebeple feshi davasının tali niteliğine ilişkin olup, konuyla ilgili detaylı açıklama için bkz. I. Bölüm A 3.

arasında bir anlaşma olmaksızın gündeme gelen bu satın alma talepleri ile bağlı olup olmadığı, bu talebe rağmen şirketin feshine karar verip veremeyeceğidir. Eğer davanın tarafları yani şirket ile davacı pay sahipleri arasında yargılama dışında söz konusu payların şirkete ya da diğer pay sahiplerine satılmasına ilişkin bir iradi bir anlaşma olması halinde, tartışılması gereken herhangi bir husus da söz konusu olmayacaktır. Veya tarafların anlaşması ile mahkemeye sulh beyanında bulunmaları halinde, söz konusu ihtilaf mahkeme kararı ile değil, sulh yoluyla sonlanmış olacaktır²¹⁶. Mahkemenin ihtilafın sulh ile çözüldüğünü tespiti ve bu tespitin karar tutanağına kaydı neticesinde yenilik doğuran sonuçlar oluşacaktır²¹⁷. Ya da eğer çoğunluk pay sahipleri ferî müdahil olarak payları satın alma teklifinde bulunursa, azınlık ile diğer pay sahipleri arasında anlaşma sağlanıp sağlanamayacağı hususu akla gelecektir. Yargılama esnasında tarafların kendi iradeleriyle payların gerçek değeri ile satın alınması hususunda anlaşmalarının tek borç ilkesine aykırılık olmayacağı kabul edilmektedir. Ancak bu durum belirtmiş olduğumuz üzere usul hukuku çerçevesinde kabul görmeyecektir. Ferî müdahil davanın tarafı olmadığı için çoğunluk pay sahibi de olsa, şirket dışı 3. kişi de olsa bunların ferî müdahil olmaları kullanılarak payları satın almaları sağlanamayacaktır²¹⁸.

Burada davanın tarafları arasında azınlığın teklifi reddetmesi gibi sebepler nedeniyle anlaşma sağlanamazsa ve yargılama esnasında bu talep şirket veya diğer paydaşlar tarafından ileri sürülürse mahkemenin ne şekilde karar vereceği hususu önemlidir. Mahkemenin talep doğrultusunda, azınlığın paylarının davalı tarafından satın alınmasına karar verip vermeyeceği doktrinde yoruma açık bir konu olmuştur. Doktrindeki bir yoruma göre eğer davalı taraf olarak şirket ya da müdahil olarak şirketteki pay sahibi diğer kişiler, davacının paylarını bilirkişinin belirleyeceği gerçek değer üzerinden alma talebinde bulunursa, mahkeme bu halde taleple bağlı kalmak durumunda olacaktır ve mahkemenin bu kararı vermesi halinde, bedel ödenene dek fesih davası duracaktır. Mahkeme bu şekilde bir talep

²¹⁶ Şahin, s. 426.

²¹⁷ Önen Ergun, İnşai Dava, Ankara 1981, s. 171.

²¹⁸ Şahin, s. 421.

olması halinde, talepten bağımsız olarak şirketin feshine ya da diğer bir alternatif çözüme karar veremeyecektir²¹⁹. Ancak kanaatimce mahkemenin sadece davanın tarafları arasında hüküm kurabilmesinden bahisle, bu teklifin davanın tarafı olmayan diğer pay sahipleri tarafından gelmesi bu sonuca ulaşmamıza engel olacaktır. Dahası bu teklifin davalı taraf şirketten gelmesi halinde de mahkeme her durumda bu talep doğrultusunda karar almaya zorlanamayacaktır. Yani hâkim, bilhassa davacının bu hususta anlaşmayı ve sulh anlaşması yapmayı reddetmesi halinde, davalı tarafın bu yöndeki teklifi talebi ile bağlı olmayacaktır²²⁰. Çünkü belirttiğimiz üzere anonim şirketlerde azınlık ile çoğunluk arasındaki çıkar çatışmasında, bu dava ile korunması hedeflenen azınlığın çoğunluk karşısındaki konumudur. Dolayısıyla da azınlığın paylarının satın alınması teklifinin hakkın kötüye kullanımı olarak değerlendirilip değerlendirilmeyeceği her somut olay bazında farklılık gösterecektir. Şöyle ki eğer davacının şirketten ayrılması duruma uygun değilse ve mesela dağıtılmamış kârların dağıtımı gibi duruma daha uygun düşen bir çözüm olabiliyorsa, davacının teklifi reddetmesi hakkın kötüye kullanılması olarak değerlendirilemeyecektir²²¹. Nitekim burada hâkimin davacının şirketten ayrılması dışında duruma daha uygun ve kabul edilebilir başka bir çözüme karar verme yetkisi bulunmaktadır.

Bu doğrultuda azınlığın paylarının satın alınması teklifinin gelmesi hâkimi, davacının şirketten ayrılmasına ilişkin kararının somut olay çerçevesinde ne kadar uygun olduğuna dair düşünmeye sevk edecektir. Söz konusu durumda hâkime tanınmış olan takdir hakkı kullanılırken somut olayın şartları, davaya konu haklı sebebin niteliği, verilen hükmün azınlığın menfaatine ne derece hizmet edeceği ve haklı sebep teşkil eden sorunu ne derece çözeceği gibi hususlar göz önünde bulundurulmalıdır. Dolayısıyla da hâkim bu takdir yetkisini kullanırken, bu kararın çoğunluğun gücünü kötüye kullanmasına hizmet etmediğinden ve kararın azınlığın menfaati aleyhine olarak şirketten atılma gibi bir sonuç doğurmadığına

²¹⁹ Yıldız, Tasarı, s. 1199.

²²⁰ Şahin, s. 427.

²²¹ Şahin, s. 428.

emin olmalıdır²²². Özetle söz konusu durumda hâkim ancak değerlendirme sonrasında davacının şirketten ayrılmasının duruma uygun düştüğüne, bilhassa davacının menfaatine hizmet ettiğine ve kabul edilebilir olduğuna kanaat getirirse pay bedellerinin şirket tarafından ödenmesine ve davacının şirketten çıkarılmasına karar verebilir.

F. DAVACI PAY SAHİPLERİNE PAYLARININ GERÇEK DEĞERİNİN NASIL ÖDENECEĞİ HUSUSU

Davacı azınlığa şirketten ayrılırken ödenecek paylarının gerçek değerinin hangi kaynaklardan karşılanacağı gerek kanun metninde gerekse de kanunun gerekçesinde aydınlatılmamış ve hükmün gerekçesinde bu hususun yargı kararları ile öğretideki görüşler çerçevesinde şekilleneceği belirtilmiştir. Yukarıda detaylandırıldığı üzere²²³ mahkeme davacı azınlığın paylarını, davanın tarafı olmayan 3. kişilerin satın almasına karar veremeyecektir²²⁴. Bu durumda ancak, tavsiye edilmeyen çoğunluğa tanınması düşünülebilecek yasal alım hakkı, azınlığa tanınması düşünülebilecek satım hakkı veya tarafların dava dışı anlaşmaları ile payların diğer pay sahipleri veya 3. kişilerce alınması sağlanabilir. Ancak mahkemenin, tek borç ilkesi ve usul hukukunda taraflara ilişkin ilkelere aykırı olarak taraf iradesinden bağımsız olarak payların satın alınması yönünde bir karar vermesi mümkün değildir. Dolayısıyla mahkeme haklı sebeple fesih davasında davacı azınlığın paylarının şirket tarafından iktisabına karar verecektir.

Mahkemenin davacı paylarının şirket tarafından iktisabına karar vereceğinin kabulü halinde şirketin kendi payını iktisap edip edemeyeceği, edebilirse hangi koşullarda edebileceği ve hangi finans kaynakları ile bu payları satın alabileceği hususları gündeme gelmektedir. Bu konuda ilgili değerlendirmelere geçmeden

²²² Şahin, s. 428.

²²³ Bkz. II. Bölüm E 2 b.

²²⁴ Hızlısoy, s. 298.

evvel anonim şirketin kendi payını iktisabına ilişkin hükümlerin değerlendirilerek ilgili iktisap koşullarının neler içerdiğinden bahsetmek gerekmektedir.

Bu konuda öncelikli olarak aşağıda belirtilen hususlardan farklı özellik içermesi sebebiyle halka açık anonim şirketleri ayırık tutmak gerekmektedir. Şöyle ki SerPK m. 22/1' e göre HAAO kendi payını SPK' nın belirlediği koşullar çerçevesinde satın alabilecektir. II-22.1 sayılı Tebliğ'in 5. ve 6. maddelerinde, halka açık anonim şirketin kendi payını iktisabına ilişkin yetkilendirme esası, 9. maddede ise konuya ilişkin sınırlamalar düzenlenmiştir. 16. maddede ise bu yetkilendirme esasları ve sınırlamalar olmaksızın şirketin kendi payını edinebileceği istisnai haller hükme bağlanmıştır²²⁵. Ayrıca yine aynı maddede azınlığın hakkının korunması amacıyla alınmış SPK ya da mahkeme kararı veya SPK' nın ilgili hükümleri uyarınca ayrılma/şirketten çıkma/satma hakkının kullandırılması sonucunda yapılan geri alımlar istisnai haller olarak düzenlenmiştir. Yani halka açık anonim şirkette TTK m. 531 çerçevesindeki dava sonucunda mahkeme ortağın ayrılmasına karar verdiğinde, şirket ortağın paylarını herhangi bir yetkilendirme esası ya da sınırlamaya bağlı olmaksızın iktisap edebilecektir.

Halka açık olmayan anonim şirketler bakımından ise TTK m. 383/1 çerçevesinde bir şirketin paylarını bedellerinin tümünün ödenmiş olması kaydı ile ivazsız olarak iktisabı herhangi bir koşula bağlı değildir. Ancak burada bahsettiğimiz husus şirketin kendi paylarını ivazlı olarak iktisap etmesidir ve bu hususa ilişkin koşullar TTK 379'da sıralanmıştır. Dolayısıyla şirketin kendi payını iktisabının biçimine ilişkin olarak TTK m. 379 vd. hükümleri esas alınacaktır. Bu kapsamda TTK m. 379/1'e göre iktisap edilen paylar şirketin esas veya çıkarılmış sermayesinin en çok onda biri oranında olmalıdır. Dolayısıyla yüzde on sınırındaki iktisap serbestisi doğrultusunda, şirketin TTK m. 379 maddesi gereği başvurabileceği hukuki yollardan biri, azınlığın yüzde on oranındaki payını yani kendi paylarını iktisap etmek ve payların bedellerini serbest öz kaynaklar ile ödemektir. TTK m.

²²⁵ Hızlısoy, s. 305.

379/2'e göre yönetim kurulu iktisaba ilişkin olarak genel kurul tarafından yetkilendirilmiş olmalıdır ve m. 379/3'e göre iktisap edilen pay bedelleri düşüldükten sonra kalan net aktif, en az şirketin esas veya çıkarılmış sermayesi ile kanun ve esas sözleşme gereğince dağıtımına müsaade edilmeyen yedek akçelerin toplamı kadar olmalıdır. Bununla birlikte TTK m. 520/1 uyarınca şirketin iktisap ettiği kendi payları için iktisap değerini karşılayan miktarda yedek akçe ayırması gerektiği de göz önünde tutulmalıdır.

1. Şirketin Kendi Payını İktisabının TTK m. 382/1 Çerçevesinde Yorumlanması

Hükme ilişkin istisnaları içeren ve doktrindeki tartışmalara kaynak olan TTK m. 382/1 maddesinde şirketin bu belirtilmiş olan koşullardan bağımsız olarak kendi payını iktisap edebileceği istisna durumlar belirtilmiştir. Buna göre eğer TTK m. 379'da belirtilmiş olan yüzde on oranı aşılsa, aşılacak kısım bu hükme göre iktisap edilemeyecektir ve bu halde aşılacak kısım için yasağın istisnalarından birinin uygulanması gerekmektedir. Mesela m. 382/1/a çerçevesinde yüzde on sınırını aşan miktar kadar sermaye azaltımı söz konusu olacaktır²²⁶. Buna göre şirket öncelikle payları iktisap edecek ve bedeli serbest öz kaynaklarından ödeyecek, sonrasında ise yüzde on oranını aşan kısım için ise sermaye azaltımı yapması söz konusu olacaktır.

Doktrindeki tartışmaların asıl odak noktası ise, şirketin kendi payını iktisabının kanuni satın alma yükümlülüğünden doğduğu hallerde TTK m. 379'da belirtilmiş koşullara tabi olmayacağını belirten TTK m. 382/1/c düzenlemesidir. Belirtildiği üzere TTK m. 382/1 şirketin kendi payını 379. maddedeki koşuldaki bağımsız olarak iktisabına ilişkin istisnai halleri düzenlemiştir ve TTK m. 382/1/c uyarınca eğer kanuni bir satın alma yükümlülüğü var ise şirketin kendi payını iktisabı m. 379'daki sınırlamalara bağlı olmayacaktır. Dolayısıyla mahkemenin davacı

²²⁶ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar, s. 348 parag. 1567a; Şahin, s. 438.

azınlığın paylarını şirketin iktisap edeceğine ilişkin kararının sayılan istisnalar kapsamında olup olmadığı doktrinde tartışma konusu olmuştur. Bu noktada bazı yazarlar davacı azınlığın pay bedellerinin şirket tarafından ödenmesine dair mahkeme kararı çerçevesinde, şirketin kendi payını iktisabının TTK m. 382/1 kapsamında istisna teşkil ettiğini savunmaktadır²²⁷. Kanaatimce de şirketin kendi payını iktisabının sonucunu doğuran ve kanuni yükümlülük meydana getiren TTK m. 531'nin neticesinde oluşacak iktisap, bu istisna kapsamından ayrı tutulamaz. Bu kanun hükmünün neticesi olarak mahkemenin vereceği karar doğrultusunda şirketin kendi payını iktisabı, belirtilen oranı geçse de istisna kapsamında değerlendirilmelidir.

Buna karşılık, payların gerçek bedellerini şirketin ödemesine ilişkin mahkeme kararı doğrultusunda şirketin kendi payını iktisabının TTK m. 382/1/c'deki istisna kapsamında sayılamayacağı da savunulmuştur²²⁸. Nitekim TTK m. 382/1/c. payların şirketçe iktisabının kanuni bir satın alma yükümlülüğünden kaynaklanması gerektiğinden bahsetmiştir. Oysa bu görüşe göre haklı sebeple fesih davası kanuni bir yükümlülük doğurmamaktadır, sadece mahkeme kararı ile meydana gelen bir yükümlülük söz konusudur. Bu sebeple de mahkeme kararının uygulanması ile gündeme gelen bu iktisap TTK m. 379'daki şartlara tabi olmak durumundadır.

2. Şirketin Kendi Payını İktisabının TTK M. 493 Çerçevesinde Yorumlanması

Şirketin kendi payını iktisabının koşullarına ilişkin bu durumu yine TTK m. 382/1/c kapsamında istisna olarak gören bir görüşe göre, kanun koyucu TTK m. 493'ü şirketin kendi payını iktisap yasağı dışında değerlendirmektedir. TTK m. 493/1 gerekçesinde şirketin kendi hesabına payları iktisabı için m. 379'daki koşulların gerekli olmadığı, bunun m. 381 kapsamında ya da m. 379 vd.

²²⁷ Oruç, s. 229; Erdem, s. 268; Çapa Mehmet Sadık, 6102 s. Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim ve Limited Şirketlerin Kendi Paylarını İktisap Etmesi, İstanbul 2013, s. 117-118.

²²⁸ Şahin, s. 449-450; Hızlısoy, s. 304.

hükümlerdekilere ek istisna şeklinde kabul edilebileceği ifade edilmiştir. Ayrıca pay sahibi veya 3. kişi hesabına payın devralınmasında hiçbir şart veya sınır olmadığı belirtilmiştir. Bu gerekçe esas alınarak, haklı sebeple fesih davasına TTK m. 493'ün kıyas ile uygulanabileceği kabul görürse şirketin TTK m. 379'deki koşulları aramaksızın davacı azınlığın paylarını iktisap edebileceği sonucu kabul görecektir. Bu kapsamda da bazı yazarlar haklı sebeple fesih davasında davacı paylarını şirketin ödemesine karar verilmesi sonucunda şirketin kendi payını iktisabı halini m. 493'e benzetmiştir²²⁹.

Ancak diğer görüşü savunan yazarlar ise TTK m. 493/1 gerekçesinin aksine şirketin bu madde doğrultusunda kendi paylarını ancak m. 379 vd maddelerine uygun olarak iktisap edebileceğini savunmaktadır²³⁰. Nitekim istisnaların dar yorumlanması kuralının gereği olarak TTK m.531 çerçevesinde şirketin kendi payını iktisabı hususunda TTK m. 493/1' in kıyasen uygulanamaması gerekmektedir²³¹.

3. Şirketin Kendi Payını İktisabının TTK M. 385 Çerçevesinde Yorumlanması

Şirketin kendi payını iktisabının, kanuni satın alma yükümlülüğü neticesinde doğmadığını ve dolayısıyla da bu iktisabın TTK m. 382/1/c kapsamında istisna olarak değerlendirilmeyeceğine ilişkin görüş yukarı da belirtilmişti. Bu kısımda da bu görüşü savunan yazarların konuyu geçici iktisap çerçevesinde ele alışı incelenecektir.

²²⁹ Erdem, s. 269.

²³⁰ Bu durumda yalnız TTK m. 379/1'deki yüzde on oranının uygulanmayacağı görüşü için bkz. Kendigelen, s. 403. Yetkilendirme şartının oranının uygulanmayacağı görüşü için bkz. Şahin, s. 452. Hem yüzde onluk sınırın (şirketin ödemeyi sağlayacak serbest malvarlığının olması koşulu ile) hem de yetkilendirme şartının uygulanmayacağı görüşü için bkz. Sevi, Ali Murat, Anonim Ortaklıkta Payın Devri, 3. Baskı, Ankara 2014, s. 275-276. Yani bu düşüncenin kabulü ile TTK m. 493.1 bazında şirketin kendi payını iktisabı için ödeme m. 379.3'e uygun olarak serbest akçelerden yapılmalıdır. Aksi yöndeki düşünce için bkz. Tekinalp, Ünal, Anonim Ortaklıkta Yeni Bağlam Sisteminin Esasları, İstanbul 2012, s. 48-49.

²³¹ Hızlısoy, s. 307.

TTK m. 531 gerekçesinde dava sonucu verilen karardan dolayı şirketin payları geçici şekilde iktisap edip edemeyeceğinin yargı kararları ile öğreti görüşleri çerçevesinde belirleneceği ifade edilmiştir. Bu doğrultuda bu düşünceye göre şirket bu payları TTK m. 385 çerçevesinde geçici olarak iktisap edebilecektir. Bu halde mahkeme şirketin payları iktisabına karar verdiğinde, şirket payları geçici iktisap edecek ve şirketteki diğer pay sahiplerine ya da üçüncü kişilere devredebilecektir²³². Pay devrini şirket gerçekleştirdiği için bağlam hükümleri, devre engel olamayacaktır. Bu doğrultuda da azınlık pay sahiplerine pay bedellerinin gerçek değerinin ödenmesinde, şirketin kendi payını iktisabı veya sermayenin azaltımı ya da payların 3. kişi ya da diğer ortaklara satılarak paraya çevrilmesi şeklindeki tüm finans yolları uygulanabilecektir²³³.

Bu konuda yani şirketin geçici iktisabında şirketin kendi payını iktisabına ilişkin TTK m. 379'daki şartların uygulanıp uygulanmayacağı sorunu ortaya çıkmaktadır. Şirketin payları derhal elden çıkaracağı göz önüne alındığında herhangi bir iktisap koşulunun aranmayacağı ifade edilebilir. Yani şirket davacının paylarını diğer pay sahipleri ya da üçüncü kişilere satma amacı ile onların hesabına olarak geçici şekilde iktisap edecek ve bu durum geçici iktisap olacağı için de TTK m. 379'daki şirketin kendi payını iktisabına ilişkin koşullar aranmayacaktır²³⁴. Nitekim bu konuya ilişkin bir sorun da TTK m. 385 çerçevesinde çözümlenebilecektir. Buna göre payların m. 397'a aykırı olarak iktisabının yaptırımı, payların iktisaptan itibaren en çok altı ay içerisinde elden çıkarılması olacaktır. Yani şirket TTK m. 379 koşullarına bağlı olmaksızın payları geçici olarak iktisap edebilecek fakat şirketin geçici iktisap ettiği bu payları altı ay içerisinde elden çıkarması gerekecektir. Dolayısıyla bu görüş doğrultusunda şirketin iktisap ettiği paylar TTK m. 385 kapsamında altı ay içerisinde üçüncü kişilere ya da diğer pay sahiplerine devredilmeli, eğer paylar bu sürede şirketten çıkarılamazsa TTK m. 386 doğrultusunda sermaye azaltımı ile yok edilmelidir.

²³² Şahin, s. 440.

²³³ Şahin, s. 439.

²³⁴ Şahin, s. 440; Hızlısoy, s. 307.

Geçici iktisaba ilişkin hususun, şirketin kendi payını iktisabının koşullarından sadece yüzde onluk sınırın aranmadığı durumlarda uygulanabileceği fikri de mevcuttur²³⁵. Buna göre eğer iktisap edilecek paylar, şirketin esas veya çıkarılmış sermayesinin onda birini aşarsa mahkeme, şirketin söz konusu payların geçici iktisabına karar verebilir. Bu şekilde de payları şirket TTK m. 385 kapsamında geçici olarak iktisap etmiş olur ve iktisap tarihinden itibaren de en çok altı ay içerisinde elden çıkarır, aksi halde elden çıkmayan paylar sermaye azaltımı ile hemen yok edilir. Bununla birlikte bu görüş, yukarıda belirtilenden farklı olarak, burada da TTK m. 379'da belirtilen diğer iktisap koşullarının aranması gerektiğini ifade etmiştir. Buna göre eğer diğer koşullar (pay bedelleri sonrasında kalan net aktifin en az şirketin esas veya çıkarılmış sermayesi ile dağıtımına izin verilmeyen yedek akçe toplamı kadar olma ve iktisap edilecek olan payların bedellerinin tamamının ödenmiş olması) bulunmuyorsa mahkeme, şirketin davacının paylarını başkası hesabına ya da geçici iktisabına karar veremeyecektir²³⁶.

Özetle bu görüş çerçevesinde, haklı sebeple fesih davasında mahkeme azınlık paylarını şirketin satın almasına ve ödenmesine karar verdiğinde, diğer koşulların aranıp aranmayacağı hususları yoruma açık olsa da şirket payları geçici iktisap edecek ve 3. kişilere ya da diğer pay sahiplerine satacaktır²³⁷. Bu şekilde de şirket için finansal yönden bir olumsuzluk oluşmamış olacaktır. Ancak bu durumun gerçekleşmesinde engellerin olması veya sonrasında ortaya çıkabilecek

²³⁵ Hızlısoy, s. 307-308.

²³⁶ Şirketin kendi payını iktisabına ilişkin istisnaları içeren TTK m. 382'deki hallerin uygulanabilmesi için şirketin sermayesinin korunması gibi emredici ilkelere uygun olması gerektiği görüşü için bkz. Sevi, s. 86. TTK m. 531'deki mahkeme kararı çerçevesinde şirketin kendi payını iktisabının kanuni satım yükümlülüğü olmasından bahisle m. 382.1.c kapsamında istisna olduğu görüşündeki bir yazar, bu istisna kapsamında olabilmesi için dahi şirketin net aktifinin m. 379.3'deki orandan çok olması gerektiğini belirtmiştir. Bkz. Çapa, s. 118. Şirketin kendi payını iktisabı ile aslında şirkete malvarlığı değeri kazanılmadığı, söz konusu payların şirket içinde iktisadi açıdan içi boş hukuki çerçeve olarak nitelendirileceği ve bu nedenle bahsedilen bu şarta uyulması gerektiği aksi halde şirketin alacaklılarının zararına işlem gerçekleştirilmesini izin verilmiş olacağı görüşü için bkz. Aydın, Alihan, Anonim Ortaklığın Kendi Paylarını Edinmesi, İstanbul, 2008, s. 323-324.

²³⁷ TTK m. 385 uyarınca şirket eğer iktisabı m. 379 ve 381. Maddelere aykırı şekilde gerçekleştirirse en geç 6 ay içinde elden çıkarmak durumundadır.

olumsuzluklar payların diğer pay sahiplerine nasıl satılabileceğine ilişkin yollar hususunda düşünmeye teşvik etmiştir.

4. Şirketin Kendi Payını İktisabının TTK M. 381 Çerçevesinde Yorumlanması

Yine TTK m. 531'in kanuni bir yükümlülük doğurmadığını ve bu kapsamda şirketin kendi payını iktisabının istisnaları kapsamında yer almadığını savunan bir görüş²³⁸, dava sonucunda mahkeme kararının şirketin feshine karar verebilme olasılığından bahisle bu durumu yakın ve ciddi bir tehlike olarak yorumlamıştır. Buna göre de şirketin yakın ve ciddi tehlikeden kaçınmasının gerekli olduğu varsayımı ile haklı sebeple fesih davasını TTK m. 381 kapsamında değerlendirmiştir. Bu düşünceye göre mahkemenin şirketin payları iktisabına ilişkin kararı sonrasında, genel kurulun yetkilendirmesine gerek duyulmaksızın yönetim kurulu davacı azınlığın paylarını iktisap edebilecektir. Yani bu görüş TTK m. 382'deki istisnaların yorum ile genişletilemeyeceğinden bahisle haklı sebeple fesih davasına uygulanamayacağını belirterek genel kurulun yetkilendirmesi dışında TTK m. 379'daki iktisap koşullarının aynen geçerli olduğunu savunmaktadır.

Haklı sebeple fesih davasının yakın ve ciddi bir tehlikeye sebebiyet verebileceği yorumu da yetkilendirme hususunda kendi içinde farklı görüşler barındırmaktadır. TTK m. 379/2'nin yani yönetim kurulunun genel kurul tarafından yetkilendirilmiş olması şartının aranıp aranmayacağı hususunda farklı görüşler mevcuttur. Bir görüş bu yetki şartının olması gerektiğini, aranacağını savunmaktadır²³⁹. Ancak benim de katıldığım karşıt görüş ise yine feshi yakın ve ciddi bir tehlike olarak yorumlamış ancak farklı olarak mahkemenin şirketin payları almasına ilişkin kararını TTK m. 379/2' deki genel kurulun yetkilendirmesi ile eş değer

²³⁸ Ayan, s. 2254.

²³⁹ Sumer, s. 177.

tutmuştur²⁴⁰. Buna göre mahkeme payların şirket tarafından ödenmesine kararı verdiğinde, bu iktisap şirket açısından zorunlu olacağından, yönetim kuruluna yetki verip vermemek konusunda genel kurulun bir takdir yetkisi kalmamış olacaktır. Yani bu düşünce mahkeme kararının yenilik doğurucu etkisinin bu konuda şirkete ilişkin bir yetkilendirme içerdiğini ifade etmektedir ve bu sebeple de iktisabı bu yetkilendirme koşulundan muaf saymıştır.

5. Şirketin Kendi Payını İktisabının Sermaye Azaltılmasını Zorunlu Hale Getirip Getirmediğinin Değerlendirilmesi

Mahkemenin davacı azınlığa ödenecek payın gerçek bedelini, şirketin ödemesine karar verdiği tüm durumlarda sermaye azaltımına gidip gidilmeyeceği doktrinde tartışılmıştır. Çünkü limited şirketlerden farklı olarak²⁴¹ anonim şirketlerde şirketin pay bedeline ilişkin finans yolları olarak öz kaynak kullanımı veya pay devri seçenekleri kanunda belirtilmemiştir, bu hususa ilişkin bir bilgilendirme kanun metninin gerekçesinde de düzenlenmemiştir. Dolayısıyla mahkemenin karar verirken aynı zamanda, şirketin sermayesinin azaltılmasına da karar verip vermeyeceği veya şirketin bu sermaye azaltımını yapmasının mecburi olup olmadığı hususları tamamıyla belirsizdir. Bu konuda ETTK döneminde yapılmış bir yoruma göre eğer ortak şirketten çıkarılıyorsa bu durumda şirketin sermaye azaltımına gitmesi zorunludur²⁴². Bu görüşe göre ortağın şirketten çıkarılması, ETTK m.329 kapsamındaki iktisap yasağı istisnaları arasında sayılmadığı için, ETTK hükümlerine göre bu halde şirketin sermayesini azaltması zorunludur. Fakat güncel TTK m.379 vd. hükümlerinde anonim şirketin yüzde on oranında kendi payını iktisabına belli koşullar çerçevesinde müsaade edilmiştir ve bu durum da eski kanun döneminden farklı olarak sermaye azaltımının zorunluluk

²⁴⁰ Hızlısoy, s. 306.

²⁴¹ YTTK m. 642'ye göre limited şirketlerde ayrılma akçesi için finans yolları, şirketin kullanılabilir özkaynağı üzerinde tasarrufta bulunması, ayrılan pay sahibinin esas sermaye paylarını devredilebilmesi veya esas sermayenin ilgili hükümlere göre azaltılması olarak düzenlenmiştir.

²⁴² Çamoğlu, Ersin, Kollektif Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi ve Ortağın Haklı Sebeple Çıkarılması, İstanbul 2008, s. 58 dpn. 11.

olmaktan çıktığını göstermektedir. Bu durumda eğer madde metninde belirtilen koşullar sağlanmazsa mesela yüzde on sınırı aşılsa, sermayenin aşan kısım ölçüsünde azaltılması gerekliliği söz konusu olabilir. Fakat bu hususun zorunluluğuna dair farklı görüşler mevcuttur.

Bu noktada payların yüzde on oranını aşması halinde dahi sermaye azaltılması zorunluluğunun söz konusu olmayacağı görüşü de mevcuttur²⁴³. Buna göre şirket yüzde on sınırını aşan ölçüdeki payı, şirketteki diğer pay sahipleri ya da üçüncü kişilere satmak amacı ile geçici şekilde iktisap edebilir²⁴⁴. Nitekim yukarıda da belirtildiği üzere TTK m. 385 hükmü, TTK m. 379'da yer alan koşullara uymaksızın payların yüzde onu aşan kısmının geçici iktisabını ve bu aşan kısmın altı ay içerisinde elden çıkarılması gerekliliğini düzenlemiştir. Bu durumda iktisap edilen payların diğer pay sahipleri ya da üçüncü kişilere satılması ve paraya çevrilmesi halinde sermaye azaltımına gerek duyulmayacaktır. Yani yüzde on sınırına takılmayan paylar şirket öz kaynaklarından karşılanacak, şirket ad ve hesabına iktisap edilecektir. Sınırı aşan paylar ise TTK m. 385 hükmüne göre altı ay içerisinde şirketten çıkarılmazsa, şirkette söz konusu pay bedeli ölçüsünde sermaye azaltımına gidilecektir. Özetle bu görüşe göre şirketin sermaye azaltımı haricinde, söz konusu payları satarak değerlendirme şansı olduğu için illa sermaye azaltımına gitmesi veya mahkemenin mutlaka bu yönde bir karar vermesi gerekmeyecektir.

Bir diğer görüş ise bu noktada sermaye azaltımına ilişkin zorunluluğu emredici hukuk prensipleri ile yorumlamıştır. Şöyle ki buna göre şirketin kendi payını iktisabına ilişkin mahkeme kararı ile ilgili en önemli husus bu kararın uygulanmasında emredici hukuk kurallarından taviz verilmemesidir. Bu noktada da geçici iktisabı düzenleyen TTK m. 385'in ancak emredici hukuk kurallarıyla birlikte sınırlı şekilde uygulanabilmesi önemlidir²⁴⁵. Mesela bedelleri tamamen ödenmemiş payların şirket tarafından iktisabı, bu durumda pay sahibinin sermaye

²⁴³ Şahin, s. 442.

²⁴⁴ II. Bölüm E 3.

²⁴⁵ Sevi, s. 101.

koymaya ilişkin borcu devam edeceğinden hukuken mümkün olmayacaktır²⁴⁶. Aynı şekilde şirketin iktisap edeceği payların bedelini serbest malvarlığından ödeyebileceğine ilişkin hükme aykırılık, sermayenin korunmasına dair emredici hukuk kuralının ihlaline neden olacaktır. Özetle şirket yeterli ölçüde serbestçe kullanabileceği öz kaynağa sahip değilse ya da iktisap edeceği payların bedelleri ödenmemişse mahkeme payların şirket tarafından iktisabına ancak sermaye azaltımı kararıyla hükmetmelidir. Yani mahkeme bu halde sermaye azaltımı kararı vermeksizin davacının paylarını şirketin iktisabına karar verirse, bu durum şirketler hukukunun emredici prensiplerine aykırı olacaktır. Her ne kadar TTK m. 385 kapsamındaki geçici iktisapta veya payların başka kişiler hesabına iktisabında bu durumun yaşanmayacağı belirtilse de, şirketin payları üçüncü kişi ya da diğer pay sahibi kişilere devredebileceğinin garantisi bulunmamaktadır²⁴⁷.

Emredici hukuk kurallarından taviz verilmemesi gereksinimi TTK m. 531 metninde alternatif çözümün duruma uygun ve kabul edilebilir olması şartı ile de desteklenmiştir. Nitekim eğer şirketin serbestçe kullanabileceği öz kaynağı yoksa ve mahkeme sermaye azaltım kararı vermeksizin ortağın ayrılmasına karar verirse bu durum davacının pay bedellerini elde etmesinde gecikmeye neden olacak ve dolayısıyla da davacı menfaatine uymayan bir çözüm olduğu için de kabul edilebilir olarak nitelendirilemeyecektir²⁴⁸. Dolayısıyla davacı azınlığın menfaatine olmasından bahisle de şirketin serbestçe kullanabileceği öz kaynağı yoksa davacının çıkarılması kararı, sermayenin azaltımı kararı ile birlikte verilmelidir. Tabii bu hususta da mahkeme sermaye azaltımı kararı verirken, asgari sermaye tutarına sadık kalmalı ve sonrasında da şirketin faaliyetlerine devam edebilmesi gerekliliği göz önünde bulundurulmalıdır²⁴⁹.

²⁴⁶ Sevi, s. 101-102.

²⁴⁷ Hızlısoy, s. 309.

²⁴⁸ Hızlısoy, s. 309.

²⁴⁹ Hızlısoy, s. 310.

6. Limited Şirkete İlişkin Hükümlerin Kıyasen Uygulanabilirliği

Haklı sebeple fesih davasında mahkemenin davacının şirketten ayrılmasına ilişkin kararı ile davacıya ödenmesi gereken bedel hususunda limited şirketlere kanun metninde farklı bir imkân tanınmıştır. Anonim şirketlerde, şirketin davacının yüzde on oranındaki payını iktisap etmesi ve aşan kısım için iktisaba ilişkin istisnaların gündeme geldiği yukarıda belirtilmişti. Buna göre iktisaba ilişkin şirketin öz kaynakları üzerinde tasarrufta bulunması ve sermaye azaltımına gitmesi anonim şirketler için gündeme gelen hususlardır. Ancak limited şirketlerde farklı bir hususa daha yer verilmiştir.

TTK m. 642/1 hükmü ile limited şirkette davacının şirketten ayrılması halinde ortağa ödenecek ayrılma akçesinin finansman biçimleri düzenlenmiştir. Buna göre anonim şirketler için de ifade edilen pay iktisabı ile sermaye azaltımı dışında iktisap edilen payların 3. kişi veya diğer şirket ortaklarına devredilebileceği hükme bağlanmıştır. Bu doğrultuda limited şirketlerde şirketten ayrılan ortağa ayrılma payı üç farklı şekilde (öz kaynaklardan ödemek, sermayenin azaltılması hükümlerini uygulamak, ayrılan ortağın payını üçüncü kişi ya da diğer ortaklara devretmek) ödenebilecektir. Belirtilmiş olan bu yol yani payların üçüncü kişi ya da diğer ortaklara satılarak paraya çevrilmesi, gerek pratikte gerek de şirketin sermayesinin korunması hükümleri açısından oldukça kullanışlı bir yol olmaktadır²⁵⁰. Bu durum doktrinde bu yolun anonim şirketler bakımından kıyasen uygulanıp uygulanamayacağına ilişkin yorumlara neden olmuştur. Bu doğrultuda TTK m. 531 ile TTK m. 379 vd. maddelerinin, payların şirket tarafından üçüncü kişi ya da şirketteki diğer pay sahiplerine devrine olanak sağlayıp sağlamadığı tespit edilmelidir.

Bu noktada bir görüş anonim şirketin haklı sebeple feshi davasında verilen kararın uygulanmasında limited şirketin konuya ilişkin hükümlerinin kıyasen uygulanabileceğini kabul etmektedir. Bu görüş sermaye şirketi olan limited şirket

²⁵⁰ Şahin, s. 438.

için öngörölmüş TTK m. 641 ve m. 642 hükümlerinin kıyasen yine bir sermaye şirketi olan anonim şirketlerdeki haklı sebeple fesih davasında bünyesine uygun olduğı sürece uygulanabileceğini belirtmiştir²⁵¹. Nitekim bu düşünceye göre payların üçüncü kişi veya diğler şirket ortaklarına satılarak paraya çevrilmesi, şirketin esas sermayesine ve şirket malvarlığına herhangi bir müdahale gerektirmeyecektir. Ve bu durum da anonim şirketler hukukunun temel ilkelerinden biri olan sermayenin korunması ilkesine sadık kalınmasını sağlamaktadır. Bu yol ile davacının şirketten ayrılması hali şirkette pay devri sistemini çağrıştırmaktadır. Dolayısıyla buna göre ortağın şirketten çıkma ya da çıkarılmasını düzenlemeyen ve bunun yerine pay devrini esas alan anonim şirketler bakımından, payların üçüncü kişi veya diğler şirket ortaklarına satılarak paraya çevrilmesi ihtimalinin tanınması gereklidir. Nitekim yine bu fıkre göre TTK m. 531 metninde benzer şekilde finansman yollarının belirtilmemiş olması, anonim şirketler bakımından payların üçüncü kişi veya diğler şirket ortaklarına devri suretiyle paraya çevrilmesine engel değildir²⁵². Özetle kıyasen uygulanabilirliğe ilişkin düşüncenin kabulü halinde anonim şirketlerde davacının paylarının gerçek değeri şirket öz sermayesiyle, şirket esas sermayesinin azaltılması yoluna gidilmesiyle, payların diğler ortaklara satılması veya üçüncü kişilere devriyle finanse edilebilecektir.

Ancak bir diğler görüş ise anonim şirketler bakımından konuya dair kanun boşluğu olmamasından sebeple, limited şirketlere ilişkin bu hükmün kıyasen uygulanamayacağını ifade etmektedir. Bu fıkre göre anonim şirketlerde, şirketin davacıya ödeyeceğı bedele ilişkin finansman yoluna ilişkin kanuni bir düzenlemenin yapılmamasının sebebi, kanun koyucunun bu durumu şirketin kendi payını iktisabını TTK m. 379 vd. maddelerine göre çözümlenmesini öngörmesidir. Nitekim kanun boşluğu bir problemin kanunda bulunan herhangi bir hüküm ile sonuca ulaşmasının hiçbir şekilde mevcut olmaması anlamına gelmektedir,

²⁵¹ Oruç, s. 226.

²⁵² Şahin, s. 439.

dolayısıyla bu görüşe göre bu konuda bir kanun boşluğu mevcut değildir²⁵³. Çünkü mevcut TTK m. 379 vd. hükümleri ile şirketin kendi payını iktisabı ile 3. kişi ya da şirketteki diğer pay sahiplerine devir olanağı sağlanmaktadır, bu çerçevede konuya ilişkin kanunda bir boşluk olduğu söylenemeyecektir. Kanun boşluğu olmamasından dolayı da limited şirketlerdeki finans yollarının düzenlendiği TTK m. 642 metni kıyas yolu ile uygulanamayacaktır.

Bu hususa ilişkin olarak ETTK dönemine ait görüşlerden biri şu şekildedir; pay sahibinin şirketten çıkarılması, ETTK m. 329'daki iktisap yasağı istisnaları arasında yer almadığı için, çıkarma halinde sermaye azaltımı zorunludur. Dolayısıyla da anonim şirkette ayrılan ortağa ödenecek bedel hususunda limited şirketteki finansman yollarının düzenlendiği ETTK m. 551/4 hükmünden yararlanılamayacaktır²⁵⁴. Ancak bu görüşün şirketin kendi payını iktisabının tamamıyla yasak olduğu herhangi bir yüzde on sınırının öngörülmediği zamana ilişkin olduğu unutulmamalıdır. Güncel TTK ile şirketin kendi payını yüzde on oranına dek iktisabı kabul edilerek şirketin sermaye azaltımı yoluna gitmesi hukuki zorunluluk olmaktan çıkarılmıştır.

7. Değerlendirme

TTK m. 531'in şirketin kendi payını iktisabına ilişkin koşullara tabi olup olmadığı görüldüğü üzere doktrinde farklı şekillerde yorumlanmıştır. Kanaatimce şirketin kendi payını iktisabının sonucunu doğuran TTK m. 531 kanuni yükümlülük meydana getirmektedir. Dolayısıyla bu hükmün neticesinde oluşacak bu iktisap, TTK m. 382/1/c' de düzenlenen istisnadan ayırık tutulamayacaktır. Yani bu hüküm doğrultusunda mahkemenin vereceği karar ile şirket kendi payını iktisap ettiğinde, bu iktisap belirtilen oranı geçse de istisna kapsamında değerlendirilmelidir.

²⁵³ Şahin, s. 440.

²⁵⁴ Çamoğlu, Fesih, s. 58 dpn. 11.

TTK m. 531'in şirketin kendi payını iktisabına ilişkin koşullara tabi olup olmadığı hususundaki farklı değerlendirmelerin çıkış noktası, konunun kanuni bir düzenleme ile aydınlatılmamış olmasıdır. Dolayısıyla öncelikle burada ilk üzerinde durulması gereken husus, anonim şirketin haklı sebeple feshi davasında mahkemenin vereceği kararın uygulanmasında şirketin kendi payını iktisap koşullarının uygulanıp uygulanmayacağına kanuni bir düzlemde açığa kavuşturulması olmalıdır. Buna göre TTK m. 379/1' e haklı sebeple fesih davasındaki (TTK m. 531) mahkeme kararı ile yapılacak iktisapların maddenin içerdiği koşullardan ayırık tutulacağına ilişkin madde hükmü eklenmelidir²⁵⁵. Veya davacı azınlığın pay bedellerinin gerçek değerinin ödenmesi ile şirketten ayrılmasına ilişkin karar verildiğinde TTK m. 379/1' deki koşullardan istisna tutulacağına dair hüküm TTK m. 531'e eklenmelidir²⁵⁶. Belirtmekte fayda var ki şirketin kendi payını iktisabına dair TTK hükümleri ile oldukça yorum ve sonuca varılabilmesine rağmen, ortağın şirketten ayrılmasına ilişkin hükümlerde de mevcut düzenlemede oldukça eksiklik bulunmaktadır.

Bunlara ek olarak davacı azınlığın şirketten ayrılmasının sonucunda şirketin kendi payını iktisabına ilişkin hususlar TTK hükümleri çerçevesinde tespit edilse de düzenlemede bir netlik olmaması itibariyle bazı hususlar muallâk durumdadır²⁵⁷. Mesela geçici iktisap halinde şirketin payları kendi adına mı veya üçüncü kişi ya da diğer pay sahipleri hesabına mı iktisap edeceği hususu net değildir. Bu noktada TTK m. 493 gerekçesi, pay devrinin şirketçe reddedilmesi çerçevesinde, şirketin kendi payını üçüncü kişi ya da diğer pay sahipleri hesabına iktisap etme olanağı bulunduğunu ifade etmektedir²⁵⁸.

Özet olarak mevcut düzenlemede mahkeme karar verirken TTK m. 379'daki koşulların sağlanmış olup olmamasına göre sonuca varacaktır. Eğer şirketin kendi payını iktisabına ilişkin şartlar sağlanmışsa mahkeme şirketin iktisabına ve pay

²⁵⁵ Çamoğlu, Fesih, s. 75.

²⁵⁶ Moroğlu, Değerlendirme, s. 314.

²⁵⁷ Şahin, s.441.

²⁵⁸ Şahin, s.441 dpn. 196.

bedellerinin de şirketin serbest öz kaynaklar yolu ile ödenmesine karar verecektir. Fakat bu şartlar eksikse hangi şartın eksik olduğuna göre sonuca varılacaktır, örneğin yüzde on sınırı sağlanmamışsa yüzde onu kapsayan kısım için TTK m. 379, aşan miktar için TTK m.385 çerçevesinde iktisaba karar verilecektir. Ancak diğer şartlar eksikse (pay bedelleri sonrasında kalan net aktifin en az şirketin esas veya çıkarılmış sermayesi ile dağıtımına izin verilmeyen yedek akçe toplamı kadar olma, iktisap edilen payların değeri tutarında yedek akçe ayırma ve iktisap edilecek olan payların bedellerinin tamamının ödenmiş olması) bu durumda iktisaba ancak sermaye azaltım kararıyla birlikte hükmedebilecektir. Tabii yukarıda belirtildiği üzere sermaye azaltım kararının verilmesinde asgari sermaye hükümleri ile duruma uygun, kabul edilebilir olma nitelikleri de göz önünde bulundurulmalıdır. Nitekim neticenin davacının menfaatine aykırı olması veya şirketin finansal durumuna zarar vererek faaliyetlerine engel olması halinde bu kararın verilmesi hukuken uygun olmayacaktır.

G. DAVACI PAY SAHİPLERİNE ÖDENECEK PAYLARININ GERÇEK DEĞERİNİN HESAPLANMASI

Mahkemenin davacının şirketten ayrılmasına ilişkin kararı TTK m. 531 hükmü gereği olarak, payın kararın verildiği tarihe en yakın dönemdeki gerçek değerinin davacıya ödenmesi kararını da içerir. Bu karar davacı azınlık açısından payın gerçek bedeline ilişkin alacak hakkı doğurur. Mahkemenin kararının kesinleşmesi ile davacı azınlığın şirkette ortak olmaya ilişkin hakları son bulmakla beraber, payın gerçek bedeline ilişkin alacak hakkı doğmuş olur²⁵⁹. Yani şirketteki ortak sıfatı ve buna bağlı hakları sonlanmış olan davacı azınlık, bu karar ile şirketten alacaklı 3. kişi konumuna gelmiş olur. Şirket açısından ise bu karar sonucunda davacıya payının gerçek değerini ödeme borcu altına girilmiş olacaktır. Söz konusu bedel mahkemenin tespit edeceği uzman bilirkişiler tarafından

²⁵⁹ Şahin, s. 461.

belirlenecek²⁶⁰ ve mahkeme kararında da ödenecek bedelin tutarını da belirtilecektir²⁶¹.

Davacı azınlığa şirketten ayrılmaları karşılığında ödenen bedeli ifade etmek üzere doktrinde farklı terimler kullanılmıştır. Benim de katıldığım düşünceye göre, ayrılan kişinin paylarının gerçek değeri olarak ödenen meblağ için kullanılan ayrılma akçesi ya da ayrılma payı gibi terimler burada da kullanılmalıdır. Buna göre ayrılma akçesi ifadesi, söz konusu bedelin şirket payı ile tasfiye payından farklı olduğunu daha net ortaya koyduğu için kullanılması daha uygun olacaktır²⁶². Ayrıca TTK m. 531'in incelemesinde, anonim şirketlerde çıkma ya da çıkarılma benzeri durumların yer aldığı kanun hükümlerindeki terimlerle yeknesaklık için ayrılma teriminin kullanımını savunan görüş de, bu düşünce yapısına paralel olmasından bahisle ayrılma akçesi ifadesinin kullanımını uygun bulmaktadır²⁶³. Bununla birlikte diğer bir görüş ise uygulamada çoğunlukla tercih edileceği fikrinden bahisle tazminat teriminin kullanımını daha uygun bulmuştur. Buna göre burada geçen tazminat terimi, kusura dayalı hukuka aykırı fiil neticesinde doğan zararı karşılamak amacıyla kullanılan tazminat terimi ile aynı değildir²⁶⁴. Nitekim kusursuz sorumluluk halinde de yapılacak ödemede tazminat terimi kullanılmaktadır.

1. Davacıya Ödenecek Bedelin Hesaplanmasında Kullanılacak Ölçüler

a. Payın Gerçek Değerinin Esas Alınması

Payın gerçek değerinin ödenmesine ilişkin karar beraberinde bu bedelin hesaplanmasını ve hesaplanmasında hangi ölçülerin kullanılacağını sorununu da

²⁶⁰ Tütüncü, Muharrem, Hakim Şirketin Azınlığın Paylarını Satın Alma Hakkı (Squeeze-Out) - TTK md. 208-, İstanbul 2017, s. 261.

²⁶¹ Şahin, s. 462.

²⁶² Şahin, s. 461, dñn. 257.

²⁶³ Hızlısoy, s. 313.

²⁶⁴ Erdem, s. 270.

getirmektedir²⁶⁵. Çünkü bir payın değeri, hesaplamada kullanılan yöntem doğrultusunda önemli farklılıklar gösterebilmektedir²⁶⁶. Madde metninde bedelin hesabında kullanılacak esasın payın gerçek değeri olduğu belirtilmiştir. Payın itibari, borsa, tasfiye gibi birçok değer türü olmasına karşın²⁶⁷ gerçek değeri ile ödenmesinin belirtilmesinin nedeni davacıya, şirkette devam etseydi sahip olacağı ekonomik statünün aynısının sağlanmasıdır²⁶⁸. Nitekim diğer değer türleri davacının payının gerçek değerini her koşulda sağlayamayabilir²⁶⁹. Bu da ödenecek bedel olarak payın gerçek değerinin esas alınması ilkesine sebebiyet vermiştir²⁷⁰.

Burada gerçek değere ilişkin hesaplama şeklinin emredici olup olmadığı hususu söz konusudur. Bu durum farklı bir değerlendirme yönteminin veya değer ölçüsünün esas sözleşmede öngörülebilmesi, ödenecek bedelin sabit tutar olarak belirlenebilmesi açısından önem taşımaktadır. Buna göre TTK m. 531 metninde gerçek değer ölçütünün emrediciliğine ilişkin herhangi bir açıklık söz konusu değildir. Bu konuda bazı yazarlar kanun koyucunun madde metnini düzenleme amacı ile TTK m. 340'ı dikkate alarak esas sözleşme ile payın gerçek değeri haricinde bir hesaplama şekli öngörülemeyeceğini ifade etmektedir²⁷¹. Buna göre TTK m. 531'de davacıya ödenecek bedelin tespitinde payların gerçek değerinin önem taşıdığı belirtilmekte ve esas sözleşme ile bu konuda farklı düzenlemenin öngörülebileceğine dair açık bir düzenleme yer almamaktadır²⁷². Nitekim TTK m. 340 gerekçesindeki hükmün amacının hükümden sapmaya müsaade edebildiği

²⁶⁵ TTK m. 531 hükmü ile bedelin hesaplanmasında esas alınması gereken bazı ölçüler öngörülmüş, hesaplamanın biçimi de kısmen belirlenmiştir.

²⁶⁶ Orak Çelikboya, s. 181.

²⁶⁷ Farklı değer tanımlamaları için bkz. Ataman, Ümit/Kıbar, Halil, Hisse Senetleri'nin Gerçek Değerinin Hesaplanması, İstanbul 1999, s. 69-73.

²⁶⁸ İmregün, s. 166; Şahin, s. 462.

²⁶⁹ Payın gerçek değerinin nominal değerinden fazla olduğu haller için bkz. Yasaman, Hamdi, Anonim Ortaklıkların Birleşmesi, Ankara 1987, s. 49.

²⁷⁰ Limited Şirketler için bkz. Dirikkan, s. 109.

²⁷¹ Erdem, s. 273; Ayan, s. 2250.

²⁷² Hızlısoy, s. 321.

belirtmekle birlikte TTK m. 531'in amacının azınlığı korumak olmasından bahisle, TTK m. 531 nispi emredici olarak değerlendirilemeyecektir²⁷³.

Bir diğer görüş ise bu hükmü nispi emredici olarak değerlendirmekte ve davacı azınlık menfaatine koruma sağlayan gerçek değer ölçütünün altında sonuç doğuracak bir değerlendirme yönteminin ya da değerler esas sözleşme ile düzenlenmesi hükmün amacına aykırı olacağından mümkün olmayacağını ifade etmektedir. Bu şekildeki esas sözleşme hükmü, davacı azınlık üzerindeki korumaya olumsuz şekilde etki edeceğinden, gerçek değer esasının emredici nitelikte olduğu düşünülebilir. Ancak buna göre esas sözleşme ile gerçek değere eşit ya da bu değer üstünde bir sonuç elde edilmesini sağlayan bir değer ölçüsü veya değerlendirme yönteminin düzenlenmesi azınlığın menfaatine zarar vermeyeceği için öngörülebilecektir²⁷⁴. Dolayısıyla davacıya ödenecek, bedeli ya da değerlendirme yöntemini öngören esas sözleşme içeriğinin geçerliliğine, bununla gerçek değer arasındaki karşılaştırma neticesinde karar verilecektir. Yani bu halde payın gerçek değerinin bilirkşi tarafından tespiti gerekmektedir, nitekim esas sözleşmedeki düzenleme ancak payın gerçek değeri ile karşılaştırılması neticesinde geçerli kabul edilebilecektir. Eğer ki şirket esas sözleşmesindeki düzenleme, tespit edilen gerçek değerden fazla ise mahkeme esas sözleşmedeki düzenlemeyi esas alabilecektir²⁷⁵. Ancak bu görüşe karşıt olarak TTK m. 531'in nispi emredici nitelikte olmadığı görüşü esas sözleşme ile gerçek değer üzerinde bir değer öngörülebileceği düşüncesini benimsememektedir. Zira yine bu düzenlemenin nisbi emredici olmadığını kabul eden düşünceye göre haklı sebeple fesih davasının düzenlenme amacı azınlığın korunması olduğu gibi şirketin işleyişini de sağlamaktır. Eğer esas sözleşme ile payın gerçek değerinden fazla bir değer esas alınırsa, bu durum şirketin ve şirkette bulunan diğer pay sahiplerinin menfaatine zarar vereceği için, bu şekilde bir düzenlemenin yapılmasına müsaade edilmemesi gerekmektedir²⁷⁶.

²⁷³ Hızlısoy, s. 41-44.

²⁷⁴ Şahin, s.465.

²⁷⁵ Şahin, s.466.

²⁷⁶ Hızlısoy, s. 321.

Gerçek değer esası ile ilgili bir diğer soru işareti davacı azınlık ile davalı şirketin ödenecek bedel ya da pay değerlerinin tespitine ilişkin esaslarla ilgili bir anlaşmayı kendi iradeleri ile yapmaları halidir. Bu bedelin hâkim kararı ile tespitinin yanında, tarafların anlaşması ile de belirlenebileceği hatta bu durumun davanın uzamasını engelleyeceği kabul edilmiştir²⁷⁷. Buna göre esas sözleşme bakımından azınlığın menfaatine göre geçerli olup olmadığı kararı verilirken, tarafların anlaşmaları hususunda bu duruma bakılmamaktadır. Yani bu şekilde bir anlaşma ile taraflar payın gerçek değerinden daha az bir değer için dahi anlaşabilir²⁷⁸. Bu şekildeki anlaşmalar mahkeme tarafından davacıya ödenecek bedelin tespitinde göz önünde bulundurulacaktır²⁷⁹.

Gerçek değer esasında, hisse senetleri borsada işlem görmekte olan anonim şirketler için de farklı görüşler bulunmaktadır. Buna göre şirketteki payların borsa değeri, gerçek değer olarak düşünülebilecek midir, bu soru doktrinde tartışılmıştır. Doktrindeki bir görüşe göre, borsada işlem gören hisse senedi olan anonim şirketlerde, gerçek değer terimini payın borsa değeri karşılamaktadır, yani bu iki terim eşdeğerdir²⁸⁰. Ancak karşıt görüş ise payın borsa değerinin gerçek değerinin elde edilmesinde her daim yeterli olmayacağını ifade ederek ancak hakkaniyete uygun olması koşulu ile borsa değerinin esas alınacağını belirtmektedir²⁸¹. Buna göre borsa değeri²⁸², şirket malvarlığında değişme olmaksızın, piyasadaki şartlar ya da spekülasyon nedenlerinden dolayı geçici süreliğine gerçek değerden düşük ya da yüksek olabilir²⁸³. Özetle borsa değeri piyasa hareketleri doğrultusunda değişkenlik gösterdiğinden hakkaniyete uygun sonuç vermeyebilir²⁸⁴. Nitekim TTK m. 202/2 de bu düşünce yapısına paralel olarak, hükümdeki koşullar gerçekleştiğinde, mahkemeden eğer mevcutsa paylarının en az borsadaki

²⁷⁷ Erdem, s. 277; Şahin, s. 466.

²⁷⁸ Hızlısoy, s. 322.

²⁷⁹ Şahin, s.466.

²⁸⁰ Erdem, s. 275.

²⁸¹ Hızlısoy, s. 316; Şahin, s. 463.

²⁸² Ataman/Kibar, s. 72.

²⁸³ Ataman/Kibar, s. 67.

²⁸⁴ Tütüncü, s. 256.

değeriyle, eğer mevcut değilse ya da bu değer hakkaniyete aykırıysa gerçek değer ya da genel olarak kabul gören herhangi bir yöntem ile tespit edilecek değerle satın alınması talebinde bulunulabilecektir. Adalet Komisyonunda TTK m. 202/2 hükmündeki değişikliğin gerekçesi olarak yukarıdaki düşünciyi destekler şekilde, borsanın düşme eğilimi ile bilhassa kriz zamanlarında borsa değerinin esas alınmasının sakıncalı olması gösterilmiştir²⁸⁵. Yani bu maddede, bazı hallerde borsa değerinin adil olmamasından bahisle payın gerçek değerinin esas alınmasının daha hakkaniyete uygun düşeceği kabul edilmiştir. Dolayısıyla da bu kapsamda TTK m. 531’de de payların gerçek değeri ifadesi kullanıldığı için borsa değerinin farklılık arz ettiği hallerde, davacıya paylarının gerçek değerinin ödenmesi hükme uygun olacaktır.

b. Gerçek Değerin Hesaplanmasında Kullanılacak Yöntem

TTK m. 531 madde metninde veya gerekçesinde payın gerçek bedelinin nasıl hesaplanacağı konusunda bir açıklık bulunmamaktadır. Bu konuda limited şirketlerde TTK m. 641/1 hükmü ayrılma bedelinde gerçek değer esasını benimsemiş ve gerekçede bu değer öğreti ile yargı kararları doğrultusunda benimseneceğini düzenlemiştir. Nama yazılı paylar için bağlamı öngören TTK m. 493/1 hükmü de aynı şekilde gerekçesinde gerçek değer öğreti ve içtihat ile tanımlanacağını öngörmüştür²⁸⁶.

İşletme ekonomisi öğretisinde şirket ve şirkete bağlı payların değerlerinin tespitine ilişkin yöntemlerden bahsedilmiştir²⁸⁷. Bahsedilen bu yöntemler genel olarak şirket net aktifine ya da kârlılığına dayandığı için, şirkete ilişkin gerçek değer tespitinde iki farklı değer yöntemi üzerinde durulmaktadır. Bunlar net aktif yani varlık değeri ile karlılık yani kazanç değeridir²⁸⁸. Doktrindeki bir görüşe

²⁸⁵ Hızlısoy, s. 316.

²⁸⁶ Şahin, s. 466-467.

²⁸⁷ Ataman/Kibar, s. 89.

²⁸⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz. Dirikkan, s. 114-117.

göre net aktif yani varlık değeri yöntemi kârlılık potansiyeli, goodwill vb. değerleri gerçek değer hesabına katmadığı için gerçek değeri tam olarak vermemektedir. Bu nedenle de bu görüşe göre ele alınması gereken yöntem kazanç yani kârlılık değeridir²⁸⁹. Bir diğer görüş ise bu hesapta iki yöntemin bileşiminden oluşan karma yöntemin benimsenmesi gerektiğini²⁹⁰ fakat bazı hallerde, somut olay bazında sadece bir yöntemin tercih edilebileceğini ifade etmektedir²⁹¹.

Bu kapsamda söylenilebilir ki, şirketler hukukunda payın gerçek değerinin hesabında ilk olarak şirketin değerlemesi²⁹² yapılmalıdır yani şirketin varlıkları, borçları ve kazanç durumu bir bütün olarak değerlendirilmelidir. Çünkü payın değerine, şirketin değerini mevcut pay sayısına bölmesi ile ulaşılabacaktır, bu nedenle şirketin değerinin tespiti zorunludur²⁹³. Yani TTK m. 531 doğrultusunda, davacı azınlığa ödenecek bedelin tespitinde payın gerçek değeri esas alınacağı için, öncelikle şirketin gerçek değerinin tespiti yapılmalıdır²⁹⁴. Bu değer de şirketin türü, mevcut durumu, yapısı vb. hususlar dikkate alınarak en adaletli şekilde hesaplanmalıdır²⁹⁵. Gerçek değer, şirketin sahip olduğu varlıklar, içinde bulunan kâr durumu, dağıtım yapıları, şirketin sermaye yapısı gibi farklı unsurların tespit ettiği değerlerdir²⁹⁶. Bu değer belirlenmesinde, sonraki dönemlerde şirketin elde edeceği kazançlar ve şirketin gelecek riskini gösteren kapitalizasyon oranı iki mühim değişkendir²⁹⁷. Dolayısıyla da bir payın gerçek değerinin belirlenmesinde, yedek akçeler ile goodwill de dâhil yaşayan bir şirket esas alınır²⁹⁸.

²⁸⁹ Erdem, s. 276.

²⁹⁰ Şahin, s. 470; Hızlısoy, s. 324.

²⁹¹ Şahin, s. 470, dpn. 293.

²⁹² Şirketin varlığını oluşturan aktif ve pasiflerin belli dönemdeki değerlerinin para birimi şeklinde ifade edilmesine ortaklık değerlemesi denilmektedir. Bkz. Ataman/Kıbar, s. 62.

²⁹³ Şahin, s. 471; Erdem, s. 274-275; Hızlısoy, s. 313.

²⁹⁴ Hızlısoy, s. 314-315.

²⁹⁵ Tütüncü, s. 259.

²⁹⁶ Çelik, Orhan, Şirket Birleşmeleri ve Birleşmelerde Şirket Değerlemesi, Ankara 1999, s. 84; Dirikkan s. 109.

²⁹⁷ Dirikkan s. 109.

²⁹⁸ Dirikkan s. 110-111; Tekinalp, Bağlam, s. 49; Hızlısoy, s. 315.

Payın gerçek değerinin hesaplanmasında, davacının şirketten ayrılması sonrası da şirketin faaliyetlerine devam edeceği hususu söz konusu olduğu için, bu şekilde belirlenen değer, tasfiyedeki bir şirketin gerçek değerinden daha fazla olacaktır²⁹⁹. Bu da göstermektedir ki şirketteki aktif ile pasiflerin³⁰⁰ davacının ayrılma anındaki değerleri ile belirtildiği, şirketteki tüm yedekler ile goodwill'in göz önünde bulundurulduğu, bu doğrultuda da yıllık bilanço ile tasfiye bilançosundan oldukça farklı özel bir bilanço oluşturulmalı ve şirketin gerçek değeri bu şekilde hesaplanmalıdır³⁰¹. Yani şirketin değerinin tespiti için, hem şirketin kazanç durumunun hem de güncel satış değerleri ile şirketin aktif ve pasiflerinin yer aldığı özel bir bilanço düzenlenmesi gerekmektedir³⁰².

Zamanla koşullardaki değişikliklerin, şirketin değerinde mühim bir fark oluşturabileceği gerçeği, şirketin değer tespitinin zamanlamasını önemli hale getirmiřtir³⁰³. Bu noktada TTK m. 531 hükmünde payın gerçek değerinin hesabında zamansal olarak, mahkeme kararına en yakın tarihin esas alınması öngörölmüş olduęundan³⁰⁴, bilançonun düzenlenmesinde de bu tarihin dikkate alınması gerekir³⁰⁵. Burada hedeflenen şirketin varlıklarının, davacının ayrılmasına en yakın tarihe ilişkin değerlerinin tespit edilmesidir.

Özetle pay bedelinin tespitinde mahkeme bilirkişi incelemesi ile özel bilanço hazırlatmalı ve bu doğrultuda da tespit edilen toplam değerin şirketteki pay sayısına bölünmesi bize her bir payın değerini vermiş olmalıdır. şirkete ait payların bu ham değeri tespit edildikten sonra, değeri tespit edilecek paylar için

²⁹⁹ Dirikkan s. 113.

³⁰⁰ Yargıtay'ın payın gerçek değerinin tespitinde şirketin aktifleri ile pasiflerinin de dikkate alınması gerektiğine dair kararı için bkz. Y. 11. HD., E 2015/2255, K 2015/8166, 11.06.2015 t. Kararı, (www.kazanci.com.tr).

³⁰¹ şahin, s. 468.

³⁰² Anonim şirketlerde bilanço kavramı için bkz. Tekinalp, Ünal, Anonim Ortaklığın Bilançosu Ve Yedek Akçeleri, İstanbul 1979, s. 59 vd.

³⁰³ Tütüncü, s. 259.

³⁰⁴ Çıkma payının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerinin belirlenmesi ve bu bedele hükmedilmesine ilişkin karar için bkz. Y. 11. HD., E 2016/4639, K 2017/3180, 30.05.2017 t. Kararı, (www.kazanci.com.tr).

³⁰⁵ şahin, s. 468.

bazı özel durumların da göz önünde bulundurulması gerekmektedir³⁰⁶. Bu payların gerçek değerinin tespiti için, imtiyazlar dâhil olmak üzere paya bağlı hak ile borçların, varsa prim bedelinin ve hamile yazılı ya da bağlamı olmayan nama yazılı pay olma durumunun göz önünde bulundurulması ve gerçek değer hesabına eklenmesi gerekir³⁰⁷. Bunun dışında paya bağlı ikinci yükümlülükler söz konusu ise ya da pay üzerinde sınırlı aynı hak tesisi var ise, bunlar da pay değerini azaltan etkenler olarak, söz konusu payların gerçek değerinin hesabında göz önünde bulundurulacaktır³⁰⁸.

Bununla birlikte payın gerçek değerinin hesabında paya ilişkin sermaye borcunun ifa edilmiş olup olmamasının aranması hususu söz konusudur³⁰⁹. Sermaye borcunun ifa edilip edilmemiş olması, payın gerçek değerinin tespitinde önem taşımamaktadır³¹⁰. Fakat davacıya ödenecek pay bedeli tespit edildikten sonra, şirket takas hakkını kullanarak, ödenmemiş sermaye borcunu tespit edilen payın gerçek değerine ilişkin bedelden mahsup edebilecektir. Bu şekilde şirketten ayrılan davacı azınlığa sadece arta kalan bedeli ödemiş olacaktır³¹¹.

c. Karar Tarihine En Yakın Tarihteki Gerçek Değerin Esas Alınması

Davacıya ödenecek bedelin hesabında önem taşıyan ikinci husus ise payın gerçek değerinin hesabında, zamansal olarak karar tarihine en yakın tarihin göz önünde bulundurulmasıdır³¹². TTK m. 531’de davacıya ödenecek bedelin hesabında bu zaman ibaresi kullanıldığı için, payların gerçek değer tespiti yapılırken karar tarihine en yakın tarih dikkate alınacaktır. Bu doğrultuda da mahkeme, söz konusu

³⁰⁶ Hızlısoy, s. 324.

³⁰⁷ Şahin, s. 471; Hızlısoy, s. 324.

³⁰⁸ Oruç, s. 227.

³⁰⁹ Şahin, s. 473.

³¹⁰ Ayan, s. 2251. Bu düşüncenin aksi olarak, ödenecek bedelin tespitinde kişinin şirkete ödediği sermayenin de dikkate alınacağını savunan görüş de bulunmaktadır. Limited şirketler için bkz. Çevik, Orhan Nuri, Limited Şirketler Hukuku ve Uygulaması, Ankara 2003, s. 250.

³¹¹ Ayan, s. 2251.

³¹² TTK Tasarısı m. 531’in ilk halinde sadece payların gerçek değerinin ödenmesi öngörülmüştü. Ancak 01.07.12’de yürürlüğe girmiş olan metinde karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değer ifadesi yer almıştır.

gerçek değerin tespiti için uzman bilirkişi incelemesi yaptıracaktır³¹³. Ve bu bilirkişi incelemesinin yapılacağı zaman olarak da, kanun hükmünde belirtilmiş olan, karar tarihine en yakın tarih esas alınacaktır³¹⁴.

Şirketin bedeli ödeme borcunun muaccel olma zamanı, yani kararın kesinleşmesi bu tarihe en yakın tarihin bedelin tespitinde önem taşıması nedeni ile mühim bir noktadır. Zamansal olarak bu şekilde düzenlemenin yapılmasının ne derece yerinde olduğu tartışmaya açıktır. Şöyle ki bu durumun, şirketin ödeyeceği bedelin tutarını azaltmak amacıyla, dava sonrasında şirketin aktiflerini muvazaa ya da kötü niyete dayalı olarak elden çıkarması gibi olumsuz hallere neden olabilme ihtimali doktrinde tartışılmıştır³¹⁵. Bu tür bir durumda mahkemenin pay bedelini tespit ederken, şirketin mali durumunu bir süre öncesine dek incelemesinin uygun olacağı tavsiye edilmekle birlikte³¹⁶ söz konusu pay bedellerinin bu süreçte kolaylıkla etkilenebilmesi ve azınlığın bu değere ilişkin bir kontrolünün olmaması adaletsiz bir uygulama doğuracaktır³¹⁷. Bu amacı taşımasa dahi şirket yine bu bedele yansıyacak, sermaye azaltımı, işletme devri gibi bazı işlemler gerçekleştirebilir ve bedel düşebilir ya da ödenmesi güçleşebilir³¹⁸. Davanın devamı süresince davacıya ödenecek bedele yansıyacak ölçüde şirket değerinde düşüşler olabilir. Dolayısıyla da davanın açılma tarihindeki yüksek değerli pay bedelinin, kararın kesinleşmesi zamanında bir takım değer düşüşleri vb. nedenler ile ödenememesi ya da güç ödenmesi söz konusu olabilir. Bu doğrultuda dava süresince gündeme gelme ihtimali olan ödenecek değeri olumsuz şekilde etkileyebilecek buna benzer durumların, davacı azınlığı etkilemesinin menfaatler dengesi açısından yerinde olmadığı söylenebilir.

Bununla birlikte benim de katıldığım karşıt görüş olarak, söz konusu durum mahkeme kararı neticesinde oluşan bir ayrılık hali olduğu için, değer tespiti için

³¹³ Yıldız, Tasarı, s. 1199; Şahin, s. 462,474; Erdem, s. 274.

³¹⁴ Şahin, s. 474, Yıldız, Tasarı, s. 1199.

³¹⁵ Erdem, s. 277.

³¹⁶ Tütüncü, s.261.

³¹⁷ Orak Çelikboya, s. 182.

³¹⁸ Şahin, s.464.

fesih davasının açılma tarihi yerine, davacının şirketten ayrılmasına ilişkin kararın tarihine en yakın tarihin önem taşıması yerinde görülmüştür³¹⁹. Buna göre mahkeme davacının adil bir karşılık almasını temin etmeyi gözeterek, şirketteki olası kasıtlı işlemlere karşı dikkatli olarak, en güncel verileri de dikkate alarak farklı değerlendirme yöntemlerine ilişkin sonuçları karşılaştırarak, hakkaniyete uygun bir değer tespit etmesi ile söz konusu olumsuz durumları önleyebilecektir³²⁰. Aynı sonuca hizmet eden bir düşünceye göre de karar kesinleşene yani ödeme muaccel olana dek, davacı azınlığın şirketteki pay sahibi sıfatı da devam edecektir. Bu da demektir ki yönetimde aktif olmasa dahi pay sahibi sıfatına bağlı haklarını kullanmaya devam edecektir. Mesela şirkette kâr dağıtım kararı alınırsa kâr payını alabilecek ve bununla birlikte diğer nimet ve külfetlerden faydalanabilecektir. Dolayısıyla zamansal olarak karar tarihine en yakın tarihin tespit edilmesinin yerinde olduğu da düşünülebilir³²¹. Ayrıca davacıya ödenecek bu borcun muaccel olma zamanının karar tarihi olması da, bedelin tespitinde bu tarihe en yakın tarihin esas alınması hususunu gerekli kılmaktadır. Nitekim davacıya söz konusu bedelin ödenmesine ilişkin karar verilebilmesi için söz konusu bedelin şirket malvarlığı tarafından karşılanabiliyor olması gerekmektedir. Bu noktada eğer davanın açıldığı zamana ilişkin değer tespiti yapılması düşünülürse, o dönemde yüksek bir değer olarak gözüken bedel dava sırasında söz konusu olabilecek değer düşüşleri ile kararın kesinleştiği dönemde ödenemeyebilir³²². Bu nedenle de şirketin ödeme kabiliyetinin önem arz etmesi açısından muacceliyet tarihine en yakın tarihin esas alınması gerekli olacaktır.

Doktrinde mahkeme kararına en yakın tarihin gerçek değer tespitinde esas alınmasının doğurabileceği sakıncaların, bilhassa şirketteki değer kayıpları ya da muvazaalı işlemlerden davacı pay sahiplerinin menfaatinin zedelenmesini önlemek için, mahkemenin ihtiyati tedbir kararı alabileceği belirtilmektedir³²³.

³¹⁹ Kendigelen, s. 435.

³²⁰ Orak Çelikboya, s. 183.

³²¹ Şahin, s.464.

³²² Şahin, s.464.

³²³ Erdem, s. 277; Hızlısoy, s. 318.

Kanaatimce de HMK m. 391 uyarınca şirketin sermaye azaltımı, işletme devri vb. şekilde davacıya ödenecek bedelin değerini düşüren ya da ödemeyi güçleştiren işlemlerine karşı, davacı azınlık meydana gelebilecek değer farklarını önlemek için, ihtiyati tedbir talep edebilecektir³²⁴. Fakat bu halde dahi pay değerlerinde sadece şirkete fesih davası açılması sebebiyle oluşan düşüşler önlenemeyecektir. Bu hususta kanun koyucunun düzenleme biçimine göre bu şekildeki değer kayıplarına davacı katlanacaktır. Fakat bilhassa haklı sebeplerin kötü yönetim nedeniyle ortaya çıkması halinde olduğu gibi, haklı sebebin oluşmasında davacının bir kusur ya da etkisinin olmadığı durumlarda bu değer kaybına davacının katlanmasının adil olmayacağı düşünülmektedir³²⁵. Çünkü bu şekilde davacı azınlık haklı sebeplerden dolayı yeterince mağdur iken, fesih davasından kaynaklı paydaki değer kayıplarından da zarara uğramış olacaktır. Nitekim bu durumlarda, mahkemenin davacı azınlığın şirketten ayrılmasına ilişkin verdiği karar duruma uygun ve kabul edilebilir olarak nitelendirilemeyeceği ve mahkemenin başka bir çözüme karar vermesinin bekleneceği kanısındayım.

Bundan farklı olarak, yine ayrılmaya ilişkin bilançonun dava tarihinde hazırlatılması ve gerçek değer tespitinin söz konusu bilanço doğrultusunda yargılamanın son kısmında yapılması da doktrinde önerilen görüşler arasındadır³²⁶. Ancak şirketin dava açılmasından sonra da faaliyetlerine devam edeceği ve bu kapsamda malvarlığında da değişiklikler meydana gelebileceği için, bilançonun davanın açıldığı tarihe göre hesaplanmasının uygun olmayacağı da düşünülmektedir³²⁷. Zira ben de bu şekilde ulaşılan değerlerin, TTK m. 531’de öngörülmüş olan karar tarihine en yakın tarihe ilişkin gerçek değerler olmayacağı için hukuka uygun bir çözüm olmayacağı düşüncesindeyim.

³²⁴ Şahin, s.464-465.

³²⁵ Hızlısoy, s. 319.

³²⁶ Erdem, s. 277.

³²⁷ Hızlısoy, s. 318.

H. DAVACI PAY SAHİPLERİNE YAPILACAK ÖDEMENİN ŞEKLİ

TTK m. 531’de davacıya ödenecek bedelin nakden ya da aynen ödeneceği hususunda bir düzenleme bulunmamaktadır. Buna göre doktrinde farklı görüşler bulunmaktadır. Bu görüşlerden bir tanesi, madde metninin gerekçesinde para teriminin kullanılmasından bahisle, mahkemenin nakden ödemeye karar vermek mecburiyetinde olduğunu savunmaktadır³²⁸. Bir başka görüş ise taraflar bu hususta anlaşmışsa anlaşmanın dikkate alınacağını, aksi takdirde hâkimin takdir yetkisinin devreye gireceğini ifade etmektedir³²⁹. Buna göre davacının iradesi nakden ödemeye yönelikse ya da eğer taraflar arasında anlaşma bulunmamaktaysa, kural nakden ödeme kararı verilmesidir. Buna paralel olarak tasfiye paylarının dağıtımını düzenleyen TTK m. 543/3’ de, esas sözleşme ve genel kurul kararı ile aksine hüküm olmadıkça, dağıtmanın para şeklinde yapılacağı, aynı şekilde TTK m. 261’de de kolektif şirketten çıkan ya da çıkarılan ortağın ayrılma payının sadece nakden ödenebileceği öngörülmüştür³³⁰. Bununla birlikte mahkeme, eğer taraflar anlaşmışsa³³¹ ya da anlaşma yoksa fakat karar davacının iradesine uygun ise ayni ya da bunun bir türü diğer bir anonim şirkete ait paylar ile ödemeye karar verebilir³³². Davacının bu husustaki rızasının tespit edilebilir olması gerekmektedir, bu tespit dava esnasında soru sormak şeklinde olabileceği gibi başka bir şekilde de olabilir³³³. Bu görüşü savunan bir düşünceye göre de kanunda kullanılan para ifadesi mahkemenin sıklıkla vereceği kararın nakden ödeme biçiminde olmasına ilişkindir³³⁴. Nitekim özetle TTK m. 531 madde metninde de nakden ödemeye ilişkin bir zorunluluk ya da ayni ödemenin yasak olmasına ilişkin bir ifade söz konusu bulunmamaktadır.

³²⁸ Oruç, s. 226.

³²⁹ Hızlısoy, s. 327.

³³⁰ Hızlısoy, s. 327.

³³¹ Çamoğlu, Fesih, s. 179.

³³² Erdem, s. 270; Şahin, s. 478.

³³³ Hızlısoy, s. 328.

³³⁴ Hızlısoy, s. 326.

Davacıya yapılacak ödemeye mahkemenin karar vermesinde göz önünde bulunduracağı temel koşul bu yöntemin duruma uygun ve herkes için kabul edilebilir olmasıdır³³⁵. Yani bu kapsamda aynı ya da bilhassa bunun türü olan diğer bir anonim şirket payı ile ödemeye mahkeme, ancak gerek davacı azınlık gerekse de davalı şirket için kabul edebilir bir ödeme şekli ise karar vermelidir.

I. DAVACI PAY SAHİPLERİNE YAPILACAK ÖDEMENİN ZAMANI

Haklı fesih davasını düzenleyen TTK m. 531 hükmünde davacıya şirketten ayrılması neticesinde ödenecek bedelin ödeme zamanına ilişkin bir açıklık bulunmamaktadır. Doktrindeki bir görüşe göre bu bedelin şirketin serbest öz kaynakları ile ödenmesine karar verildiğinde, bu ödeme TBK m. 90 gereği alacağın doğumu ile yani mahkeme kararının kesinleşmesi ile muaccel olur³³⁶.

Fakat bu ödeme için sermaye azaltımı ya da payların paraya çevrilmesi yollarına başvurulduğu halde ödeme derhal yapılamayacaktır. Dolayısıyla bu hallerde davacının alacağının muacceliyeti mahkeme kararının kesinleşme tarihi değildir. Bu durumda eğer sermaye azaltımı yapılacaksa sermayenin azaltılmasına ilişkin kararın ticaret siciline tescil ve ilan edildiği tarih, payların 3. kişi ya da diğer pay sahiplerine satılması suretiyle paraya çevrilmesi söz konusu ise taraflar arasında devir sözleşmesinin imzalandığı tarih muacceliyet tarihi olacaktır³³⁷.

Bu düşünceye karşın bir başka görüşe göre ise, şirketin yapacağı, ihmal edebileceği işlemler söz konusu bedelin muaccel olması için bağlayıcı olmamalıdır. Aksi takdirde bu sonuç davacı azınlık için kabul edilebilir olmayacaktır³³⁸. Buna göre eğer şirketin serbest öz kaynakları ile bu bedelin ödenmesi mümkünse, mahkeme payların şirket tarafından TTK m. 379'a göre iktisap edilmesine karar verecektir. Eğer yüzde on sınırı aşılmışsa, aşılmayan

³³⁵ Hızlısoy, s. 327.

³³⁶ Şahin, s. 479.

³³⁷ Şahin, s. 479.

³³⁸ Hızlısoy, s. 329.

kısmı yine bu şekilde, fazla kısım ise TTK m. 385 doğrultusunda geçici iktisap edilecektir. Yani her iki halde de mahkeme, ödemenin şirketin serbest öz kaynaklarından yapılmasına karar verecektir. Ve bu halde mahkeme kararının kesinleşme ile hüküm doğuran inşai karar olmasından bahisle, kesinleşme tarihinde alacak muaccel olacaktır. Fakat bu şekilde ödeme mümkün değil ise mahkeme şirketin ödemeyi yapma kararı ile birlikte sermaye azaltımına da karar verecektir. Bu durumda ise sermayenin azaltımı işlemini icra için mahkemenin kayyım ataması gerekmektedir ve söz konusu işlemin ardından kayyımın sermaye azaltımına ilişkin kararı tescil ve ilan etme tarihinin muacceliyet tarihi olacağı ifade edilmiştir³³⁹.

III. MAHKEME KARARI İLE HÜKMEDİLEBİLECEK DİĞER ALTERNATİF ÇÖZÜMLER

A. GENEL OLARAK

TTK m. 531 hükmünde fesih dışı alternatif çözüm yolu olarak, sadece davacı azınlığın şirketten ayrılmasına ilişkin karar zikredilmiş ve diğer çözüm yolları belirtilmemiştir. Bu doğrultuda da kanun koyucunun madde metninde zikretmediği diğer alternatif çözüm yollarının belirlenmesi hususu gündeme gelecektir. Hangi çözüm yoluna gidileceği, nasıl bir yol izleneceği hususundaki takdir yetkisi duruma uygunluk ve kabul edilebilirlik koşulları çerçevesinde tamamıyla hâkime aittir. Bu yol tespit edilirken hâkim tarafından hükmün konuluş amacı ve şirketler hukukuna ilişkin emredici prensipler ile tarafların menfaat dengesi de göz önünde bulundurulacaktır³⁴⁰.

Hâkimin hangi çözüm yoluna karar vereceği hususu dışında birden çok çözümün aynı anda uygulanmasına karar verilip verilemeyeceği sorunu da gündeme gelecektir. Bazı durumlarda tek bir çözüm yolu somut olaydaki

³³⁹ Hızlısoy, s. 330.

³⁴⁰ Hâkimin bu kapsamda hükmedebileceği olası alternatif çözüm yolları bölüm içinde detaylıca anlatılacağı için burada belirtilmemiştir.

ihtilafın giderilmesinde başlı başına yeterli olmayabilir³⁴¹. Örnek vermek gerekirse, hâkimin genel kurulda alınmış bir kararın geri alınması kararını tek başına yetersiz bulması halinde, yönetim kuruluna temsilci atanması kararını da verip veremeyeceği hususu söz konusudur. Bu sorunun cevabı değerlendirilirken, söz konusu hükümde alternatif çözüme karar verme yetkisinin hâkime tanınmış istisnai bir yetki olduğu unutulmamalıdır. Bu sebeple de ancak söz konusu ihtilafı çözmeye ilişkin verilen ana kararın uygulanmasında yardımcı, tamamlayıcı bir diğer çözüme karar verilebilecektir. Yani verilen çözümler birbirlerinin alternatifi olmamalı, bir bütün halinde kararı meydana getirmelidir³⁴². Eğer belirli bir çözüm başlı başına davacı azınlığı korumak ve söz konusu haklı sebebi yok etmek için yeterli ise, hâkim ek olarak ikinci bir alternatif çözüme karar vermemelidir. Mesela şirketin feshi kararı ile birlikte alternatif çözüme hükmedilmesi hukuken mümkün olmayacaktır. Yani özetle sadece bu iki farklı çözüm yolu beraber uygulandıklarında, duruma uygun ve kabul edilebilir olarak nitelendirilebilirse hâkimin bu şekilde karar alması mümkün olacaktır³⁴³.

B. ŞİRKET İRADESİNE MÜDAHALEDE BULUNAN MAHKEME KARARI ALINMASI SORUNU VE DOKTRİNDEKİ TARTIŞMALAR

Mahkemenin şirket iradesi yerine geçerek karar almaya yetkili olup olmadığı hususu ETTK döneminde de tartışma konusu olmuş, TTK m. 531 hükmü ile ise bu konu maddenin düzenleniş amacı doğrultusunda tekrar değerlendirilmiştir. Mahkemeye duruma uygun ve kabul edilebilir alternatif bir çözüme karar verme yetkisi tanıyan bu düzenleme ile şirketin iradesine müdahale hususu tekrar gündeme gelmiştir. Buna göre TTK m. 531 öncesinde Türk hukukunda mahkemenin şirket iradesine müdahale edemeyeceği

³⁴¹ Şahin, s. 524.

³⁴² Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar, s. 347 parag. 1567a.

³⁴³ Şahin, s. 525, dpn. 500.

yönünde kabul edilmekte iken aşağıda detaylıca açıklanacağı üzere yeni düzenleme ile bu hususta görüş farklılıkları olmuştur.

Haklı sebeple fesih davasında mahkemenin alacağı bu alternatif çözüm yollarına ilişkin kararlar, şirketin düzenine yapılmış önemli müdahale niteliğindedir. Bu kapsamda TTK m. 531 çerçevesinde mahkemenin şirket iradesine ilişkin verdiği bir kararın doğrudan yönetim kurulu ya da genel kurul kararı olarak kabul görüp görmeyeceği doktrinde tartışılmış mühim bir konudur. Yani bu durum mahkemenin, şirketin iradesine ve organlarına müdahalesinin esas olmaması nedeni ile şirketler hukukunun temel ilkelerine uygunluk sorununu gündeme getirmiştir.

Türk hukukuna egemen olan temel ilkelerden biri, mahkemenin kişiler arası ilişkilere müdahil olmaması ya da sınırlı bir şekilde müdahil olmasıdır³⁴⁴. Bunun gereği olarak da, şirketteki pay sahipleri arasındaki ilişkilere ya da şirket esas sözleşmesine mahkeme sınırlı bir şekilde müdahale edebilmektedir. Dolayısıyla da şirketler hukukunda doktrin ve mahkeme kararlarında, esas itibarıyla mahkemenin şirket iradesinde değişiklik yapma, organ yerine geçerek karar alma gibi yetkilerinin olmadığı kabul edilmektedir. Bu sebeple de Türk hukukunda bu yönde bir düzenleme olmamasından bahisle, hâkimin sadece çözüme karar verebileceği ifade edilmektedir. Nitekim bu fikri benimseyen görüşe göre mahkemenin şirket iradesine müdahalesinin kabulü, TTK sistemine aykırı olarak mahkemeye genel kurulun yetkilerinin verilmesi anlamına gelecek ve sakınca doğuracaktır³⁴⁵. Bu çerçevede mesela mahkeme tarafından esas sözleşmeye kâr dağıtımı ile ilgili bir madde ilave edilmesine karar verilebilecektir ancak bu ilave işlemini yani söz konusu esas sözleşme değişikliğini yapacak olan şirket genel kurulu olacaktır. Yani mahkeme sadece sözleşme değişikliğini sağlayacak çözüm yoluna karar verecek, kararın icrasını

³⁴⁴ Şahin, s. 511.

³⁴⁵ Pulaşlı Hasan, 6102 s. Türk Ticaret Kanununa Göre Şirketler Hukuku Şerhi, C. 1, Ankara 2015, s. 934.

ise şirkete bırakacaktır³⁴⁶. Özetle çözüme karar verecek olan mahkeme, çözümün uygulanmasına yönelik işlemi gerçekleştirecek olan ise şirket iradesi olacaktır.

Uygulamada bu durum anonim şirketin haklı nedenle feshi davası dışında, bilhassa mahkemenin genel kurul yerine geçerek ilgili kararı bizzat değiştirip değiştiremeyeceği veya kâr payına hükmedip hükmedemeyeceğine ilişkin olarak karşımıza çıkmıştır. Yargıtay bir kararında, şirket ana sözleşmesinde bir maddenin tadiline ilişkin yargılamada mahkemenin doğrudan genel kurul yerine geçerek verdiği kararı bozmuştur³⁴⁷. Mahkemenin sadece ilgili maddenin iptali ile yetinmesi gerekirken şirket iradesine müdahale ederek karar almasını Yargıtay hukuka aykırı bulmuştur. Kâr payı ödenmesinin mahkemeden talep edilebilirliğine ilişkin de Yargıtay'ın aksi yönde görüşleri olmakla birlikte³⁴⁸, baskın görüşü bu karara paralel niteliktedir. Aynı şekilde genel kururu kararı olmaksızın, mahkemenin kâr payı ödemesine doğrudan karar veremeyeceği de Yargıtay tarafından kabul edilen çoğunluk görüşüdür³⁴⁹. Bu yöndeki kararların gerekçesinde kârın dağıtılmasındaki yetkinin genel kurulda olması, bu talebin mahkemeye yöneltilebilmesi hususunda yasal bir dayanak olmaması mevcuttur³⁵⁰. Bu gerekçelere ek olarak kâr payı alacağının ancak genel kurulun kâr dağıtma kararı alması ile muaccel olacağı yani alacak

³⁴⁶ Erdem, s. 252.

³⁴⁷ Yargıtay'ın mahkemenin genel kurulun iradesi yerine geçerek şirket ana sözleşmesini değiştiremeyeceğine ilişkin kararı için bkz. Y. 11. HD., E 2014/8440, K 2014/16410, 23.10.2014 t. Kararı, (www.lexpera.com.tr). Yargıtay bu kararında, mahkemenin sadece ilgili maddenin iptaline karar verebileceğini ancak genel kurul yerine geçerek hüküm tesis edemeyeceğini ifade etmiştir.

³⁴⁸ Yargıtay'ın pay sahibinin kâr payının ödenmesinin mahkemeden talep edilebileceğine ilişkin kararı için bkz. Y. 11. HD., E 2015/14100, K 2016/8853, 01.12.2016 t. Kararı; Y. 11. HD., E 2015/4504, K 2015/12980, 03.12.2015 t. Kararı (www.kazanci.com.tr).

³⁴⁹ Yargıtay'ın kâr payının ödenmesinin mahkemeden talep edilebilmesi için yasal bir dayanak olmadığına ilişkin kararı için bkz. bkz. Y. 11. HD., E 2015/8238, K 2016/3141, 21.03.2016 t. Kararı, (www.kazanci.com.tr). Yargıtay'ın mahkemenin genel kurul yerine geçerek hüküm tesis etmesinin uygun olmadığına ilişkin kararı için bkz. Y. 11. HD., E 2015/7917, K 2016/3828, 07.04.2016 t. Kararı, (www.kazanci.com.tr). Yine aynı şekilde kâr dağıtımı yapılabilmesinin genel kurulun bu yönde karar almasına bağlı olduğuna ilişkin kararı için bkz. Y. 11. HD., E 2015/6939, K 2016/2769, 14.03.2016 t. Kararı, (www.kazanci.com.tr).

³⁵⁰ Aydoğan, Fatih, "Anonim Şirketlerde Kâr Payının Ödenmesine Mahkemece Karar Verilip Verilemeyeceği Meselesi", Yürürlüğünün 5. Yılında Ve Yargıtay Kararları Işığında Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu (Tebliğler ve Tartışmalar), İstanbul 2018, s. 119.

hakkına dönüşeceği de ifade edilmiştir³⁵¹. Dolayısıyla da mahkeme kararı ile muaccel olmayan bir alacağın istenemeyeceği belirtilmiştir³⁵².

Doktrinde mahkemenin verdiği alternatif çözüme dair kararın doğrudan şirket iradesi olarak kabul edilemeyeceğini yani doğrudan genel kurul ya da yönetim kurulu kararı olarak varsayılamayacağını kabul eden bu görüşe göre mahkeme kararına ek olarak şirketin de bu yönde iradesini ortaya koyan bir karar alması gerekmektedir³⁵³. Mesela mahkeme kâr dağıtımına hükmederse, bu doğrudan şirketin genel kurul kararı olarak kabul edilip, şirket iradesi yerine geçemeyecektir. Dolayısıyla da şirket genel kurulu, mahkemenin kararı sonrasında ve karara uygun olarak ayrıca kâr dağıtım kararı almak durumunda kalacaktır. Bu düşünce gerek HMK’ da gerekse de İİK’ da, irade beyanı yerine geçebilecek mahkeme kararına yönelik bir düzenlememe olmamasına dayanmaktadır.

TTK m. 531’in düzenleniş amacından bahisle bu konuda doktrindeki diğer görüş ise bu düşüncenin aksini yani mahkemenin alternatif çözüm yolu olarak şirket iradesi yerine geçebilecek şekilde karar alabileceğini savunmaktadır³⁵⁴. Çünkü azınlık pay sahibinin çıkarlarının muhafazasında, yeterli hukuki korumadan yararlandırılması için mühim bir imkân sunan TTK m. 531 ancak bu şekilde anlam ifade edecektir³⁵⁵. Bu görüşü destekler bir düşünceye göre de genel kurula verilen bu yetki mutlak olmayıp, yasadaki şartlara rağmen kullanılmazsa mahkeme kurul yerine geçerek bu kararı alabilecektir³⁵⁶. Buna göre esas sözleşme değişiklikleri de dâhil, mahkemenin şirketin iradesinde

³⁵¹ Aydoğan, s. 116.

³⁵² Tabii aksi görüşün kabulünde muacceliyet için genel kurul kararı aranmamış olacak ve mahkeme kararı alacak hakkının ortaya çıkması için yeterli kabul edilecektir.

³⁵³ Erdem, s. 257.

³⁵⁴ Hızlısoy, s. 332; Şahin, s.514-515; Tekinalp, Alternatif, s. 221; Limited şti için bkz. Yıldırım, s. 279; Karahan, Sami, Kâr Dağıtımına İlişkin Genel Kurul Kararını İptal Eden Mahkeme, Kârın Dağıtılmasına Karar Verebilir mi?, Regesta Ticaret Hukuku Dergisi, Sayı 1, Ocak 2013, s. 25.

³⁵⁵ Kılıç, s. 424-426.

³⁵⁶ Genel kurulun devredilmez yetkilerinin sadece şirket organları arasında geçerli olduğuna, mahkemenin bu sebeple karar alamayacağına şeklinde yorumlanamayacağına ilişkin bkz. Aydoğan, s. 123.

herhangi bir konuya ilişkin aldığı karar, yenilik doğurucu olması sebebiyle, şirketin aldığı karar gibi varsayılarak sonuç doğuracaktır. Dolayısıyla yukarıda belirtilen görüşün aksine olarak benim de katıldığım üzere mahkeme kararı başlı başına yeterli olacak, kararın uygulanması için şirketin ayrıca bir işlem yapmasına gerek kalmayacaktır. Kanaatimce de aksi düşüncenin kabulü, şirketin söz konusu kararın kabulü doğrultusunda gerekli yeter sayıya ulaşma problemini ve devamında mahkeme hükmünde belirtilen çözüm yolunun vaktinde ya da hiç uygulanamaması ihtimalini de beraberinde getirecektir. Dolayısıyla TTK m. 531 çerçevesinde hâkime tanınan duruma uygun ve kabul edilebilir çözüme hükmedebilme yetkisinin aynı zamanda mahkemenin şirket iradesine müdahale yetkisini de içerdiğini söyleyebiliriz.

Ayrıca HMK 'da irade beyanı olarak kabul edilebilecek mahkeme kararı hususunun düzenlenmemiş olması, gerçek bir kanun boşluğu olarak nitelendirilmekte³⁵⁷ ve bu durumun TTK m. 531 kapsamında hâkimin şirket iradesi yerine geçebilecek karar almasına engel görülmemektedir³⁵⁸. Nitekim TTK m. 531 hükmünün kendisinin buna cevaz verdiği kabul edilmektedir. Bu madde metni doğrultusunda duruma uygun ve kabul edilebilir çözüme karar verme yetkisi tanımış olan hâkim, şirket iradesi yerine geçebilecek karara hükmedebilecektir. Yani mahkeme haklı sebeple fesih davasında fesih dışı çözüm yolu olarak, şirketin daha önceden almış olduğu kararın değiştirilmesine, kaldırılmasına veya bu karar yerine geçebilecek yeni bir karar alınmasına karar verebilecektir. Tabii bu yönde bir karar davaya konu haklı sebebi oluşturan ihtilafın giderilmesinde başlı başına yeterli olmayabilir. Nitekim uzun vadeye yayılan çözümlerin daha sonra şirketin çıkardığı karar ile değiştirilme riski mevcuttur. Bu durumda mahkeme verdiği kararın beraberinde, karara varılan çözüm yolunun şirket tarafından değiştirilmesini engelleyen düzenlemelere de hükmetmelidir³⁵⁹. Buna rağmen, yapılan

³⁵⁷ Aydoğan, s. 125.

³⁵⁸ Hızlısoy, s. 332.

³⁵⁹ Hızlısoy, s. 333.

düzenlemeye aykırı şekilde şirket tarafından alınan kurul kararı olursa, bu kararın yaptırımını butlan olacaktır.

Bununla birlikte bilhassa şirkette sonradan pay edinecek kişiler için şeffaflığın sağlanması amacıyla, mahkemenin şirket esas sözleşmesinde değişikliğe bizzat karar vererek, bu yöndeki kararlarını davalı şirket esas sözleşmesine ilave edeceği kabul edilir³⁶⁰. Buna göre şirketin kendi iradesi olarak varsayılan bu kararın, değiştirilmesini engelleyen düzenlemenin ne şekilde değiştirilebileceğini de mahkeme kararında düzenlemeli ve aynı şekilde bu hususlar da şirket esas sözleşmesinde değişikliğe hükmedilerek, esas sözleşmeye ilave edilmelidir.

Mevcut bir kurul kararının değiştirilmesine dair bir mahkeme kararı ile ilgili olarak, söz konusu kararın sonuçlarını mahkeme hükmünden önce doğurması sorunu gündeme gelmektedir. Eğer şirketin aldığı karar, mahkemenin değişikliğe ilişkin hükmünden önce sonuç doğurmuş ise bu karar artık değiştirilemeyecektir. İşte bu durumda söz konusu sorunu önlemek için de mahkemenin, kararın icrasının durdurulması amacı ile ihtiyati tedbir kararı alması gerekmektedir³⁶¹.

C. GENEL KURULUN YETKİ KAPSAMINA GİREN ALTERNATİF ÇÖZÜMLER

TTK m. 531 gerekçesinde alternatif çözüme ilişkin inisiyatifin tamamıyla mahkemede olduğu belirtilmiş ve İsviçre öğretisi üzerinden emsal çözümler belirtilmiştir. Buna göre mahkeme kâr dağıtma zorunluluğunu karara bağlayabilecek, uygun bir yeni pay sahibinin şirkete alınmasını uygun bulabilecek, kısmi tasfiyeye hükmedebilecektir. TTK m. 531'in diğer çözümler konusunda mahkemeye tanıdığı bu geniş yetki kapsamında, haklı

³⁶⁰ Hızlısoy, s. 334.

³⁶¹ Hızlısoy, s. 335.

sebeup olarak ortaya çıkan ihtilaf halinin giderilmesi amacıyla tercih edilebilecek diğer çözüm yollarının önemli bir bölümü genel kurulun yetkisi kapsamında olup, mahkemenin şirket iradesi yerine geçerek karar vermesini gerektirmektedir.

1. Davalı Şirketin Zorunlu Kâr Dağıtımına Karar Verilmesi

Anonim şirketteki pay sahiplerine hiç ya da gerekli oranda kâr payı dağıtılmaması ve bu durumun süreklilik arz etmesi TTK m. 531 bazında haklı sebep teşkil etmektedir. Bu durumlarda davacı azınlık tarafından haklı sebeple fesih davası açılması neticesinde mahkeme çözüm olarak, verdiği kararda şirketin zorunlu olarak kâr dağıtımını yapmasına hükmedebilir³⁶². Özetle kârın keyfi olarak dağıtılmamasına ya da cüzi miktarda dağıtılmasına ilişkin genel kurul kararını iptal eden mahkeme, iptal kararının yanı sıra kârın dağıtımını hakkında da karar alabilir³⁶³.

Bu doğrultuda geçmiş dönemde kâr dağıtımının yapılmadığı her hesap evresi için, o senenin bilançosu çerçevesinde inceleme yapılmalıdır. Buna göre mahkeme bilirkişi tesis ederek, şirketin genel kurul kararı ile yedek akçe ayırması doğrultusunda uygun koşulların olup olmadığını bilanço çerçevesinde inceletmelidir³⁶⁴. Bu doğrultuda da mahkeme, bilhassa şirketteki tüm pay sahiplerinin menfaatini göz önünde bulundurarak, haksız şekilde dağıtılmamış ve yedek akçe olarak ayrılmış kârın dağıtımına hükmedebilecektir³⁶⁵.

Şirkette kâr payına ilişkin adaletsizliğin herhangi bir amaç doğrultusunda meydana gelip gelmediğine mahkemenin dikkat etmesi gerekecektir. Şöyle ki kâr payının dağıtılmamasının sebebi, davacı azınlığın paylarını düşük bir meblağ karşılığında elden çıkarması ve şirketten çıkmaya mecbur kılınması

³⁶² Tekinalp, Alternatif, s. 221; Erdem, s. 256; Hızlısoy, s. 335; Şahin, s. 529.

³⁶³ Karahan, s. 25, 31.

³⁶⁴ Şahin, s. 529; Hızlısoy, s. 335.

³⁶⁵ Şahin, s. 529.

olabilir³⁶⁶. Yani çoğunluk gücünü kötüye kullanarak azınlığı şirketten çıkmaya zorlamak amacıyla bu şekilde bir yol izleyebilir. Eğer bu durumda mahkeme tarafından davacı azınlığın şirketten ayrılması çözümüne hükmedilirse, menfaatler dengesi yönünden adil bir sonuç olmayacak ve çoğunluğun şirketteki baskına hizmet edilmiş olunacaktır³⁶⁷. Bu sebeple, bu durumlarda mahkeme tarafından azınlığın menfaatinin korunması adına şirketten ayrılma yerine, şirketin dağıtmadığı kâr paylarından ya da serbest yedek akçelerden kâr dağıtılması kararı verilmesi daha yerinde olacaktır. Nitekim davacının şirketten ayrılmasına ilişkin çözüm yolunun tercih edilmesi halinde, azınlığın uğradığı maddi kaybın hala var olacağını, ödenmemiş kâr paylarına ilişkin mağduriyetin devam edeceği de savunulmaktadır³⁶⁸. Ama bu görüşe karşı olarak da şirketten çıkmasına hükmedilen azınlığın payının gerçek değerinin tespitinde şirketin değerinin esas alınacağı ifade edilmiştir. Yani buna göre şirketin dağıtmadığı kâr payları ya da yedek akçelerin fazlalığı payın gerçek değerini de arttıracığından bu şekilde bir mağduriyet oluşmayacaktır³⁶⁹.

Mahkeme tarafından kâr dağıtımı kararı verilmesi, doktrindeki çoğunluk görüşüne göre³⁷⁰ doğrudan şirket iradesi olarak kabul gördüğünden, söz konusu kararın kesinleşmesi ile davacının kâr payı alacağı ve bu doğrultuda da bu alacağı davalı şirketten talep hakkı doğacaktır³⁷¹. Fakat bu hakkın doğması için mahkemenin hükmettiği kararın icra edilebilir nitelikte açık ve kesin olması gerekmektedir³⁷². Mesela mahkeme verdiği kararda dağıtılmasını öngördüğü kâr miktarını veya bu dağıtımı belirli bir süreye tabi kılmışsa bu halde de bu süreyi ve her yıla ilişkin miktarı açıkça belirtmelidir. Dahası mahkeme bu kararını esas sözleşme maddesi gibi düzenleyerek, kararın tescil ile ilanına da

³⁶⁶ Tekinalp, Alternatif, s. 221.

³⁶⁷ Şahin, s. 527-528.

³⁶⁸ Şahin, s. 527.

³⁶⁹ Hızlısoy, s. 336.

³⁷⁰ Mahkemenin genel kurul kararı olarak varsayılabilecek karar verip veremeyeceği hususundaki tartışmalar için Bkz. Bölüm III, E.

³⁷¹ Şahin, s. 528.

³⁷² Hızlısoy, s. 337.

karar verebilir³⁷³. Eğer şirket söz konusu dağıtımını iradesi ile gerçekleştirmemezse, davacı azınlık ilamlı takip ya da iflas yolu ile takip yaparak kararın infazını sağlayabilir. Burada kararın infazında dağıtımın yapılacağı yedek akçe hesabının ve kâr tutarının belirtilmesi önemli unsurlardır³⁷⁴.

2. Azınlık Temsilcilerinin Yönetim Kuruluna Üye Olarak Seçilmesi

Mahkeme TTK m. 531 kapsamında alternatif çözüm olarak davacı azınlığı, yönetim kuruluna üye tayin edebilir. Bu çözüm yolunun tercih edilmesinin kendi içinde artı ve eksileri bulunmaktadır. Şöyle ki azınlık pay sahibinin yönetim kurulu üyesi olarak atanması, haklı sebeple fesih davasına konu olumsuz durumları çok istisna hallerde ortadan kaldırılabilmektedir. Çünkü mahkemenin tayin edeceği tek bir üye, TTK m. 390/1 kapsamında çoğunluk ile alınabilen yönetim kurulu kararlarında etkili olamayacaktır³⁷⁵. Dolayısıyla kurulda alınan karar bağlamında davacı azınlığın üye statüsü karar açısından belirleyici olamayacaktır. Şahin de bu nokta da, bu yolun başlı başına azınlık ile çoğunluk arasındaki kronik ve ağır ihtilafları yok etmek bakımından uygun bir çözüm olmadığını ifade etmektedir. Hakimin bu kapsamda sadece temsilci atama yetkisinin olduğundan, buna karşın kurulun yapısına müdahale etmediğinden bahisle bu yolun uygulama alanının oldukça dar bir çözüm olarak kalacağı ve bu nedenle de ancak yardımcı bir çözüm yolu olabileceğini belirtmiştir³⁷⁶.

Bununla birlikte yönetim kurulun üç kişiden oluşması halinde ya da iki karşıt gruba bölünmesi halinde bir kilitlenmenin yaşanması söz konusu ise burada tek bir davacı azınlık pay sahibinin yönetim kurulundaki varlığı önem arz edecek ve sorunu ortadan kaldırabilecektir³⁷⁷. Ayrıca TTK m. 392 ve TTK m. 437

³⁷³ Tekinalp, Alternatif, s. 219, 221; Erdem, s. 253; Şahin, s. 530 vd.

³⁷⁴ Tekinalp, Alternatif, s. 221.

³⁷⁵ Hızlısoy, s. 337.

³⁷⁶ Şahin, s. 541.

³⁷⁷ Şahin, s. 541.

kapsamında davacı azınlığın yönetim kurulu üyesi sıfatı ile bilgi alma ve inceleme hakkı artmış olacak ve çoğunluğun şirketteki tahakkümü ile ilgili daha sıkıntısız bir biçimde bilgi sahibi olabilecektir³⁷⁸.

Mahkeme bu çözüm yolunu tercih ederse davacının yönetim kurulu üyesi olarak atanmasına dair kararın beraberinde, atanan üyenin görev süresinin ve bunların yerini alacak kişileri belirleme yetkisinin hangi makamda olacağını da düzenlemelidir. Bu doğrultuda mahkeme, azınlığa yönetim kurulunda temsil hakkı ve üye olarak seçilmesine güvence sağlayan bir oy usulü tayin eden maddelerin eklenmesi amacıyla esas sözleşme değişikliğine hükmetmelidir³⁷⁹. Özetle ancak bu şekilde yani esas sözleşme ile güvenceye alındığında söz konusu çözüm yolu etki doğurabilecektir.

Ayrıca mahkeme, davacı azınlığı yönetim kurulu üyesi olarak tayin ederken, mevcut üyelerden birini görevden alabilir. Ya da mahkeme herhangi bir üyeyi görevinden almadan, azınlık pay sahibini ek olarak da tayin edebilir. Ancak bu halde mahkeme, yönetim kurulundaki üye miktarını düzenleyen esas sözleşme hükmünü de değiştirmelidir³⁸⁰.

3. Yönetim Kurulu Üyelerinin Azledilmesi

Mahkeme bilhassa şirketin kötü yönetimi ya da davacının pay sahipliğine dayanan haklarının sürekli şekilde ihlal edilmesinden ileri gelen haklı sebeplerin engellenmesi amacı ile bu yola başvurabilir. Bu çözüm yolu ile sağlanması hedeflenen, gerekli kabiliyete sahip olmayan ya da şahsi menfaatlerini şirketin menfaatlerinden üstün tutan yönetim kurulu üyelerinin görevlerine son verilmesidir.

³⁷⁸ Hızlısoy, s. 338.

³⁷⁹ Hızlısoy, s. 338.

³⁸⁰ Hızlısoy, s. 338.

Bu halde mahkeme sadece ilgili üyenin azledilmesine hükmederek, yeni üyenin seçimi hususunu genel kurula bırakabilir. Ya da üyeyi azlederek yeni üyenin seçimine de kendisi karar verebilir. Burada tavsiye edilen yöntem, mahkemenin azil kararı ile birlikte yeni üyenin tayin edilmesine de karar verilmesi ve bu üyenin görev süresinin de belirtilmesidir³⁸¹. Çünkü mahkemenin yeni üyenin seçimini genel kurul kararına bıraktığı hallerde şirketteki çoğunluk, tahakküm politikasını sürdürerek aynı yaklaşım ile bir başka üyeyi belirleyebilir.

4. Şirket Esas Sözleşmesinin Değiştirilmesini Gerektiren Alternatif Çözümler

a. Esas Sözleşme Değişikliği Gerektiren Çözümler

Davalı şirketin esas sözleşmesinde değişiklik yapılmasını gerektiren alternatif çözümleri kâr dağıtılmasına yönelik değişiklikler, oy hakkına ilişkin değişiklikler ve yönetim kurulunda temsil edilme hakkına ilişkin değişiklikler olarak sınıflandırabiliriz³⁸². Buna göre mahkeme yasal zorunlulukları³⁸³ da göz önünde bulundurarak esas sözleşme ile dağıtılacak kâr payına minimum bir sınır belirleyebilir; azınlık lehine yeni yetersayılar öngörebilir veya var olan yetersayıları ağırlaştırabilir³⁸⁴; belirli pay gruplarına, belirli grubu oluşturan pay sahiplerine ve azınlığa yönetim kurulunda temsil edilme hakkı³⁸⁵ tanıyabilir³⁸⁶; birikimli oy sistemi öngörebilir³⁸⁷. Tüm bu emsallerle birlikte mahkemenin TTK m. 531 kapsamında davalı şirketin esas

³⁸¹ Şahin, s. 544.

³⁸² Erdem, s. 253-254.

³⁸³ Bilanço ve ayrılması zorunlu yedek akçeler ile kâr payının yasal sınırları da göz önünde bulundurulmalıdır.

³⁸⁴ TTK m. 418 dolayısıyla bu durum hukuka uygun olacaktır. Şahin, bu yönde bir kararın mahkeme tanınan yetkinin amacını aşacağını ifade etmiştir. Bkz. Şahin, s. 565-566.

³⁸⁵ TTK m. 360 gerekçesinde belirli pay gruplarına, belirli grubu oluşturan pay sahiplerine ve azınlığa yönetim kurulunda temsil edilme hakkının ancak esas sözleşmede öngörülerek tanınabileceği ifade edilmiştir. Bkz. Şahin, s. 572.

³⁸⁶ Erdem, s. 254.

³⁸⁷ Şahin, birikimli oy sisteminin genel bir koruma sağladığını ifade etmekle birlikte, davaya konu haklı sebepleri ortadan kaldırmaya yönelik bir çözüm yolu olmadığını ifade etmiştir.

sözleşmesinde değişikliğe neden olacak karara hükmedip hükmedemeyeceği doktrinde tartışma konusudur.

b. Esas Sözleşme Değişikliğine İlişkin Doktrindeki Görüşler

Bu konuda bir görüşe göre³⁸⁸ haklı sebeple fesih davasında mahkeme, esas sözleşmede değişikliğe yol açacak kararlardan sadece esas sermayenin azaltılması kararını alabilir. Bunun dışında davalı şirketin esas sözleşmesinde değişikliğe neden olacak bir karar alamayacağı savunulmaktadır. Bu durumun nedeni olarak da, şirketin esas sözleşmesinin değişmesini öngören kararların, şirketteki korporatif yapıya ağır, karar mekanizmasına ise uzun süreli müdahale niteliği taşıyacağı ve bu durumun genellikle şirketteki kontrolün değişmesine sebep olacağı gösterilmiştir. Çünkü esas sözleşmede değişiklik doğuracak kararlar hükümlerini, uzun dönemde ve süreklilik oluşturacak şekilde oluştururlar. Dolayısıyla bu durum da şirketteki karar mekanizmalarına ve şirketin yönetimi hususunda gelecek dönemde alınacak kararlara ağır bir müdahale teşkil eder. Mesela mahkeme eğer şirketin genel kurulunun ya da yönetim kurulunun karar yeter sayılarına ilişkin değişikliğe karar verirse, bu karar şirketin iradesine doğrudan etki etmiş olacağından gelecekteki kararları da etkileyecektir³⁸⁹. Ayrıca yine bu görüşe göre, karar yeter sayılarına ilişkin ağırlaştırmalar ya da TTK m. 434/2 çerçevesinde azami oya ilişkin sınırlamalar doğuracak esas sözleşme değişikliklerinin, mahkeme kararı ile öngörülmesi, şirketin kontrolünün değişmesine de neden olacaktır³⁹⁰.

Bu görüş mahkemenin, yeni azınlık hakkı öngörülmesi ya da mevcut azınlık haklarının sınırlarının genişletilmesi gibi esas sözleşme değişikliklerine de hükmedemeyeceğini ifade etmektedir³⁹¹. Aynı şekilde azınlığın korunması amacıyla azınlığa yönetim kurulunda temsil hakkı tanınması ya da birikimli oy

³⁸⁸ Şahin, s. 561, 562.

³⁸⁹ Şahin, s. 561.

³⁹⁰ Şahin, s. 566, 569.

³⁹¹ Şahin, s. 561, 564.

sisteminin öngörülmesi de çözümün yetersiz olduğu gerekçesi ile uygun görülmemektedir. Bu durumun sebebi olarak söz konusu mahkeme hükümlerinin sadece geleceğe etkili olması yani geçmişte meydana gelmiş mağduriyeti engellememesi gösterilmiştir. Yani mahkemenin bu yönde bir karar alması ancak benzer durumların gelecek süreçte oluşmasını engellenmeye hizmet edecek, geçmiş dönem ihlallerine etkisi olmayacaktır.

Bu görüşün aksini savunan görüş ise³⁹² benim de katıldığım üzere, mahkemenin TTK m. 531 çerçevesinde fesih dışı çözüm olarak, davalı şirketin esas sözleşmesinde değişikliğe yol açacak kararlar alabileceğini ifade etmektedir. Bunun sebebi olarak da haklı sebeple fesih davasında kanun ile mahkemeye önemli kararları verme yetkisinin tanındığı gösterilmiştir³⁹³. Yani dava sonucunda varılan çözüm yolunun kalıcı olabilmesi için mahkemeye bu esas sözleşmede değişiklik yaratabilme yetkisinin verilmesinin gerekliliği arz etmektedir. Şöyle ki mahkemenin vardığı ve genel kurul kararı olarak kabul görecektir çözüm yolunun kalıcı ve etkili olabilmesi ancak bu kararların sonrasında şirket tarafından değiştirilmesinin engellenmesi suretiyle sağlanacaktır. Bunun için de mahkemenin, şirketin söz konusu kararları değiştirme riskini yok edecek düzenlemelere hükmetmesi gerekmektedir. Dolayısıyla bu düzenlemeler de, şeffaflığın sağlanması amacıyla mahkemenin esas sözleşme değişikliğine hükmetmesi ve bunları şirketin esas sözleşmesine eklemesi suretiyle meydana gelecektir³⁹⁴. Mesela şirketteki pay sahiplerine kâr paylarının dağıtılmama hali süreklilik arz etmekteyse, mahkemenin yalnızca zorunlu kâr dağıtım kararı söz konusu sorunu ortadan kaldırmakta yeterli olmayacaktır. Çünkü kararın sonrasında şirketin söz konusu adaletsiz uygulamayı devam ettirmemesi için bir engel olmayacaktır. Bu sebeple mahkeme kararı ile birlikte esas sözleşme değişikliğine de karar vermelidir. Buna göre esas sözleşmede şirketin genel kurul kararı almasına gerek olmaksızın, belirli bir oranda ve sürede kâr payı dağıtılmasının öngörülmesine

³⁹² Hızlısoy, s. 341.

³⁹³ Erdem, s. 251.

³⁹⁴ Hızlısoy, s. 341.

de hükmedilmelidir. Ancak bu şekilde haklı sebebi meydana getiren ihtilaf tamamıyla ortadan kalkabilecektir³⁹⁵.

Mahkemenin davalı şirketin esas sözleşmesinde değişikliğe yol açacak kararlar alabileceğini savunan bu görüş ayrıca, bu durumun geçmiş ihlallerdeki mağduriyeti gidermediği sadece benzer ihlallerin sonraki süreçte oluşmasını engellediği eleştirisine de katılmamaktadır. Buna göre söz konusu esas sözleşme değişikliklerine gerek duyulmasının sebebi, ihlalin süreklilik arz ettiği durumların tamamıyla ortadan kaldırılmasının sağlanmasıdır³⁹⁶. Kanaatimce de bu yola zaten geçmiş mağduriyetlerin telafisinden ziyade, hakların düzenli olarak ihlali gibi devamlılık içinde olan ve olmaya devam edecek haklı sebeplerin tamamıyla yok edilmesini sağlamak için gerek duyulmaktadır.

Bu görüşün dayandığı bir diğer sav da hükümde hâkime tanınmış olan geniş takdir yetkisidir. TTK m. 531 hâkime fesih dışı çözüm yollarına karar vermesi konusunda duruma uygunluk ve kabul edilebilirlik çatısı altında oldukça geniş takdir yetkisi tanımıştır. Nitekim şirketin iradesi ile yani genel kurul kararı ile dahi gerçekleştiremeyeceği, davacının şirketten ayrılması hali bu hüküm kapsamında hâkimin takdirinde olmuştur. Hal böyle iken hâkimin şirketin iradesine müdahale edemeyeceği, genel kurul kararı olarak varsayılacak karar alamayacağı düşüncesini savunmak isabetsiz olacaktır³⁹⁷. Nitekim hâkimin şirketin tamamen sona ermesini sağlayacak fesih kararı alabilmesi de varılan bu sonucu desteklemektedir. Kanaatimce de hâkim tarafından alınacak esas sözleşme değişikliğine ilişkin karar, davadaki haklı sebebi tamamıyla ortadan kaldırırsa ve kabul edilebilirlik ile duruma uygunluk koşullarını sağlıyorsa mahkeme bu kararı verebilecektir.

³⁹⁵ Hızlısoy, s. 342.

³⁹⁶ Hızlısoy, s. 342.

³⁹⁷ Hızlısoy, s. 342.

Mahkemenin bu yönde bir karar vermesi şirketin kontrol noktasını etkilemiş olacağı için mahkeme kararını verirken ölçülü davranmalıdır³⁹⁸. Takdir yetkisini kullanırken çözüme göre en hafif tedbire ilişkin yolu tercih etmelidir. Yani eğer şirketin esas sözleşmesinin değiştirilmesinden daha hafif bir tedbir ile haklı sebebe yol açan ihtilaf çözülebiliyorsa bu yola başvurulmamalıdır. Ayrıca burada emredici hükümlerin esas sözleşme değişikliklerinin sınırını oluşturduğu da unutulmamalıdır. Mahkeme kararını ölçülülük ilkesine uygun verirken, vereceği kararın emredici hükümler ilkesi çerçevesinde olmasının zorunluluğunu da göz önünde tutmalıdır.

Mahkeme tarafından esas sözleşme değişikliği kararı verildikten sonra, bu kararı ticaret siciline kimin tescil ettireceği konusunda bir düzenleme bulunmamaktadır. Her ne kadar TTK m. 455/1’de esas sözleşme değişikliklerine dair genel kurul kararlarını yönetim kurulunun tescil ettireceği hükme bağlanmış olsa da bu kararın mahkeme tarafından verilmesi halinde durum farklı olacaktır. Mahkemece gerçekleştirilen değişiklik genelde azınlık menfaatine hizmet ettiği için uygulamada tescil yetkisinin yönetim kuruluna verilmesi, yönetim kurulunun bu işlemi geciktirmesi olasılığına mahal verebilir. Nitekim yönetim kurulu çoğunluk tarafından seçilmiş olup, daha çok çoğunluğun menfaatine hizmet etmektedir. Bu sebeple bu değişikliklerin esas sözleşme değişikliklerine karar veren mahkeme tarafından ticaret siciline tescil ettirilmesi daha uygun olacaktır³⁹⁹. Nitekim düzenleniş amacının söz konusu durum ile benzerliğinden ötürü TTK m. 532’nin kıyasen uygulanması gerektiğinin düşünülmesi halinde de aynı sonuca varılacaktır.

³⁹⁸ Limited şirketler bakımından bkz. Yıldırım, s. 344.

³⁹⁹ Hızlısoy, s. 344.

D. YÖNETİM KURULUNUN YETKİ KAPSAMINA GİREN ALTERNATİF ÇÖZÜMLER

Mahkeme TTK m. 531 kapsamında tanınmış olan takdir yetkisi kapsamında, bazı hallerde şirket yönetim kurulunun yetkisindeki konularda karar almak da durumunda olabilir. Mahkemenin yönetim kurulu kararının değiştirilmesi, kaldırılması veya yeni bir karar alınması sonucunu doğuracak kararlar alıp alamayacağı konusunda da, yukarıda bahsedilen mahkemenin şirket iradesine müdahalesine ilişkin tartışma aynen mevcuttur⁴⁰⁰. Dolayısıyla TTK m. 531 hükmünün amacının, mahkemeye şirket yerine geçerek karar verebilme yetkisini kapsadığına ilişkin kanaatim bu başlık altında da geçerliliğini korumaktadır.

Bu hususta belirtmekte fayda var ki hâkimin alternatif çözüm olarak bu yönde bir karar vermesi, genel kurul yerine geçerek karar verdiği halde olduğu gibi söz konusu ihtilafı çözmek konusunda tek başına yetersiz kalabilir. Çünkü burada da bu kararın, sonrasında yönetim kurulu tarafından değiştirilme riski mevcuttur. Bu nedenle de mahkeme bu kararın değiştirilme riskine karşı da kararında düzenlemeler öngörmelidir. Bu hususta da kararın ancak mahkeme kararı ile veya ağırlaştırılmış yeter sayılar ile değiştirilebileceğine ya da belirli bir dönem için yönetim kurulu kararı ile değiştirilemeyeceğine hükmedilebilir⁴⁰¹. Bu şekilde mahkeme kararını şirketin değiştirme riski ortadan kaldırılmış olur. Eğer mahkeme kararına aykırılık söz konusu olursa bunun yaptırımı ilgili yönetim kurulu kararlarının butlan olması olacaktır.

⁴⁰⁰ Mahkemenin şirket iradesine müdahale edip edemeyeceği hususundaki tartışmalar için Bkz. Bölüm III, B.

⁴⁰¹ Hızlısoy, s. 346.

1. Devredilemez Yetkilere Dair Karar Verilip Verilemeyeceği Sorunu

Yönetim kurulunun devredilmez görev ile yetkilerine dair konuların⁴⁰² tümünde mahkemenin karar alıp alamayacağı hususunda doktrinde farklı görüşler mevcuttur.

Doktrinde bir görüşe göre mahkeme şirkette finansal planlama, üst düzey yönetim, yönetimin üst gözetimi ve yönetim teşkilatının belirlenmesine ilişkin konularda yönetim kurulu yerine karar alamayacağı gibi kurulun bu yöndeki kararlarını da değiştiremeyecektir⁴⁰³. Buna göre aksi düşüncenin kabulü halinde mahkeme şirkete ilişkin hukukilik değerlendirmesi dışında ekonomik veriler doğrultusunda değerlendirme yapmış olacaktır. Bu durum da yani mahkemenin iktisadi açıdan yerindelik denetiminde bulunarak şirket politikasını etkileyecek kararlar vermesi, TTK m. 531 kapsamında tanınmış olan takdir yetkisinin sınırlarını aşması olarak değerlendirilmiştir. Özetle bu düşünceye göre, mahkemenin bu şekilde bir yerindelik denetiminde bulunması alternatif çözümlere karar verme yetkisinin kapsamı içinde olmadığı için hukuka uygun olmamaktadır.

Bu konuda bir diğer görüş ise şirkette finansal planlama, üst düzey yönetim, yönetimin üst gözetimi ve yönetim teşkilatının belirlenmesine ilişkin konularda yönetim kurulu yerine karar alınamamasına ya da alınan kararların değiştirilmemesine ilişkin görüşün gerekçesinin yetersiz olduğunu savunmaktadır⁴⁰⁴. Buna göre sunulan gerekçe üst yönetime dair yatırım, finansman, işletme politikalarını mahkemenin belirlemesi ve bu nedenle de mahkemenin iktisadi değerlendirme yapmak durumunda olmasıdır. Oysa bu düşünceye göre mahkeme TTK m. 531 kapsamında gideceği çözüm yolunun kabul edilebilir ve duruma uygunluğunu zaman zaman şirketteki ekonomik

⁴⁰² Bu bağlamda şirketin üst yönetimi ve bilhassa TTK m. 375’de belirtilmiş devredilemez görev ve yetkilere dair konular gündeme gelmektedir.

⁴⁰³ Şahin, s. 551,555.

⁴⁰⁴ Hızlısoy, s. 348.

verilerden yararlanarak tespit edecek ve konuyla ilgili uzman bilirkişilerden yararlanabilir. Aynı şekilde alternatif çözümlere karar verirken mahkeme, başka durumlarda da iktisadi değerlendirme yapmak durumunda kalmaktadır. Mesela mahkeme tarafından şirkette zorunlu kâr dağıtımı kararı verildiğinde, burada hukukilik yanında iktisadi yerindelik denetimi de yapılmaktadır. Nitekim şirkette uzun süre kâr dağıtımı olmaması, finansal planlama ile işletme yönetimi için önem teşkil edebilir. Dolayısıyla bu görüş, hal böyle iken mahkemenin sıralanan konularda karar almasının kabul edilmemesini çelişkili bulmaktadır.

Şirkette özensiz yönetimin süreklilik arz ettiği ve şirket varlığının tehlikeye düştüğü hallerde kötü yönetimden kaynaklı haklı sebebin varlığı kabul edilmektedir⁴⁰⁵. Bu sebeple de haklı sebebe konu ihtilafın kaynağı şirket yönetimi ise şirketin bu husustaki yönetim kurulu kararlarına sadece sorunu gidermek için sınırlı olarak müdahalede bulunabileceği kabul edilmektedir. Ve bu durum mahkemenin şirket stratejini belirlemek yönünde bir görev içinde olduğu anlamına gelmemektedir. Örneğin, haklı sebeple fesih davasında azınlık şirketin yönetim kurulunun aldığı bir kararın aslında farklı bir saik doğrultusunda alındığını iddia ederse ve mahkeme de bilirkişilerden yararlanarak azınlığın iddiasından haklı olduğuna karar verirse, ilgili kurul kararının ortadan kaldırılmasına karar verebilmelidir. Dahası mahkemenin yönetim kurulu üyesinin azli yönünde de alternatif çözüm yoluna hükmedebileceği belirtilmişti. Kurul üyelerine ilişkin böyle bir karar alınabiliyorken, kurul kararlarına müdahale yetkisinin bu denli sınırlı olduğunun kabulü tutarlı bir değerlendirme olmayacaktır⁴⁰⁶.

Kanaatimce de TTK m. 531 hükmünün düzenleniş amacı, feshin son çare olması ve hâkimin takdir yetkisine yapılan vurgu da mahkemenin karar verebileceğine ilişkin bu görüşü desteklemektedir. Yani tüm bu unsurlar

⁴⁰⁵ Hızlısoy, s. 172.

⁴⁰⁶ Hızlısoy, s. 349.

birlikte göz önünde bulundurulduğunda, yönetim kurulu kararlarından üst yönetim, yönetimin üst gözetimi, finansal planlama ve yönetim teşkilatının tespiti ile ilgili olanlar hakkında mahkemenin müdahalesinin uygun olmadığı ileri sürülemeyecektir. Çünkü burada mahkeme şirket politikasını belirleme amacıyla değil, haklı sebebe konu ihtilafı çözme amacı içindedir. En azından haklı sebeplerin şirketin feshine neden olacak seviyede olduğu durumlarda mahkemenin, şirketin feshinin son çare olmasına ilkesine sadık kalınabilmesi doğrultusunda bu yönde karar verebileceği kabul edilmelidir.

2. Mahkemenin Yönetim Yetkisinin Devrine Veya Geri Alınmasına Hükmedebilmesi

Şirkette yönetim kurulunun müdür ile aynı işlevdeki kişileri atamaları ile görevden almaları yönetim kuruluna ait bir yetkidir. İşte yönetim kurulunun yetki alanında yer alan bu hususlarda mahkemenin müdahale olanağının olup olmadığı da açığa kavuşturulmalıdır. Doktrindeki bir görüşe göre mahkeme, devredilebilir yönetim yetkilerinin hepsinin bir ya da birden çok yönetim kurulu üyesine ya da üçüncü kişilere devrine karar veremeyecektir⁴⁰⁷. Çünkü bu yönde bir karar, şirketin yönetiminin paylaşımını belirlemiş olacağı için, ileri dönemde alınacak olan yönetim kararlarını da etkilemiş olur. Dolayısıyla bu etki nedeniyle mahkemenin şirketin karar mekanizmalarına olan sınırı aşılmış olur. Ama bu görüş, haklı sebebe konu ihtilafa neden olan karara dair münferit bir takım yetkilerin bir ya da birden çok yönetim kurulu üyesine veya üçüncü bir kişiye, devri ya da geri alınmasına karar verilebileceğini savunmaktadır. Yani mahkeme sadece ihtilafın ortadan kaldırılmasını sağlayacak derecede yönetim yetkisinin devrine ya da geri alınmasına karar verebilecektir⁴⁰⁸. Buna göre mahkeme, buna uygun olarak iç yönergede gerekli değişikliğe hükmedebilir⁴⁰⁹. Yani mahkeme söz konusu olaydaki haklı sebebe, yönetim yetkisi kendisine devredilmiş yönetim kurulu üyesinin ya da üçüncü

⁴⁰⁷ Şahin, s. 553,555.

⁴⁰⁸ Hızlısoy, s. 351.

⁴⁰⁹ Şahin, s. 553; Hızlısoy, s. 351.

kişinin sebep olduğu hallerde, ilgili yönetim yetkisinin geri alınmasına, diğer bir kişinin tayin edilmesine karar verebilir. Özetle söz konusu olaydaki ihtilafı giderdiği düzeyde, soruna neden olan kişilerin ilgili yönetim yetkilerinden bir kısmının mahkeme tarafından geri alınmasına karar verilebileceği kabul edilmiştir. Mahkemenin bu doğrultuda hükmedeceği bir karar, ancak bu karar ile söz konusu yetkilerin bir kısmının, tespit edeceği bir ya da birden çok yönetim kurulu üyesine, azınlık temsilcisine ya da üçüncü kişiye devrini de içerdiği takdirde işleyen bir çözüm sağlanmış olacaktır. Çünkü bu karar, başlı başına yönetim kurulunun söz konusu yetkileri tekrar kendi tespit edeceği kişilere devrine engel olamaz⁴¹⁰.

3. Mahkemenin Temsil Yetkisinin Devrine Veya Geri Alınmasına Hükmedebilmesi

Şirkette imza yetkisine sahip kişilerin atanma ile görevden alınmalarında, özetle temsil yetkisinin devri ya da geri alınması hususu da bu kapsamda değerlendirilmelidir. TTK m. 531 çerçevesinde mahkeme, dava sonrası alternatif çözüm yoluna hükmederek temsil yetkisinin devri ya da geri alınmasına ilişkin karara hükmedebilir⁴¹¹. Fakat buradaki mühim nokta, mahkeme bu kararı verirken, TTK m. 370/2 doğrultusunda yönetim kurulundan en az bir üyenin temsil konusunda yetkisinin haiz olması şartına sadık kalmalıdır.

E. DAVALI ŞİRKETTE YAPISAL DEĞİŞİKLİĞE NEDEN OLACAK ALTERNATİF ÇÖZÜMLER

Çoğunlukla şirketteki organların kilitlenmesinden yani genel kurulun karar alamamasından ya da pay sahipleri arasındaki sorunlardan kaynaklı haklı sebeplerin olduğu hallerde, TTK m. 531 kapsamında hâkimin alternatif çözüm

⁴¹⁰ Şahin, s. 553,556.

⁴¹¹ Şahin, s. 554, 556; Hızlısoy, s. 352.

olarak davalı şirkette yapısal değişikliğe karar vermesi söz konusu olur⁴¹². Doktrinde mahkeme tarafından şirket malvarlığının başka bir şirkete devri ya da şirkete ait ticari işletmenin kısmen ya da tamamen devrine karar verilmesi hukuka uygun kabul edilmiştir⁴¹³. Bu kapsamda bu başlıkta mahkemenin davalı şirketin bir diğer şirket ile birleşmesi, davalı şirketin bölünmesi, davalı şirketin tür değiştirmesine ilişkin kararları incelenecektir.

1. Davalı Şirketin Bir Diğer Şirket İle Birleşmesi Kararı

Haklı sebeple fesih davasında mahkeme tarafından alternatif çözüm olarak, şirketin bir diğer şirket ile birleşmesine ilişkin karar verilip verilemeyeceği doktrinde tartışılmıştır.

Bu konuda bir görüşe göre, mahkemenin davalı şirket için bu yönde bir birleşme kararına hükmetmesi ancak çok istisnai haller haricinde hukuken mümkün değildir⁴¹⁴. Çünkü mahkemenin bu kararı davalı şirket ile birlikte davanın dışında 3.kişi konumunda bulunan, birleşmesi öngörülen diğer şirketi de etkileyecektir. Yani hükmün uygulanabilmesi için diğer şirketlerin de ayrıca birleşme kararı alması gerektiğinden mahkemenin bu yönde bir karar veremeyeceği ifade edilmiştir⁴¹⁵. Nitekim medeni usul hukuku çerçevesinde, mahkeme hükmünün sadece davanın tarafları için kesin hüküm teşkil etmesinden bahisle⁴¹⁶, mahkemenin dava dışı şirketi etkileyen şekilde karar alamayacağı açıktır. Bu durum haklı sebebin hâkim şirketin yavru şirket üzerindeki gücünü kötüye kullanmasından kaynaklandığı ve davalının yavru şirket olduğu durumlarda da geçerlidir. Zira bu durumda da hâkim şirket dava dışı üçüncü kişi konumunda olup, mahkeme tarafından onu etkileyen şekilde karar verilemeyecektir⁴¹⁷.

⁴¹² Şahin, s. 575.

⁴¹³ Şahin, s. 576; Tekinalp, Alternatif, s. 218,222.

⁴¹⁴ Hızlısoy, s.353.

⁴¹⁵ Şahin, s. 576.

⁴¹⁶ Kuru /Arslan / Yılmaz, s.207.

⁴¹⁷ Hızlısoy, s.353.

Ancak benim de katıldığım üzere söz konusu davada iki şirketin de davanın tarafı olduğu durumda yani davacı azınlığın şirket olması halinde, aynı sonuca ulaşılamayabilir. Davacı şirketin açtığı haklı sebeple fesih davasında eğer bu iki şirketin birleşmesi, haklı sebebe konu ihtilafı giderecek nitelikteyse, mahkemenin bu iki şirketin birleşmesine karar verebileceği kabul edilmektedir⁴¹⁸.

2. Davalı Şirketin Tür Değiştirmesi Kararı

Haklı sebeple fesih davasında alternatif çözüm olarak anonim şirketin, mahkeme tarafından limited şirkete ya da kooperatife dönüşmesine karar verilip verilemeyeceği de değerlendirilmesi gereken hususlar arasındadır.

TTK m. 573/2 gereğince limited şirket ortakları, şirket borçlarından değil ancak taahhüt ettikleri esas sermaye payları ile şirket esas sözleşmesindeki ek ödeme ile yan edim yükümlülüklerinden sorumludurlar. Ek ve yan edim yükümlülükleri ile ilgili değişiklikler ancak şirket sözleşmesinin değiştirilmesi suretiyle getirilebildiği gibi TTK m. 607/1 doğrultusunda bu hususlarda sözleşme değişikliği öngören genel kurul kararları için de tüm ortakların muvafakati gerekmektedir. Dolayısıyla şirket sözleşmesi ile ek ödeme ya da yan edim yükümlülüğü öngörülmediği sürece, mahkemenin anonim şirketin limited şirkete dönüşmesine karar verebileceği ifade edilebilir⁴¹⁹. Çünkü bu karar ile TTK m. 480/1’de öngörülmüş olan tek borç ilkesine herhangi bir aykırılık söz konusu olmayacak, şirketteki söz konusu yükümlülükler için gereken esas sözleşme değişikliği ancak tüm pay sahiplerinin onayı ile getirilebilecektir.

⁴¹⁸ Hızlısoy, s.354.

⁴¹⁹ Hızlısoy, s.354.

Bununla birlikte anonim şirketin limited şirkete dönüştürülmesinin hukuken uygun olmayacağı da değerlendirilmiştir⁴²⁰. Şöyle ki buna göre, anonim şirketin limited şirkete dönüştürülmesine ilişkin bir tür değişimi pay sahiplerinin sorumluluklarının artması noktasında aleyhe olabilecektir. Çünkü limited şirkette anonim şirketin aksine, ortakların amme alacaklarından dolayı sorumluluğu bulunmaktadır. Bu kapsamda eğer anonim şirket bu yönde tür değiştirirse, pay sahiplerinin kamu alacaklarına yönelik sorumluluğu söz konusu olacak ve bu durum da şirketteki tek borç ilkesine aykırı olacaktır. Bu sebeple anonim şirketteki pay sahiplerinin onayı olmaksızın, limited şirkete dönüşmeye dair karar verilmesi söz konusu olmamalıdır.

Yine bu yönde bir diğer değerlendirmeye göre de, anonim şirketin limited şirket olarak tür değişimine ilişkin karar, davaya konu haklı sebepleri doğrudan ortadan kaldırılmaya yönelik bir yol olmadığından mahkeme tarafından bu yönde bir kararın alınamayacağı kabul edilmelidir⁴²¹. Nitekim mahkemenin verdiği yapısal değişiklik kararları, şirket organlarında kilitlenmeden kaynaklı haklı sebepleri ortadan kaldırmaya yöneliktir. Oysa anonim şirketin limited şirkete dönüştürülmesi kararı, bu amaca hizmet edecek özetle duruma uygun olarak nitelendirilebilecek bir çözüm yolu teşkil etmeyecektir⁴²².

Davalı anonim şirketin kooperatife ya da bir diğer sermaye şirketine⁴²³ dönüşmesine ilişkin karar ise, yine aynı şekilde haklı sebeplerin doğrudan giderilmesinde etkili bir çözüm olmayacağı için mahkemenin tercih etmemesi gerekmektedir⁴²⁴. Nitekim kooperatife dönüşüm kararı, şirket organlarında kilitlenmeden kaynaklı haklı sebepleri ortadan kaldırmaya yeterli olmayacaktır ve bu doğrultuda da yine duruma uygun çözüm olarak kabul

⁴²⁰ Şahin, s. 577.

⁴²¹ Şahin, s. 576.

⁴²² Hızlısoy, s.355.

⁴²³ Sermaye şirketi TTK m. 181.1'de öngörüldüğü üzere şahıs şirketine dönüşemeyecektir.

⁴²⁴ Şahin, s. 576.

görmeyecektir⁴²⁵. Dahası bu iki şirketin hedeflerinin farklılığı da bu kararın ilgili kişiler açısından kabul edilebilir olarak nitelendirilmeyeceğini göstermektedir⁴²⁶. Nitekim kooperatifler, 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu m.1'e göre tüzel kişiliği haiz olmak üzere, ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve bilhassa meslek ya da geçimlerine ait ihtiyaçlarını işgücü ve parasal katkılarıyla karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve tüzel kişilerin kurduğu değişir ortaklı ve değişir sermayeli ortaklıklardır.

3. Davalı Şirketin Bölünmesi Kararı

TTK m. 531 çerçevesinde mahkemenin fesih dışı çözüm yolu olarak, davalı şirketin bölünmesi kararını verip veremeyeceği üzerinde de durulmalıdır. Bu konudaki doktrinde farklı düşünceler mevcuttur. Bir düşünceye göre, mahkeme tarafından davalı şirketin bölünmesi kararı verilemeyecektir. Çünkü söz konusu bölünme kararı beraberinde sermayenin azaltılması, kurulacak yeni şirketteki kuruluş işlemleri ve masrafları, bölünme planı gibi konulara dair kararlar alınmasını da gerektirecektir⁴²⁷. Yani mahkeme bölünme kararı ile birlikte gerek genel kurul gerekse de yönetim kurulu yerine geçerek karar almak durumunda olacaktır. Ve bu durum da mahkemenin, şirketteki karar mekanizmalarına müdahalesinin oranının aşılması anlamına gelecektir. Aksi halde sadece bölünme kararı verilerek bu kararların davacı ile davalıya bırakılması ise, bölünmeye ilişkin işlemlerin çoğunluk iradesi doğrultusunda gerçekleşmesine ve bu nedenle de çoğunluğun gücü karşısında azınlığın tehlikeye düşmesi riskine neden olabilecektir⁴²⁸.

Bu yöndeki düşünce aynı şekilde, mahkemenin bu yönde karar vermesi için şirketteki işletme ile yönetim stratejilerin bölünme için ne kadar uygun

⁴²⁵ Hızlısoy, s.355.

⁴²⁶ Hızlısoy, s.355-356.

⁴²⁷ Şahin, s. 580-581.

⁴²⁸ Şahin, s. 581.

olduğunu tespit etmesi gerektiğini ifade etmiştir. Şirketin bu stratejilerine ilişkin yapılan değerlendirmenin de mahkemenin TTK m. 531 kapsamındaki yetki sınırını aşmış olacağı ifade edilmiştir. Çünkü bölünme mahkemenin şirketin karar mekanizmalarına müdahalede bulunarak bir dizi karar almasının gerektiren bir yapısal değişikliktir⁴²⁹. Bu nedenle bu açıdan da mahkemenin davalı şirketin bölünmesine ilişkin karar vermesinin şirketin karar mekanizmalarına yapılan müdahale olmasından bahisle, uygun olmadığı ifade edilmiştir.

Benim de katıldığım ve yukarıda düşüncenin zıttı olan görüşe göre ise, mahkeme davalı şirkete ilişkin bölünme kararı verebilmelidir⁴³⁰. Buna göre şirketten davacı pay sahiplerinin ayrılmasına ilişkin çözüm yolu şirketin bölünmesini de kapsamaktadır⁴³¹. Çünkü mahkeme davacı azınlığın şirketten ayrılmasına ilişkin karar verdiğinde, eğer şirketin kendi payını iktisabına ilişkin koşullar bulunmuyorsa, söz konusu payların gerçek değeri şirkette sermaye azaltılması yoluna gidilerek ödenecektir⁴³². Dolayısıyla söylenebilir ki gerek davacının ayrılması kararında gerekse de bölünme kararında şirket malvarlığının bir kısmı şirketten çıkmış olacaktır. Buna ek olarak aynı görüşe göre feshin son çare olma ilkesi göz önünde bulundurulduğunda da mahkemenin bu kararı verebileceği sonucu pekişmiş olacaktır. Bölünme şirkete ilişkin önemli bir değişiklik olmasına rağmen, fesih yani şirketin sona erdirilmesi karşısında tercih edilmesi gereken yol olabilir⁴³³. Nitekim ölçülülük ilkesi doğrultusunda da, bölünme çözümünün feshe oranla daha hafif bir çözüm olmasından bahisle mahkemenin bu karara varabileceği kabul edilmelidir⁴³⁴.

⁴²⁹ Şahin, s. 581.

⁴³⁰ Şirket bölünmesine istisnaen karar verileceğine ilişkin bkz. Altay, s. 692; Kılıç, s. 423; Hızlısoy, s. 357.

⁴³¹ Tekinalp, Alternatif, s. 218.

⁴³² Bkz. II. Bölüm, F, 5.

⁴³³ Altay, s. 692.

⁴³⁴ Hızlısoy, s.357.

Mahkemenin şirketin bölünmesine ilişkin karar verebileceğinin kabulü, devamında hangi bölünme türünün tercih edileceğini gündeme getirecektir. Bölünme türleri simetrik ile asimetrik olarak ifade edilebildiği gibi⁴³⁵ eşdeğer ile eşdeğer olmayan bölünme olarak da ifade edilebilmektedir⁴³⁶. Bu ayrım TTK m. 161/2’de ise oranların korunduğu ile oranların korunmadığı bölünme olarak ifade edilmiştir. Bu doğrultuda asimetrik bölünmede, bölünme işleminde yer alacak şirketlerin bir kısmı ya da tümünde, mevcut pay oranına göre farklı oranda pay tahsis edilirse oranlar korunmamış olur. Eğer devreden şirketteki pay sahiplerine, bölünme işleminde yer alacak şirketlerin hepsindeki mevcut payları oranında pay tahsis edilirse ise oranlar korunmuş olur ve bu simetrik bölünme olarak ifade edilir.

Bu doğrultuda oranların korunması halinde yani simetrik bölünmede, haklı sebebin kaynağı ihtilaf devralan şirkette de varlığını sürdürecektir. Bu doğrultuda söz konusu sorunu ortadan kaldırmak için mahkemenin tercihinin oranların korunmadığı asimetrik bölünmeye ilişkin olması gerektiği ifade edilebilir⁴³⁷.

Bölünme kararının geçerlilik kazanması halinde, eğer bölünen şirket tamamıyla ortadan kalkacaksa tam bölünme söz konusu olacaktır. Ancak bölünen şirket faaliyetlerine devam etmekte ise kısmi bölünme olarak ifade edilecektir. Mahkemenin tam ve kısmi bölünme ayrımında benim de katıldığım üzere kısmi bölünmeye ilişkin karar verebileceğini düşüncesi mevcuttur. Buna göre eğer mahkeme tam bölünmeye karar verirse, davalı şirket ortadan kalkacağından şirketteki davacının haricindeki pay sahiplerine yükümlülük getirilmiş olacaktır. Çünkü davalı şirket artık söz konusu olmayacağı için bu pay sahiplerinin başka şirketlerde pay sahibi sıfatını elde

⁴³⁵ Çebi, Hakan, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na Göre Anonim Ortaklıkların Bölünmesi, İstanbul 2010, s. 28-29; Çoştan, Hülya, Anonim Ortaklıklarda Bölünme, Ankara 2004, s. 27-28; Kılıç, s. 420.

⁴³⁶ Helvacı, Mehmet, Anonim Ortaklıkların Bölünmesi, İstanbul 2004, s. 18-19.

⁴³⁷ Hızlısoy, s. 359.

etmeleri gerekecektir⁴³⁸. Bu durum da davanın sadece taraflar için kesin hüküm teşkil etmesi kuralı gereği usul hukukuna aykırı bir karar olacaktır⁴³⁹. Dahası bu durum şirketlerdeki TTK m. 480’de öngörülmüş olan tek borç ilkesine de uygun olmayacaktır. Ancak bunun karşıt görüşü ise mahkemenin somut olay verilerine göre tam bölünmeye de karar verebileceğini ifade etmektedir⁴⁴⁰. Bu düşünceye göre mahkeme tam bölünmeye, kısmi bölünmedeki gibi oranların korunmadığı asimetrik bölünme olarak karar verebilecektir.

Kısmi bölünmede şirketin malvarlığı değerlerinin bir ya da birden çok kısmı başka şirketlere devrolunmaktadır. TTK m. 159/1/b uyarınca kısmi bölünmede, devralan şirketteki pay ile haklar bölünen şirketin ortakları tarafından iktisap edilmektedir veya bölünen şirket devre konu malvarlığı değerlerinin karşılığında devralan şirketteki pay ile hakları elde ederek yavru şirketi oluşturmaktadır(yavru şirket kurma yolu). Mahkemenin kısmi bölünmeye karar verdiğinde bunun paralel şirket kurma yolu ile olması gerektiği ifade edilmiştir. Çünkü bölünen şirketin devre konu malvarlığı değerlerinin karşılığında devralan şirketteki pay ile hakları elde ederek yavru şirket oluşturma, haklı sebebe konu ihtilafı çözmeyecektir⁴⁴¹. Şirketteki sorunun çözümü için duruma uygun olarak nitelendirilemeyeceğinden dolayı yavru şirket kurma yolu ile kısmi bölünmeye mahkemenin karar veremeyeceği değerlendirilmiştir.

Bölünmeye ilişkin bir diğer ayrım da devralma yolu ile bölünme ya da yeni kuruluş yolu ile bölünmedir. Eğer bölünmede bölünen şirketin malvarlığı değerleri mevcut başka bir şirkete devrediliyor ise devralma yolu, yeni kurulmuş bir şirkete devrediliyorsa yeni kuruluş yolu bölünmesi olacaktır⁴⁴².

⁴³⁸ Hızlısoy, s. 359.

⁴³⁹ Kuru /Arslan / Yılmaz, s. 207.

⁴⁴⁰ Kılıç, s. 423.

⁴⁴¹ Hızlısoy, s. 360.

⁴⁴² Çebi, s 27-28.

Bu kapsamda mahkemenin yeni kuruluş yolu ile bölünme kararı verebileceği ifade edilmiştir. Çünkü devralma yolu ile bölünmede davaya taraf olmayan bir başka mevcut şirket söz konusudur ve verilen karar bu şirketi de etkilemiş olacaktır. Bu da tam bölünmede bahsetmiş olduğumuz üzere usul hukuku prensibine aykırı olacaktır. Bu sebeple mahkemenin sadece yeni kuruluş bölünmesine hükmedebileceği düşünülebilir⁴⁴³.

Mahkemenin bölünme kararına hükmetmesi ile birlikte, bu kararın icrası için kayyım ya da kayyım kurulu da ataması gerekmektedir. Çünkü davacı pay sahiplerinden ziyade davalı ve davacı tarafa eşit uzaklıktaki bağımsız kayyım ya da kayyımların atanması ve bölünme kararını icraya koymak konusunda mahkemece görevlendirilmeleri daha uygun olacaktır⁴⁴⁴. Bölünme işlemleri bu kayyım ya da kayyımlar tarafından uygulamaya koyulacaktır. Bu süreçte bölünme sözleşmesi de dâhil tüm aşamalarda, pay sahiplerinin oylarına gidilmez. Dahası mahkeme tarafından da bölünme işleminin önemli kısımlarına kararda yer verilecektir⁴⁴⁵.

Son olarak mahkemenin davalı şirketin bölünmesine karar vermesi halinde şirket alacaklılarının menfaatlerini de mesela ilgili denetim raporlarının elde edinmesi gibi yollarla korumalıdır. Bununla birlikte mahkeme kararında, bölünme sonrasında yeni kurulacak olan şirkete ait kuruluş masraflarının ve vergisel yükümlülüklerinin davanın tarafları arasındaki iç ilişkide ne şekilde yüklenileceğine de hükmetmelidir⁴⁴⁶.

⁴⁴³ Hızlısoy, s. 359-360.

⁴⁴⁴ Hızlısoy, s. 361.

⁴⁴⁵ Tekinalp, Alternatif, s. 222.

⁴⁴⁶ Hızlısoy, s. 361.

SONUÇ

Doktrindeki görüş ile tartışmalar doğrultusunda incelemiş bulunduğumuz anonim şirketin haklı sebeple feshi davası azınlığın korunması açısından oldukça mühim bir hukuki kurumdur. Davanın davacı tarafı sermayenin onda biri, halka açık şirketlerde ise yirmide biri oranında paya sahip azınlık, davalı tarafı ise şirkettir. Bu noktada kanaatimce davanın temelini anonim şirketin haklı sebeple feshi olmasından bahisle diğer pay sahipleri davalı taraf olarak gösterilemeyecektir. Ancak husumetin şirket ile diğer pay sahiplerine de yöneltilmesi başlı başına davanın reddini gerektirmemeli, bu noktada mahkeme hükmü sadece davalı şirketi kapsayacak şekilde tesis edilmelidir. Davanın açılma süresi ise hükümde düzenlenmemiş olmakla birlikte, burada makul sürenin esas alınması gerektiği ve bunun mahkemenin takdir yetkisinde olduğu düşüncesindeyim.

Haklı sebeple fesih davasında feshin son çare olma ilkesinin uygulanması hedeflenmiş ve bu noktada hâkime geniş bir takdir yetkisi tanınmıştır. Ancak hâkime tanınan bu takdir yetkisinin kapsamı, yetkinin doğurabileceği sonuçlar bakımından feshin son çare olması ve ölçülülük ilkesi ile daraltılmıştır. Bu yetki çerçevesinde hâkim ilk olarak haklı sebebi tespit edecektir. Bu noktada kanaatimce sebebin feshi gerektirir ağırlıkta olması değil, başka bir çözüm yoluna hükmedilmesini gerektirecek düzeyde olması aranmalıdır. Takdir yetkisi kapsamındaki ikinci husus hâkimin taleple bağlılık ilkesinin istisnası olarak tarafların fesih talebinden bağımsız çözüm yoluna hükmedebilmesidir. Bu nokta da davacının davayı feshi zikretmeden doğrudan alternatif çözüm talebiyle açabileceği görüşüne katılmamaktayım. Düzenleme lafzı ve ruhu ile yorumlandığında, söz konusu azınlık hakkının, davacı pay sahiplerine şirketin feshini isteyebilmeleri için tanınmış olduğu görülecektir. Bununla birlikte davacının talebini terditli olarak da sunabilmesinin davanın yapısı ile uyuşmadığı söylenebilecektir. Ancak bu noktada davacının fesih talebi ile davasını terditli olarak açmasının başlı başına ret nedeni olmaması ve hâkimin davacının

talebinden tamamen bağımsız şekilde tespit edeceği çözüm yoluna hükmetmesi gerektiği görüşündeyim.

Mahkeme dava neticesinde duruma uygun ve kabul edilebilir bir çözüme ya da davacının şirketten pay bedellerinin ödenmesi suretiyle çıkarılmasına karar verebilecektir. Kanun metninde çıkarılma ifadesi yerine çıkma hakkı veya rıza konusunda tarafsız niteliğe sahip ayrılma ifadesinin kullanılmasının düzenlemenin azınlığı koruyucu amacı doğrultusunda daha uygun olacağı görüşündeyim. Davacının ayrılmasına ilişkin verilen bu karar ile davacının paylarının şirket tarafından iktisabına karar verilecektir. Halka açık anonim şirketlerde II-22.1 sayılı Tebliğ'in 16. Maddesi doğrultusunda şirket ortağın paylarını bir yetkilendirme esası ya da sınırlamaya bağlı olmaksızın iktisap edebilecektir. Ancak halka kapalı anonim şirkette bu iktisabın TTK m. 382/1/c' de düzenlenen istisna kapsamına girip girmediği tartışmalıdır. Kanaatimce TTK m. 531 kanuni bir yükümlülük meydana getirmekte olup söz konusu iktisap sadece mahkeme kararı olarak nitelendirilemeyecektir. Bu doğrultuda şirketin davacının payını iktisabı TTK m. 382/1/c' de düzenlenen istisna içerisinde değerlendirilmeli ve TTK m. 379'da aranan şartlara tabi olması aranmamalıdır. Ayrıca mahkemenin iktisaba ilişkin kararının şirkete ilişkin yetkilendirme olduğu düşüncesine katılmaktayım. Bu nedenle bu karar TTK m. 379/2' deki genel kurulun yetkilendirmesi yerine geçecek yani genel kurulun yönetim kurulunu yetkilendirmesi koşulu da aranmamış olacaktır.

Mahkeme dava neticesinde davacının ayrılması kararından ziyade başka alternatif çözümlere de hükmedebilecektir. Bu noktada eski TTK döneminde mahkemenin şirket iradesi niteliğinde karar almaya yetkisinin olmadığı görüşü hakim iken, TTK m. 531 ile bu görüşte farklılıklar olmuştur. Yeni düzenleme ile hâkimin şirketin yetkisine müdahalesinin sınırları tekrar gündeme gelmiştir. Bu yeni hükmün hâkime tanıdığı geniş takdir yetkisi doğrultusunda benim de katıldığım görüşe göre mahkeme şirket yerine geçerek karar alabilecek ve şirketin karar sonrasında ayrıca bir işlem tesis etmesi gerekli olmayacaktır. Bu noktada

mahkemenin müdahalesinin istisnai niteliği olan bir yetki olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Nitekim hükmün düzenlenme amacına uygunluk arz eden bu görüşün kabulü ile davanın hedeflediği çözüme de daha hızlı şekilde ulaşılabilecektir.

Bu doğrultuda mahkeme genel kurulun yetkisi kapsamına giren alternatif çözümlere, bu kapsamda mesela şirketin zorunlu kâr dağıtımına, azınlık temsilcilerinin yönetim kuruluna üye olarak seçilmesine, yönetim kurulu üyelerinin azledilmesine, şirket esas sözleşmesinin değiştirilmesine karar verebilecektir. Aynı şekilde mahkeme yönetim kurulunun yetkisi kapsamına giren alternatif çözümlere de hükmedebileceği gibi şirkette yapısal değişikliğe neden olacak alternatif çözümlere de hükmedebilir. Ancak burada bölünme kararının asimetrik ve paralel şirket kurmak sureti ile kısmi bölünme olarak verilebileceği, birleşme kararının ancak davacı pay sahibinin bir şirket olması durumunda verilebileceği, tür değiştirme kararının ise ihtilafı doğrudan çözmeye uygun bir yol olmaması sebebiyle verilemeyeceği göz önünde bulundurulmalıdır.

Sonuç olarak Türk hukukunda yeni olan anonim şirketin haklı sebeple feshi davası, gerek azınlık pay sahibini korumayı, gerekse de menfaatler dengesini gözeterek fesih dışı çözüm yollarına gidilebilme imkânı ile şirketin devamlılığını korumayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda şirketler hukuku açısından bu düzenlemenin mühim ve yerinde olduğu düşüncesindeyim. Hükümde hâkime tanıdığı olan, haklı sebeplerin tespiti ile gidilebilecek fesih dışı çözüm yollarının tespitini kapsayan geniş takdir yetkisi, düzenlemenin amacına ulaşabilmesinde büyük payın mahkemenin vereceği kararlarda olduğunu göstermektedir. Bu nedenle de ilerleyen süreçte uygulamada daha sık karşılaşılabilecek bu düzenlemeye ilişkin değerlendirmelerin, içtihatlar ile zaman içerisinde daha net bir zemine oturacağını söyleyebiliriz.

KAYNAKÇA

AKER, Halit, “Anonim ve Limited Şirketlerde Ortaklık Sıfatının Sona Ermesi ve Özellikle Haklı Sebep ile Fesih Davasına İlişkin Bazı Değerlendirmeler”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, Cilt 32, Sayı 1, Mart 2016.

ALANGOYA, Yavuz, Medeni Usul Hukukunda Vakıaların ve Delillerin Toplanmasına İlişkin İlkeler, İstanbul 1979.

ALTAY, Sıtkı Anlam, Anonim Ortaklıklar Hukuku’nda Sermayeye Katılmalı Ortak Girişimler, İstanbul 2009.

ARSLANLI, Halil, Anonim Şirketler, C. III, İstanbul 1960.

ATAMAN, Ümit/KİBAR, Halil, Hisse Senetleri’nin Gerçek Değerinin Hesaplanması, İstanbul 1999.

AYAN, Özge, “Yeni Türk Ticaret Kanununda Anonim Şirketin Haklı Sebep ile Feshi Davası (531. Madde)”, Legal Hukuk Dergisi, s. 2237-2267, Cilt 9, Sayı 102, Haziran 2011.

AYDIN, Alihan, Anonim Ortaklığın Kendi Paylarını Edinmesi, İstanbul 2008.

AYDOĞAN, Fatih, “Anonim Şirketlerde Kâr Payının Ödenmesine Mahkemece Karar Verilip Verilemeyeceği Meselesi”, Yürürlüğünün 5. Yılında Ve Yargıtay Kararları Işığında Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu (Tebliğler ve Tartışmalar), s.115-127, İstanbul 2018.

AYOĞLU, Tolga, “Anonim Ortaklıkların Haklı Nedenle Feshi”, Prof. Dr. Oğuz İmregün’e Saygı Sempozyumu, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, s. 219-249, 2013/2.

BAHTİYAR, Mehmet, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Toplantıları, I-II-III, Ankara 2008.

BİLGİLİ, Fatih / DEMİRKAPI, Ertan, Şirketler Hukuku, Bursa 2013.

ÇAMOĞLU, Ersin, “Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshinde Hâkimin Takdir Yetkisi”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, s. 5-19, Cilt 31, Sayı 1, Mart 2015 (*Takdir Yetkisi*).

ÇAMOĞLU, Ersin, Kollektif Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi ve Ortağın Haklı Sebeple Çıkarılması, İstanbul 2008 (*Fesih*).

ÇAMOĞLU, Ersin, Kollektif Ortaklıkta Haklı Sebep Kavramı ve Ortağın Haklı Sebeple Çıkarılması, İstanbul 1976 (*Haklı Sebep*).

ÇAPA, Mehmet Sadık, 6102 S. Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim ve Limited Şirketlerin Kendi Paylarını İktisap Etmesi, İstanbul 2013.

ÇEBİ, Hakan, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na Göre Anonim Ortaklıkların Bölünmesi, İstanbul 2010.

ÇELİK, Aytekin, “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na Göre Anonim Şirketlerin Haklı Sebeple Feshi”, Banka ve Ticaret Hukuku, s. 559-592, Cilt 25, Sayı 4, Aralık 2009.

ÇELİK, Orhan, Şirket Birleşmeleri ve Birleşmelerde Şirket Değerlemesi, Ankara 1999.

ÇELİKBOYA ORAK, Leyla, Türk Ticaret Kanunu Madde 208 Uyarınca Anonim Şirketlerde Satın Alma Hakkı, İstanbul 2017.

ÇEVİK, Orhan Nuri, Limited Şirketler Hukuku ve Uygulaması, Ankara 2003.

ÇOŞTAN, Hülya, Anonim Ortaklıklarda Bölünme, Ankara 2004.

DİRİKKAN ÖZTÜRK, Hanife, Limited Şirket Ortağının Ayrılması ve Ayrılma Hakkı, Ankara 2005.

DOĞANAY, İsmail, Türk Ticaret Kanunu Şerhi, Cilt 2, İstanbul 2004.

ERDEM, Nuri, Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi, İstanbul 2012.

HANAĞASI, Emel “Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi Davasının Usul Hukuku Perspektifinden Değerlendirilmesi”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, Cilt 32, Sayı 1, Mart 2016.

HELVACI, Mehmet, Anonim Ortaklıkların Bölünmesi, İstanbul 2004.

HIZLISOY İLBASMIŞ, Özlem, Anonim Şirketin Haklı Sebeple Feshi, Ankara, 2016.

İMREGÜN, Oğuz, Anonim Şirketlerde Pay Sahipleri Arasında Umumi Heyet Kararlarından Doğan Menfaat İhtilafları ve Bunları Telif Çareleri, İstanbul 1962.

KARAHAN, Sami, Kâr Dağıtımına İlişkin Genel Kurul Kararını İptal Eden Mahkeme, Kârın Dağıtılmasına Karar Verebilir mi?, Regesta Ticaret Hukuku Dergisi, Sayı 1, Ocak 2013.

KARAKAN, Esra, “Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Sermaye Koyma Borcunu Yerine Getirmemesinin Sonuçları”, Zirve Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, s. 121-141, Cilt 1, Sayı 1, Eylül 2012.

KENDİGELEN, Abuzer, Yeni Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, İstanbul 2016.

KILIÇ, Fatoş, “Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi Davasında Alternatif Bir Çözüm Olarak Bölünme”, Prof. Dr. Hamdi Yasaman’a Armağan, 1. Baskı, İstanbul 2017, s. 413.

KURU, Baki, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, İstanbul 2015.

KURU, Baki/ARSLAN, Ramazan/ YILMAZ, Ejder, Medeni Usul Hukuku, 25. Baskı, Ankara 2014.

MOROĞLU, Erdoğan, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu (Başlangıç Hükümleri, Ticari İşletme, Ticaret Şirketleri, Kıymetli Evrak ve Son Hükümler) Değerlendirme ve Öneriler, İstanbul 2016.

NOMER ERTAN, Füsün, “Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi Davası -TTK m.531 Üzerine Düşünceler-”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 73, Sayı 1, s, 421-440, 2015.

NOMER ERTAN, Füsün, “Yargıtay Kararları Işığında Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi”, Yürürlüğünün 5. Yılında Ve Yargıtay Kararları Işığında Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu (Tebliğler ve Tartışmalar), s.97-114, İstanbul 2018.

OKUTAN Nilsson, Gül, Anonim Ortaklıklarda Paysahipleri Sözleşmesi, İstanbul 2004.

ORMANCI Altınok, Pınar, Sürekli Borç İlişkilerinin Haklı Sebeple Feshi, İstanbul 2011.

ORUÇ, Murat, “6102 S. Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Ortaklıktan Haklı Sebeple Fesih İstemine Bağlı Çıkarılma”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, Cilt 27, Sayı 1, s. 209-233, Mart 2011.

ÖNEN, Ergun, İnşai Dava, Ankara 1981.

PEKCANITEZ, Hakan/ ATALAY, Oğuz / ÖZEKES, Muhammet, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, Ankara 2016.

PEKCANITEZ, Hakan /ÖZEKES, Muhammet / AKKAN, Mine / TAŞ Korkmaz, Hülya, Pekcanitez Usul: Medeni Usul Hukuku, Cilt 1, İstanbul 2017.

PULAŞLI, Hasan, 6102 S. Türk Ticaret Kanununa Göre Şirketler Hukuku Şerhi, Cilt 1-2, Ankara 2015.

SEVİ, Ali Murat, Anonim Ortaklıkta Payın Devri, 3. Baskı, Ankara 2014.

SUMER, Ayşe, “Türk Ticaret Kanunu Tasarısında Anonim Ortaklıkların Haklı Nedenle Feshi”, Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, s. 171-181, 2010, C. 28, Sayı 1.

ŞAHİN, Ayşe, Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi, İstanbul 2013.

TEKİNALP, Ünal/ POROY, Reha/ ÇAMOĞLU, Ersin, Ortaklıklar Hukuku II, İstanbul, 2017 (*Ortaklıklar*).

TEKİNALP, Ünal/ POROY, Reha/ÇAMOĞLU, Ersin, Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, İstanbul 2010 (*Ortaklıklar ve Kooperatif*).

TEKİNALP, Ünal, Anonim Ortaklığın Bilançosu Ve Yedek Akçeleri, İstanbul 1979.

TEKİNALP, Ünal, Anonim Ortaklığın Haklı Sebeplerle Alternatif Çözümlü Fesih Davasının Bazı Usuli Sorunları, Ersin Çamoğlu'na Armağan, İstanbul 2013 (*Alternatif*).

TEKİNALP, Ünal, Anonim Ortaklıkta Yeni Bağlam Sisteminin Esasları ,İstanbul 2012 (*Bağlam*).

TEKİNALP, Ünal, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, İstanbul, 2013 (*Sermaye*).

TÜRK, Hikmet Sami, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı İle İlgili Taslaklar-Tartışmalar, Bolu Toplantısı (30 Nisan 1988 – 1 Mayıs 1988), Ankara 1994.

TÜTÜNCÜ, Muharrem, Hakim Şirketin Azınlığın Paylarını Satın Alma Hakkı (Squeeze-Out) -TTK md. 208-, İstanbul 2017.

ULUKAPI, Ömer, Medeni Usul Hukuku, Konya 2014.

YASAMAN, Hamdi, Anonim Ortaklıkların Birleşmesi, Ankara 1987.

YASAMAN, Hamdi, Anonim Ortaklıkların Haklı Nedenle Feshi, İsviçre Borçlar Kanunu'nun İktisabının 80. Yılında İsviçre Borçlar Hukuku'nun Türk Ticaret Kanunu'na Etkileri, İstanbul 2009 (*Haklı Neden*).

YASAMAN, Hamdi, “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nda Hâkimin Genişleyen Rolü”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, s. 73-94, Cilt 25, Sayı 4, Aralık 2009.

YILDIRIM, Ali Haydar, 6102 S. Yeni TTK'na Göre Limited Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi, Bursa 2013.

YILDIZ, Şükrü, Anonim Ortaklıkta Pay Sahipleri Açısından Eşit İşlem İlkesi, Ankara 2004 (*Eşit İşlem İlkesi*).

YILDIZ, Şükrü, TTK Tasarısına Göre Anonim Şirketin Haklı Sebeplerle Feshi, Prof. Dr. Ergon A. Çetingil ve Prof. Dr. Rayegan Kender'e 50. Birlikte Çalışma Yılı Armağanı, İstanbul 2007 (*Tasarı*).

YÜKSEL, Sinan, “Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi Davasında Davalı Sıfatı Üzerinde Düşünceler”, Prof. Dr. Hamdi Yasaman'a Armağan, 1. Baskı, İstanbul 2017.

ELEKTRONİK AĞ ADRESLERİ

www.kazanci.com.tr

www.lexpera.com.tr

www.tdk.gov.tr

www.jurix.com

http://dosya.gsu.edu.tr/Docs/HukukFakultesi/TR/FakulteDergisi/GUHFD-2013_2.pdf

http://dosya.marmara.edu.tr/ikf/iib-dergi/2010-1/10_sumer.pdf

<https://legal.com.tr/urun/legal-hukuk-dergisi-yil-2011-sayi-102/362351>

MAHKEME KARARLARI DİZİNİ

- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E. 2005/2750, K. 2006/2644, 14.03.2006 t. Kararı
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E. 2014/3669, K. 2014/10238, 02.06.2014 t. Kararı
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E. 2014/5680, K. 2014/12950, 07.07.2014 t. Kararı
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E. 2014/8440, K. 2014/16410, 23.10.2014 t. Kararı
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E. 2014/18585, K. 2015/6457, 06.05.2015 t. Kararı
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E. 2015/2255, K. 2015/8166, 11.06.2015 t. Kararı
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E. 2014/17428, K. 2015/8840, 06.07.2015 t. Kararı
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E. 2015/6768, K. 2015/10302, 12.10.2015 t. Kararı
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E. 2014/16609, K. 2015/11987, 12.11.2015 t. Kararı
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E. 2015/4504, K. 2015/12980, 03.12.2015 t. Kararı
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E. 2015/6751, K. 2015/13424, 14.12.2015 t. Kararı
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E. 2015/6622, K. 2016/2159, 29.02.2016 t. Kararı
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E. 2015/9088, K. 2016/2352, 03.03.2016 t. Kararı
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E. 2015/8119, K. 2016/2586, 09.03.2016 t. Kararı
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E. 2015/6939, K. 2016/2769, 14.03.2016 t. Kararı
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E. 2015/8238, K. 2016/3141, 21.03.2016 t. Kararı
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E. 2015/7917, K. 2016/3828, 07.04.2016 t. Kararı
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E. 2015/14100, K. 2016/8853, 01.12.2016 t. Kararı
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E. 2016/4639, K. 2017/3180, 30.05.2017 t. Kararı
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E. 2016/2552, K. 2017/5272, 11.10.2017 t. Kararı